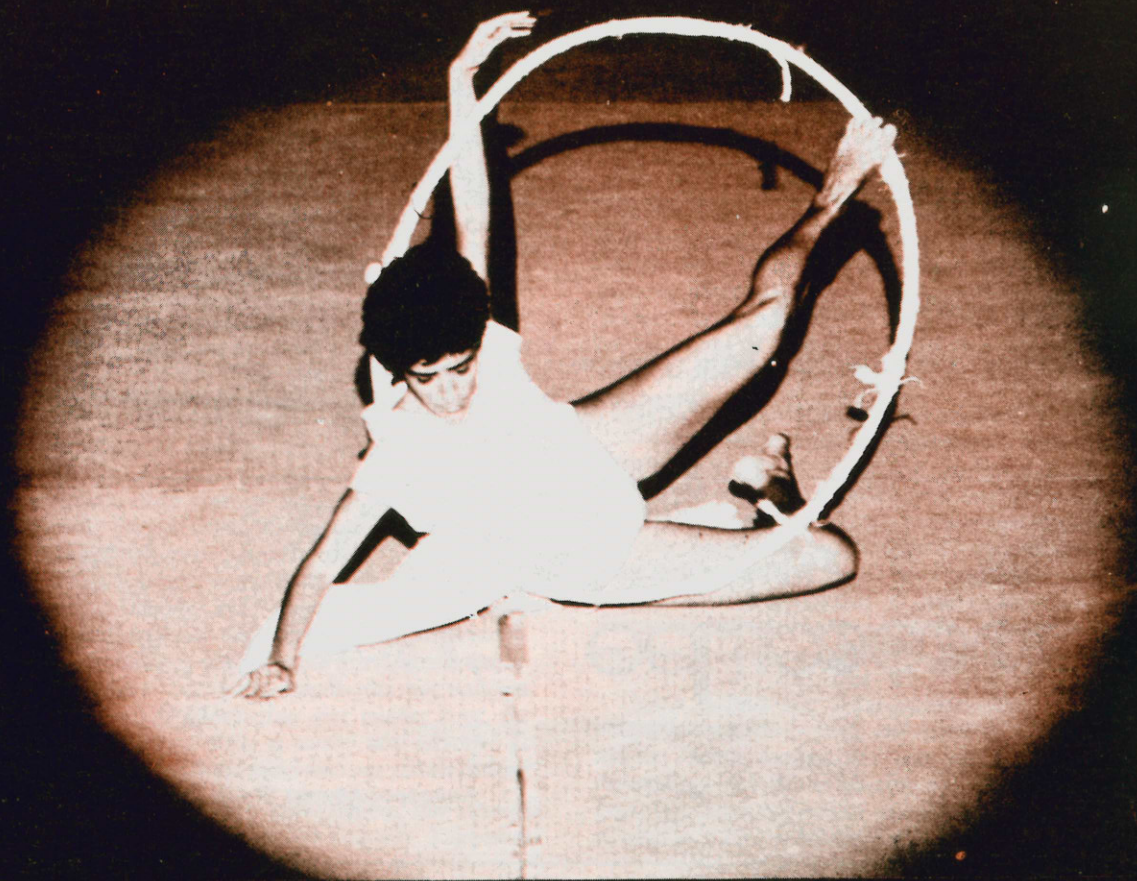

τεύχος 15ο
οκτωβρης 1986
τιμη £1.00

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

- φεστιβαλ λευκωσιας
- συμβιωση: μια συζητηση
- απολογια κοντεμενιωτη
- για το κυπριακο κινηματογραφο
- θεατροσκοπιο
- στη στρατα μας μνημεια του θανατου
νεσιε γιασιν
- θεατρο και νικαραγουα
- συνεντευξη με το δημαρχο αγλαντζιας

είμαστε στα μέτρα σας

Αν προτιμάτε σύντομες οικονομικές διακοπές, κοντά μας θα βρείτε ακριβώς αυτό που ζητάτε.

Αν πάλι είστε αποφασισμένοι για μεγάλα ταξίδια, σας προσφέρουμε ό,τι καλύτερο υπάρχει στις μεγάλες εξερευνησεις.

Αν τέλος, αυτό που χρειάζεσθε είναι μόνο αεροπορικά ή αεροπορικά εισιτήρια ή ξενοδοχεία ή οποιαδήποτε συγκεκριμένη τουριστική διευκόλυνση, η εικοσάχρονη πείρα μας σας εγγυάται άριστη εξυπηρέτηση και οικονομικές λύσεις.

Για οποιαδήποτε ταξιδιωτική υπηρεσία απευθύνεσθε, λοιπόν, στα Γραφεία ΓΡΟΥΤΑΣ

Groutas

σ' όλην την Κύπρο.

είμαστε στα μέτρα σας

Λευκωσία: 02-473172
Αγία Νάπα: 037-21833
Λάρνακα: 041-21727
Πάφος: 061-35569
Λεμεσός: 051-77313

«ΗΛΙΟΣ»

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
για παιδιά 6—12 χρόνων.

- Για όσα παιδιά τον γνωρίζουν και για όσα θέλουν να τον γνωρίσουν ο ΗΛΙΟΣ ανατέλλει την 1η Οκτωβρίου
- Θα γίνεται ορατός στη Ζήνωνος Κιτιέως κοντά στην Αρχιεπισκοπή.

Για πληροφορίες επικοινωνείτε
με τη ΡΕΑ ΜΗΛΛΙΔΩΝΗ
από τις 10 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου
στα τηλ. 431602 - 431822

εστιατόριο - ταβέρνα το αρχοντικό

Λαϊκή γειτονιά - τηλ. 450080

- Τα μεσημέρια προσφέρουμε πρότυπη παραδοσιακή κουζίνα σε τιμές μαγειριού.
- Το βράδυ μπορείτε να απολαύσετε όλη τη σειρά κυπριακών μεζεδών (ΜΕ ΦΡΕΣΚΟ κρέας) σ' ένα ήσυχο περιβάλλον. Τιμή £3.00 το άτομο.

Μπυραρία το «καπηλειό»

Λαϊκή γειτονιά - τηλ. 450080

- Ζεστό περιβάλλον κοντά στη παραδοσιακή τσιμινιά.
- Ζωντανή μουσική με το Τρόμπετο στο μουζούκι και τον Άντρο στη κιθάρα.
- Διαλεγμένοι μεζέδες καπηλειού.
- Οι πιο χαμηλές τιμές μπυραρίας χωρίς καμιά υπερτίμηση για τη μουσική

Κοιφθεοσίτρο

ΕΝΑΛΛΑΞ

Λεωφόρος Αθηνάς 16 - 17, Τηλ. 30121 Λευκωσία 103

από
το βίβλια

Νίκος Δήμου

Νεο-σωβινιστές

ΚΑΙ ΕΝΩ πάμε από το κακό στο χειρότερο - να και η άλλη πλευρά του έθνους, οι σωβινιστές και οι εθνοκάπηλοι! Επανερχονται δελτιωμένοι και επηυξημένοι, σε πολλαπλές νέες εκδόσεις. Κάπως είχαν λουφαξεί μετά τη δικτατορία, κάπως είχαν αναγκασθεί να περιορίσουν τη μεγαλοστομία τους μετά το μνημειώδες κίτς της Ελλάδος Ελλήνων Χριστιανών. Όμως - όπως και η Ελλάδα - και αυτοί ποτέ δεν πεθαίνουν. Μόνο λίγο καιρό ξαποσταίνουν.

Υπάρχουν πολλά είδη. Τα πιο ακίνδυνα είναι τα εντελώς εντράπελα. Παρακολουθώ, με πολλή αγωνία, τη σαρωτική επέλαση των υπέρμαχων της ελληνικότητας του αλφαβήτου μας εναντίον της σύγχρονης επιστήμης. Η οποία έχει το θράσος να ισχυρίζεται (άκουσον! άκουσον!) ότι το ελληνικό αλφάβητο κατάγεται από το φοινικικό. Φλογερά άρθρα, μακροσκελείς επιστολές στον Τύπο, ακόμα και μηνύσεις εναντίον καθηγητών της γλωσσολογίας, επειδή τολμούν να υιοθετούν τις «αντεθνικές» θεωρίες.

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ σκεφθείτε πως δεν έχει σημασία από πού κατάγεται το ελληνικό αλφάβητο, αλλά το ΠΙ γράφτηκε στο αλφάβητο αυτό. (Από ό,τι ξέρω οι Φοίνικες δεν είχαν ούτε Πίνδαρο ούτε Πλάτωνα...) Κάνετε λάθος. Δεν μας καίει μόνο η πρωτιά. Πρόκειται για την καθαρότητα και αυθεντικότητα της φυλής. (Καθότι, αυτοί οι Φοίνικες, κομμάτι μελαψοί ήσαν, κάτι σαν Άραβες. Κοιτολογίς, μάσματα.) Κι έτσι υπερασπιζόμαστε την ελληνικότητα των Ελλήνων στις στήλες αλληλογραφίας και στα δικαστήρια...

Αλλά ο μόνος τρόπος να καταδειχθεί αυτή η περιδότητη ελληνικότητα, είναι η δημιουργική πράξη του σήμερα. Είστε μικρανεμίδος του Αριστοφάνη; Εδώ - γράψτε μια σύγχρονη κωμωδία! (Και πάντοτε να ασελγείτε στις παλιές!)

Ανάλογα ανόητοι, αλλά λιγότερο φαιδροί, είναι αυτοί που ανησυχούν μόλις ξανακουσθεί το όνομα Φαλλμεράγιερ. Ήταν χαρακτηριστικές οι αντιδράσεις που γέννησε η πρόσφατη δημοσίευση (για πρώτη φορά στην Ελλάδα - λες και έγραφε για τους Λάπωνες!) ενός μικρού μέρους του έργου του. Φυσικά, ο Φαλλμεράγιερ ήταν υπερβολικός στις γενικεύσεις του. Αλλά ακόμα πιο υπερβολικοί ήταν (και παραμένουν) οι αντίπαλοί του. Λες και αν αποδειχθεί πως υπάρχει ένα ποσοστό ολαβικό (ή άλλο) αίμα στις φλέβες τους, θα μειωθεί η αξία αυτού που είναι κι αυτού που κάνουν! Τι φυλετικός φανατισμός κρύβεται πίσω από μια τέτοια στάση!

ΑΛΛΟ (ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟ) πεδίο δράσης των εθνοκάπηλων είναι η σχέση μας με την Τουρκία. Σύμφωνα,

υπάρχουν διαφορές. Αλλά δεν δοηθεί καθόλου στην επίλυση τους το να χαρακτηρίζονται οι Τούρκοι μπουνταλάδες, απολίτιστοι και βάρβαροι (σε σύγκριση με εμάς τους πανέξυπνους και πολιτισμένους). Είναι δέβια ένας εύκολος (και φτηνός) τρόπος να εισπράξουμε χειροκρότημα. Αλλά η καλλιέργεια του μίσους δεν οδήγησε ποτέ πουθενά. Ούτε και η απόκρυψη της αλήθειας.

Γιατί κάθε σωβινισμός βασίζεται στο ψέμα. Παραμορφώνει τα γεγονότα, αποσιωπά την ιστορία, στρεβλώνει την επιστήμη - για να καλλιερήσει ευχάριστες (και αποπροσανατολιστικές) αυταπάτες. Καταφεύγει στο (εξιδανικευμένο) παρελθόν για να εξωραΐσει το παρόν. Κι έτσι καταργεί το μέλλον.

Το ίδιο κάνουν και μερικοί αξιολογοί διανοούμενοι, που, σε πρώτη ματιά, δεν μοιάζουν σωβινιστές. Είναι σοβαροί και ήπιοι - και για τούτο πιο επικίνδυνοι. Πρεσβεύουν πως οι Έλληνες, λόγω ιστορίας και παράδοσης, είναι «άλλου είδους» άνθρωποι - και ως εκ τούτου δεν τους ταιριάζει ο ευρωπαϊκός (και νυν παγκόσμιος) πολιτισμός. Είναι οι (πάσης φύσεως) υπέρμαχοι της ιδιαιτερότητας των Ελλήνων. Που πρέπει πάλι να αναζητήσουν το μέλλον τους στο παρελθόν. Όχι το αρχαίο τώρα, αλλά κάποιο σκοτεινό, ανατολικοβυζαντινό.

ΑΝ ΒΕΒΑΙΑ με ιδιαιτερότητα εννοούμε γλώσσα, θρησκεία, παράδοση - αυτή την ιδιαιτερότητα την έχει και την καλλιεργεί κάθε λαός, από τους Ολλανδούς ως τους Ιάπωνες, χωρίς να απορρίπτει όλα τα επιτεύγματα του ανθρώπινου πνεύματος. Αν όμως πιστεύουμε πως εμείς είμαστε τόσο ξεχωριστοί, που πρέπει να εφευρεθούν νέες μορφές σκέψης και ζωής για μας, τόσο αλλιώτικοι που πρέπει να κλείσουμε τα σύνορα και να απομονωθούμε στην «ιδιαιτερότητά» μας - τότε είμαστε και σωβινιστές και ανεδαφικοί και άρρωστοι.

Γιατί αρρώστια είναι για μια κοινωνία η αποφυγή του παρόντος και η φυγή σε ένα εξιδανικευμένο παρελθόν. Αρρώστια είναι να απορρίπτεις τα πάντα: τον ορθολογισμό, την επιστήμη, την τεχνολογία, κάθε υπαρκτή μορφή κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης - χωρίς να έχεις τίποτα να τους αντιπαραθέσεις, παρά μόνο νεφελώδεις ουτοπίες. Αρρώστια είναι η προσφυγή σε δήθεν ιδιαιτερότητες για να δικαιολογήσουμε τις αποτυχίες μας. Αρρώστια η αναζήτηση της απομόνωσης και της παλινδρόμησης.

Πολλά χρόνια μας είχαν τλαιπωρήσει οι θεωρίες του «περιούσιου λαού» - τώρα μας έρχονται πάλι, από την πίσω πόρτα. Πάντα φερόμασταν σαν τα χαϊδεμένα παιδιά της οικογένειας, που θέλουν ιδιαίτερη μεταχείριση. (Μόνον εμείς δημιουργήσαμε την έννοια «μισέλληνες», για όσους «δεν μας αγαπούν».) Το 'χω ξαναπει: Είναι καιρός να μεγαλώσουμε.

Επικηδείς στον ευτυχή και τον αγνώστο σκυλλο

Ο Ευτύχης εφονεύθη την 24η Αυγούστου. Ο θάνατος τον βρήκε κοντά στην 70η ημέρα της ζωής του. Η πενήνταήμερη πάλη του ενάντια στο τριχοφάο έβαινε στο τέρμα της. Το τέλος τον βρήκε με το τριχώμα του υαλιστό και μαύρο. Ο καλός μας ο Ευτύχης δεν θα μας περιμένει πια νιαουρίζοντας στη πόρτα. Για να μην υπάρξουν παρεξηγήσεις ως προς το ηθελομένο ή όχι του φόνου του εφρόντισαν οι δράστες να πετάξουν στο οίκημα όπου συστεγάζεται το «εντός» και ένας των εκδότην του, το πτώμα ενός αγνώστου σκύλλου.

Ειτάφησαν και οι δύο στο χώρο εναπόθεσης σκυβάλων της πρωτεύουσας. Τους εμετάφερε εκεί ένα σκυβαλοφόρο του δήμου Λευκωσίας μαζί με το περιεχόμενο των σκουπιδοτενεκέδων της γειτονιάς που τόσο πολύ τους εσυντρόφευσε στη σύντομη ζωή τους.

Σε ένδειξη διαμαρτυρίας, αλλά και πίστης στη ζωή, όλοι οι Κύπριοι σκύλλοι και γάτοι θα λάσσουν και θα νιαουρίζουν καθημερινά και επ' αόριστον μέχρι τη νίκη ή τη τελειωτική τους εξόντωση. Ένας στο χώμα χιλιάδες στον αγώνα.

κωστής αχνιωτής

γεια σου

Περνούσα πριν λίγες μέρες κάτω από το τείχος της Πύλης Πάφου. Περνούσα σπρώχνοντας την μηχανή - ανέλπιστα μου τέλειωσε η βενζίνη - για το πιο κοντινό πρατήριο. Περνούσα χαμηλά κάτω απ' το τείχος και ψηλά κοιτάζα τον Τούρκο σκοπό με το όπλο του, το κράνος του, τις εξαρτήσεις. Τον κοίταζα απ' την πρώτη στιγμή που μπήκε στο οπτικό μου πεδίο, ως την στιγμή που έφτασα στο ίδιο ύψος μαζί του.

Όσο χρόνο τον κοίταζα, τόσο χρόνο κι' ο ίδιος με συνόδευε με τα μάτια του. Όταν έφτασα, σχεδόν δίπλα του, σήκωσε ελαφρά το χέρι και μούπε, σχεδόν μου ψυθίρισε: «Γεια σου».

Τριάντα χρόνια πάνω σ' αυτή τη γη δεν δέχτηκα ποτέ τόσο ανθρώπινο και γλυκό χαιρετισμό. Δεν ήταν ο κατακτητής που με χαιρέτισε. Ήταν ο φίλος, που του «κόλλησαν» αυτό το ρόλο. Θα πρέπει νάναι παφίτουϊ σκέφτηκα! Μπορεί και να παίζαμε κάποτε μαζί, μα πού να θυμάμαι πια. Με χαιρέτισε, λες και με χαιρετούσε καθημερινά.

Χίλια διεθνιστικά μανιφέστα δεν θα μου μάθαιναν όσα μούμαθε κείνος ο λεπτός, ζεστός χαιρετισμός. Σήκωσε το χέρι, και μ' ένα «γεια σου» με πληροφόρησε για την ουσία του προβλήματος μας. Είναι σαν να μούλεγε: «Δεν μπορώ

να σου πω περισσότερα».

Σήκωσα και γω το δικό μου χέρι και ανταπάντησα: «Γεια σου φίλε», και συνέχισα σπρώχνοντας την σβησμένη μηχανή, που βάρηνε αναπάντεχα. Μαζί μ' αυτή έσπρωχνα πια και την ιστορία μας.

τάκης χατζηγεωργίου

ησυχία,ράλλυ

Το φετινό ράλλυ οι Λευκωσιώτες το έζησαν από πολύ κοντά. Μέχρι και οι ασθενείς του Γενικού Νοσοκομείου το «άκουσαν». Για δύο ώρες οι ενισχυμένες μηχανές ούρλιαζαν ξηπλώνοντας ακόμα και ασθενή που εγχειριζόταν.

Κι' ας λέει η πινακίδα λίγα μέτρα πιο πέρα «ΗΣΥΧΙΑ,ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ».

Επίσης σαν «πολιτιστικό» γεγονός του άρμοζε μια αφητηρία με ανάλογη χροιά. Γι' αυτό και επιλέγηκε η είσοδος του Δημοτικού Θεάτρου.

Τώρα για την παρεμπόδιση της κυκλοφορίας και την ταχυπαλμία που πρόσφερε σε όσους έτυχε να χρησιμοποιούν το κέντρο της Λευκωσίας, ουδείς λόγος. Ράλλυ είν' αυτό, βαθμολογείται σαν μέρος του διεθνούς πρωταθλήματος και ρίχνονται τόσα λεφτά από τους πλουσίους μας. Θα 'ταν πολυτέλεια η τροχαία κι ο δήμος μας να φροντίζουν για ησυχία ασθενών και μη.

γ.θ.

τεύχος 15ο
οκτώβρης 1986
τιμή £1.00

Το μηνιαίο περιοδικό της Παλιάς Λευκωσίας.
Διεύθυνση: Μίνως 6B Παλιά Λευκωσία
Τηλ. 431278

- διευθύνεται από ονταχική επιτροπή
- Υπεύθυνος για το νόμο: Κωστής Αχνιωτής
- Επιμέλεια: Σούλα Χριστοδούλου

Για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι Συγγραφείς τους.

τεύχος 15ο
οκτώβρης 1986
τιμή £1.00

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

- φεστιβάλ Λευκωσίας
- σύμβαση για σφήτη
- απολογία Κοντεμενιώτη
- για το κληρίκο-κινηματογράφο
- θεατροσκόπιο
- στη στράτα μας μνημεία του θανάτου νεστέ γιάδων
- θέατρο και νικαράουσα
- συνέντευξη με το δήμαρχο αγγλαντζιάς

φωτογραφία της Αριάννας Οικονόμου από το έργο: «Τας Παφίας ημί»

περιεχομενα

- Στο πόδι 2
- Το φεστιβάλ των α-προσπασμάτων 4
- Συμμετοχή χωρίς συναίνεση μια συνέντευξη με τον Κ. Σταυρόπουλο 6
- Αντιγόννη! Ο Κ. Ευθυμίου συνομιλεί με τον Σ. Βραχωρίτη 10
- Intra-muro Γ. Κουμίδη 12
- Συμβίωση: μια συζήτηση στορογγυλής τραπέζης 14
- Εικονογράφημα της Φρόσως 18
- Η Αγγλαντζιά αλλάζει όψη. Μια συνέντευξη με το δήμαρχο της 19
- Απολογία Κοντεμενιώτη του Α. Κοντεμενιώτη 20
- Θέσεις για τη μελέτη και σωτηρία του Κυπριακού κινηματογράφου Ν. Γεωργιάδη 24
- Θεατροσκόπιο: Θέατρο Τέχνης Λονδίνου Β. Κυριαζή 26
- Τουρκοκύπριοι: μια εθνική μειονότητα... Πέτρου Σταύρου 29
- Στη στράτα μας μνημεία του θανάτου Νεσιέ Γιασίν 30
- Θέατρο και Νικαράουσα Κ. Κυριακίδη 32
- Η Σιμόν ντε Μπωβουάρ για το θάνατο Άννας Τενέζη 36
- Ζωντάνεμα της μνήμης: Θεόδωρου Κατάλιακου 38

ΑΙΘΟΥΣΑ ΦΩΤΟΥ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ (ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Παραδίδονται μαθήματα φωτογραφίας στην αίθουσα Φ. Κοντογλου, εντός της Λαϊκής Γειτονιάς από το Γ. Κωνσταντινίδη και τον Α. Κεπόλα.

Μαθήματα Αγιογραφίας και Ψηφιδωτού

Παραδίδονται μαθήματα από το εργαστήριο Βυζαντινής αγιογραφίας και ψηφιδωτού των αδελφών Κεπόλα. Έναρξη: Τετάρτη 8 Οκτ. 1986. Λήξη: Τέλος Μαΐου 1987. Για περισσότερες πληροφορίες: τηλ. 454289 και 463850 Λευκωσία

Ιδιαίτερα Μαθήματα

Πτυχιούχος Φυσικομαθηματικής Σχολής παραδίδει με υπευθυνότητα φροντιστηριακά μαθήματα Μαθηματικών, Φυσικής και Χημείας σε μαθητές όλων των επιπέδων.

* Τιμές Λογικές.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
Τηλ. 436823 Λευκωσία.

η νέα ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

κάθε πρώτη του μηνός για το περιβάλλον, την τεχνολογία, την κρίση, την ανάπτυξη

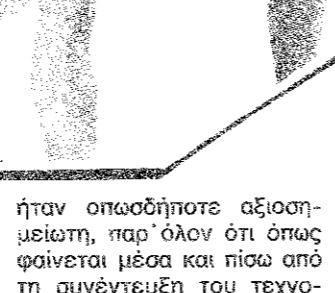
Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80, τηλ. 3619837

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΩΝ Α-ΠΡΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ

Το φεστιβάλ φεστιβάλ Λευκωσίας ήταν τόσο φτωχό και ακούραστο που επικριχότερα επαναφέρεται στο μέλλον τις καλύτερες ελπίδες για σοβαρότερη προώθηση του θεσμού που δημιουργήθηκε το περσινό.
 Η άνευ ενδοιασμού προαναγγελία ενός προγράμματος που θα περιλάμβανε όλες τις εκφάνσεις της σύγχρονης Κυπριακής και Ελλαδικής καλλιτεχνικής ζωής, δηλ. το θέατρο, τη μουσική, το χορό, την ποιητική έκφραση, έληξε και φέτος τον δέξον και των διοργανωτών.

Θεωρούμε ότι η αρμόδια Πολιτιστική Επιτροπή του Δήμου έχει την υποχρέωση τόσο σαν σώμα όσο και το κάθε μέλος ξεχωριστά (τουλάχιστον τα παλαιά μέλη) να κάνουν ένα δημόσιο απολογισμό της ποιότητας αυτού του φεστιβάλ. Να μας εξηγήσουν δηλαδή πως και γιατί εδιάλεξαν αυτές τις ταινίες, γιατί θεώρησαν ότι ο θίασος Κακουράτου-Παπαδημήτρη είχε θέση σ' αυτό το φεστιβάλ, γιατί το ξαναζεσταμένο (αν και καλοπαιγμένο) φαγητό του ΘΟΚ κ.λπ. Και να μας πουν επίσης πως εκτιμούν εκ των υστέρων τη διοργάνωση που μας πρόσφεραν; Ή μήπως μόνο στα εγκαίνια ήλθαν;

Πρέπει επίσης να σημειωθεί η στάση των μαζικών μέσων επικοινωνίας που, άκριτα, μετάδωσαν το λανθασμένο μήνυμα και άφησαν το ανυποψίαστο κοινό άσπλο μπροστά σε κάθε προχειρότητα που του προσφέρθηκε χωρίς να μπουν στο κόπο τις περισσότερες φορές να κάνουν ένα εκ των υστέρων απολογισμό. Πρώτο φυσικά και καλύτερο το Ρ.Ι.Κ. Το περσινό σλόγκαν του φεστι-

ήταν οπωσδήποτε αξιοσημείωτη, παρ' όσον ότι όπως φαίνεται μέσα και πίσω από τη συνέντευξη του τεχνοκρίτη κ. Σταυρόπουλλου (βλ. επόμενες σελίδες) τα έργα των Ελλαδικών ζωγράφων δεν ήταν γενικά από τα καλύτερα τους. Κατά τον ίδιο τεχνοκρίτη υπήρξε μονόδρομος επιηρεασμός των δυο Κυπρίων που συμμετείχαν.

Το πρόβλημα όμως του εργαστηρίου, κι' εδώ είναι που απότυχε ήταν ότι δεν κατάφερε να φέρει σε επαφή, αρκετούς Κυπρίους ζωγράφους, σε μια εκ παραλλήλου εργασία, τόσο μεταξύ τους όσο και με τους προσκεκλημένους.

Πάντως και φέτος όσο και στα προηγούμενα φεστιβάλ φάνηκε ότι ακόμα και η διοργανωτική πτυχή των «εργαστηρίων» παραμένει επί του παρόντος άλυτο πρόβλημα.

Παράλληλα, με την έκθεση

αυτή, που θέλει να αρνείται κιόλας όλους τους «ισμούς» θα έπρεπε κατά τη γνώμη μας να παρέχεται βοήθεια για την ανάγνωση της.

• αρεμής ουτ ιακ σεθχ υστ αισικυελ η: ου! σερρι!
«η λευκωσία του χθες και του σήμερα

Δεν κατατάσσουμε φυσικά αυτό το πράγμα στο τομέα της δημιουργίας αλλά μιας και το κατατάσσουν οι διοργανωτές αναφερόμαστε και σ' αυτό:

Ότι πιο κακόγουστο και πρόχειρο επιστρατεύει κατεπειγόντως για να γεμίσει το χρόνο της παράστασης. Φυσικά στόχος το γέλιο και η επιμόρφωση (!): Ο βρωμιάρης Τουρκοκύπριος που έτρωγε..... στους υπονόμους, κι' ήταν και ηλίθιος επιπλέον, ο χωρκάτης που μάτια προσπαθούσε να καταλάβει τι εστί γερανός του δήμου που σηκώνει τα παρανόμως σταθμευμένα, ο απαραίτητος άντρας ντυμένος γυναικίως, τα σεξουαλικά μετά λεπτότητας (!) υπονοούμενα και

• Η συναυλία του Νταλάρα...

...μας έδωσε την ευκαιρία να απολαύσουμε τους αδελφούς Κατσαμίχα. Πάντως η εκδήλωση αυτή δεν ικανοποιεί καμμία από τις δηλωμένες προδιαγραφές του φεστιβάλ Λευκωσίας. Δείχνει μόνο την αβεβαιότητα των διοργανωτών και την ανάγκη τους για δαγειακά δεκάνικια. Έτσι η αλλιώς, μπορούσαν όσοι ήθελαν, να δουν τον Νταλάρα στη σχολή τυφλών. Επίσης, θα ήταν καλό να εδωθούν ορισμένοι αριθμοί για να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε αναλόγως την πραγματική αξία των «ανιδιοτελών» αυτών προσφορών.

α-προσπάσματα

Ουσιαστικό ξεκίνημα και ουσιαστικό τέλος για τους πιο πολλούς μόνιμους φίλους του φεστιβάλ Λευκωσίας σ' ότι αφορά τη κυπριακή παραγωγή.

Υπόφερε κι' αυτή από τη προχειρότητα του όλου φεστιβάλ εξ ου και τα «αποσπάσματα». Όλοι να ετοιμάσουν ένα κομματάκι γρήγορα και φθηνά κι' ίσως όλοι να είναι ευχαριστημένοι. Φυσικά κάθε απόσπασμα είχε και τα υποαποσπάσματα. Και οι τρεις ομάδες (η τρίτη μονομελής) έδειξαν ότι έχουν σημαντικές δυνατότητες η κάθε μια στο είδος της. Η ομάδα σύγχρονου χορού ήταν όμως σαφώς καλύτερη γενικά σε σχέση με τη περσινή δουλειά της παρ' όλο ότι στην σύνθεση «Πίετρες» είχαμε εκλάμψεις στο επίπεδο που περιμέναμε.

Η ομάδα «Σύνθεσις» που χόρευε δεύτερη είχε να αντιμετωπίσει υποχρεωτικά το αισθητικό σοκ που προκάλεσε το πέρασμα από το μοντέρνο χορό της προηγούμενης ομάδας στη τζαζ. Αυτό είναι το δύσκολο των αποσπασμάτων. Συνολικά είδαμε μια ευσυνείδητη μελετημένη και καλοστημένη παράσταση από μια ομάδα που φαίνεται ότι έχει κατακτήσει ένα επίπεδο σε μόνιμη βάση. Δηλαδή δεν υπάρχουν κινδύνοι για παλινδρομήσεις. Ωστόσο η ιδιαίτερη σφραγίδα, η ιδιαίτερη προσωπικότητα είναι ακόμα προς αναζήτηση.

Τρίτη στη σειρά η Αριάννα Οικονόμου μονάχη της, αποθεώθηκε. Ίχνη μουσικής, ίχνη χορού, 2-3 αντικείμενα, δυο μεγάλα επίμονα μάτια καθήλωσαν ένα κοινό μπροστά στην πα' δυνατή βουβή, μοναχική, κραυγή διαμαρτυρίας. Κάπου-κάπου ξεσπάσματα γέλιου ανάμεσα στο κοινό — όχι χάχανα — και το συναίσθημα της εξέγερσης να έρχεται αργά, σταθερά, χωρίς εξαψή αλλά με μονιμότητα. Στο ημίωρο αυτό είδαμε το συμπυκνωμένο αποτέλεσμα της μακρόχρονης και επίμονης δουλειάς της Αριάννας Οικονόμου. Μιας μοναχικής, σχεδόν τραγικής, πορείας, διά μέσου της λευκωσιότικης πολιτιστικής ερήμου, στην αναζήτηση της μεταμοντέρνας χορευτικής αντίληψης.

• έκθεση ζωγραφικής νέων καλλιτεχνών

Γιατί είπα ότι ήταν χρήσιμη η διοργάνωση αυτής της έκθεσης γιατί μας έδωσε την ευκαιρία να αρχίσουμε να βλέπουμε τη δουλειά των νέων αυτών ζωγράφων. Θα λειτουργούσε όμως καλύτερα και πιο ελεύθερα αν δεν επωμιζόταν το βήμας μιας κύριας εκδήλωσης του Φεστιβάλ

«Στο σύνολο τους οι συμμετέχοντες βρίσκονται ακόμη κοντά στις απουδές τους έτσι που κάποιος εύκολα, διακρίνει τη σχολή και το χώρο ακόμα που φοίτησαν. Η αφομοίωση των σπουδών και το συναπάντημα της με το προσωπικό όραμα του καθενός θα γίνει από δω και πέρα. Εξ' άλλου το απροσδόκητο στην εξέλιξη του καλλιτέχνη υπάρχει.

Νέα πράγματα στη δουλειά τους φαίνεται να δοκιμάζουν η Λία Λαπίθη, ο Σταύρος Αντωνόπουλλος και Ρέα Μηλιδώνη».

Το περιεχόμενο των εισαγωγικών υιοθέτησε ο γράφων ανάμεσα από τις απόψεις που μάζεψε για το θέμα.

κωστής αχνιωτής

μέσα-μέσα κανένα ξυμαρισμένο που «μας έφψε, ου (!) συνώνμη κυρίες και κύριοι εμάθαμεν τζ' εν συγκρατικουμάστιν» τζαι «γεια σου Λία μου» τζαι «τι κάμνεις Χριστάκη Κατσαμιά μου» τζαι φυσικά «όπηα Λέλλο». Είχε φυσικά και λίγο «δεν ξεχνώ» εκεί στη μέση της παράστασης και λίγα περί τρομοκρατίας έτσι που η παρέμβαση στο σύνολο των πολιτικοκοινωνικών ζητημάτων να είναι σφαιρική, και η επιμόρφωση πλήρης. Ας μας επιτραπεί να μην ασχοληθούμε με τις υποκριτικές ικανότητες αρκετών ηθοποιών! Αυτές υπάρχουν! Η ηθοποιηκί τους όμως ουσία είναι αποκαρδιωτική.

τας παφιας ημι
«Τέχνη, είναι η κατασκευή, η δομή, η αρμογή, το συνταίριασμα, συνειδητό και ακόπημο, επιμέρους υλικών, ένα σύστημα

Λειτουργικών στοιχείων που έχουν (ένα) νόημα και (μια) χρησιμότητα». (Κ. Γεωργουσόπουλος).

Η ιδέα του συνταίριασματος σ' ένα έργο κίνησης ήχου και εικόνας είναι ασφαλώς ενδιαφέρουσα και φιλόδοξη. Όμως σ' αυτή τη παράσταση, το συνταίριασμα δεν έγινε, οι συνιστώσες δεν έδωσαν συνισταμένη αλλά παρέμειναν γραμμές προς όλες τις κατευθύνσεις. Είναι εμφανές ότι δεν υπήρξε ο συλλογικός νους και ότι λειτουργήσε η προκρούστεια μέθοδος, σε μια ύψατη προσπάθεια βίαιης συγκόλλησης.

Το επικίνδυνο με αυτά τα βιαστικά νεωτεριστικά πειράματα είναι ότι υποβοηθούν εν τέλει τις εμπορικές τάσεις των φεστιβάλ που μπορούν με λιγότερες αντιστάσεις πια να κάνουν τα δικά τους.

Σημ: Στην αξιολογή παράσταση της θεατρικής λέσχης Βέλου αναφερόμαστε σε άλλες σελίδες.

κριτική παρεμβάση, οχι όμως συναινεση

«Εντός»: Πώς σχολιάζετε τη συμμετοχή στο εργαστήρι;

Κ.Σ.: Είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι Κύπριοι ζωγράφοι, κρατήσανε μια στάση επιφύλαξης απέναντι στο φεστιβάλ. Μετά τις επαφές που είχαμε μαζί τους, εκτός φεστιβάλ, φάνηκε ξεκάθαρα ότι η επιφύλαξη τους αυτή στρεφόταν προς την πλευρά των αρμοδίων οργανωτών του φεστιβάλ κι' όχι βέβαια προς τους συναδέλφους τους της Αθήνας. Οι συναντήσεις που είχαμε μαζί τους ήταν θερμότερες και ενδιαφέρουσες. Γι' αυτό διαπιστώνουμε ότι φεύγουμε από τη Κύπρο με μια ανεπάρκεια στις σχέσεις με τους φυσικούς για μας φίλους, τους καλλιτέχνες, πράγμα που το παίρνουμε μαζί μας σαν πρόβλημα που δεν έχει τελειώσει, δεν έχει δηλαδή ολοκληρωθεί. Άλλωστε, πάντοτε αυτό συμβαίνει, δεν ολοκληρώνονται τα πράγματα σ' όλη την κλίμακα της ζωής. Κάτι αφήνουμε για αργότερα κάτι αφήνουμε για αύριο. Το λέω αυτό γιατί η παρέα των τεσσάρων ζωγράφων από την Αθήνα και εγώ σαν κριτικός θέλαμε να ρθούμε στη Κύπρο με συγκεκριμένο στόχο και να τον λειτουργήσουμε στο χώρο της Λευκωσίας με τις συγκεκριμένες προτάσεις που συνηθίζουμε να λέμε. Όπως είπα και στη σύντομη ομιλία μου κατά την έναρξη του φεστιβάλ εμείς θέλαμε και είπαμε ότι ακολουθούμε τις δύο λέξεις που είναι γραμμένες στο τάφο του Μπρέχτ «έκανα προτάσεις». Η πυκνότητα και η λιτότητα αυτής της φράσης σημαδεύουν σύγχρονα και τη δική μας, αν μπορούμε να πούμε, ποιότητα ιδεών, όπως γίνεται αντιληπτή στη δική μας ιδεολογία. Καθώς είμαστε κριτική παρέμβαση κι' όχι συναινεση κι' ούτε αναρχική άποψη στην κοινωνία ήρθαμε εδώ για τους συγκεκριμένους λόγους, να παρουσιάσουμε δηλαδή την ταυτότητα μας. Την ταυτότητα μας βέβαια που θάπαιρνε την πρέπουσα διάσταση ποιότητας αν το φεστιβάλ Λευκωσίας ήταν περισσότερο προετοιμασμένο, έτσι που να μη βρεθούμε παγιδευμένοι μέσα σε μια διοργάνωση τύπου πανηγυριό κιτς και να μην είμαστε οι μοναδικοί έστω αυθεντικοί και πρωτοποριακοί ενώ δίπλα μας να βράσκονται συσσωρευμένες όλες οι ενοχές των φεστιβάλ της γης.

Διότι εγώ παρατηρώ ότι τα φεστιβάλ πια, είναι παγιδευμένα στη κεντρική εξουσία και εκπέμπουν συμφέροντα και αντίστοιχες ιδεολογίες. Δεν είναι μόνο το φεστιβάλ της Λευκωσίας που ακόμα τη στιγμή αυτή είναι μάλλον άδολο, είναι και τα κομματικά φεστιβάλ της Αθήνας είναι και τα τελευταία φεστιβάλ που από κομματικά μετατρέπονται σε κυβερνητικά. Έτσι είδα το φεστιβάλ της Πάτρας και σύντομα έτσι θα γίνει με το φεστιβάλ Θεσσαλονίκης που θα επιχορηγείται χοντρά και θα ελέγχεται πολύ περισσότερο απ' ό,τι θα μπορούσε να ελέγχεται ένα κομματικό φεστιβάλ ή ένα φεστιβάλ της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εμείς μέσα σ' αυτό το πλέγμα των δεσμεύσεων είχαμε τη δική

μας επιφύλαξη όπως και οι Κύπριοι καλλιτέχνες είχανε τη δική τους, σε σχέση με το δικό τους φεστιβάλ.

Όμως επειδή δουλεύουμε στο κέντρο της κοινωνίας και με όλες τις θυσίες που μπορούν να προκύψουν θελήσαμε και στην περίπτωση αυτή να συμμετάσχουμε χωρίς να συναϊνούμε. Έτσι μεταφέραμε εδώ τις απόψεις και τις προτάσεις μιάς ομάδας καλλιτεχνών της Αθήνας, του Κυριάκου Μορταράκου, του Γιάννη Αντωνόπουλου, του Γιάννη Γουρζή - Άννιου και του Γιάννη Αδαμάκου. Μαζί κι' ένας τεχνοκритικός που χρόνια συμμετέχει και συμπάσχει μαζί τους στις καινούργιες αυτές προτάσεις, οι οποίες φανερώτερα θα λέγαμε είναι αυτές που είδατε συγκεκριμένα.

Αυτές εδώ συγκεκριμένα, επειδή στην εποχή μας έπαψαν όλες οι φωνές των «ισμών», σοβιετισμός, κυβισμός, εξπρεσιονισμός, έγιναν κοσέρβα και η λέξη τους είναι πια τελεσιδικη. Αυτές οι καινούργιες προτάσεις κι' αυτές οι καινούργιες ενδείξεις (από τους 30-40 της γενιάς του 80) τείνουν σε μια καινούργια προσπάθεια υπέρβασης και ουσιαστικής κατάχτησης. Η συνολική μεταμόρφωση της έκφρασης στο χώρο της τέχνης αποτελεί σήμερα καινούργια ιδεολογία ξεπερνώντας το προηγούμενο αιώνα καθώς πάει να κλείσει τώρα και αναζητώντας την καινούργια πραγματικότητα της νέας κοινωνικής επανάστασης που είναι η ηλεκτρονική τεχνολογία. Αυτή προσδιορίζει την καινούργια κοινωνική μοίρα του ανθρώπου. Η παρέα αυτή των καλλιτεχνών και η γενιά του 80 δεν είναι προσηλωμένη σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ή πολιτική ιδεολογία του παρελθόντος αλλά κινείται μέσα στα καινούργια πλαίσια των κοινωνικών δεδομένων και του κοινωνικού υλικού και μέσα από αυτό διεκδικεί μια καινούργια ταυτότητα δικιά της. Συγκεντρώνει τη μοίρα της σε δύο βασικές κατευθύνσεις. Η μια είναι η καινούργια πάλι επαφής και σχέσης με το αρχέγονο, μια κίνηση σ' αυτό το μεγάλο και ατελείωτο παρελθόν. Η άλλη είναι μια καινούργια κίνηση και κατεύθυνση προς την κοινωνική θα λέγαμε αγωγή του διαστήματος.

Σαν ενδεικτική περίπτωση της δεύτερης κίνησης αναφέρουμε την ιερή μονάδα της παγκόσμιας τέχνης το Γιάννη το Ξενάκη ο οποίος τόσο πρωτοποριακά, επαναστατικά και ανατρεπτικά θέτει στο εδώλιο την προηγούμενη, εμφανωμένη, λογικά διαθρωμένη εικόνα του κόσμου. Αυτή η εικόνα έπρεπε κάποτε να ξεπεραστεί διότι ακριβώς έγινε εμπόδιο στις καινούργιες εκφράσεις.

Αυτοί οι ήχοι, αυτά τα μηνύματα, βρίσκονται μέσα στο έργο των τεσσάρων ζωγράφων που ήρθαν εδώ, παρά το ότι υπάρχουν ακόμα δεσμεύσεις και επιρροές από το μεγάλο ευρωπαϊκό παρελθόν. Όμως έχουμε επιτέλους φτάσει στους Ελληνικούς

προσανατολισμούς για μια συνολική απελευθέρωση και μια εθνική αυτονομία στο χώρο της τέχνης και στο κοινωνικό τομέα και τον εθνικό συνολικά. Αυτή η ομάδα και η γενιά του 80 κινείται επιτυχώς στον κοινωνικό χώρο με συνέπεια και αυθεντικότητα.

Προσωπικά έρχομαι στην Κύπρο για δεύτερη φορά, την πρώτη κυνηγημένος από τη χούντα μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου το '74, και είμαι ευχαριστημένος διότι ήρθα δικαιολογημένα, να μεταφέρω πάλι, το τσουβάλι, ας πούμε των ιδεών μου χωρίς καμιά υπακοή και συμμόρφωση προς τα δεδομένα και συμφέροντα κάποιων ιεραρχιών που διαθέτει η κυρίαρχη τάξη στις γεωγραφικές θέσεις όπου τα έχει κατακτήσει και θα αμύνεται πάντα να τα κρατήσει.

Χθες (Σ.Σ. εννοείται στα εγκαίνια του φεστιβάλ) είπα ότι μέσα από την τέχνη που παρουσιάσαμε και μέσα από τις ιδέες του κριτικού λόγου, που προσπάθησα να δώσω τόσο απλά χωρίς ιδεολογήματα και σκοτεινά πράγματα, φορέσαμε το δικό μας απέχωνο μπροστά στη πράσινη γραμμή. Το λέω αυτό γιατί εκεί πάλι μπροστά στα σύρματα και στο σκοπό υπάρχει αυτή η μεγάλη διαφορά της βίας από τη μια και της ελευθερίας από την άλλη. Αυτό το λέω πάντοτε στο εθνικό επίπεδο. Η δικιά μας η παρέα και η γενιά του 80 γενικά αν μπορούσαμε να ξεφύγουμε απ' αυτά τα σύνορα που είναι φανερά και ουσιαστικά, θα βρισκόμαστε πάλι στο δικό μας εγκλωβισμό σε σχέση με το κατεστημένο. Το κατεστημένο που θα κοιτάει να εμφοδίσει μ' όλους τους τρόπους, να παγιδεύσει και να παραμορφώσει το νέο είδος ή και στο τέλος να το εμφοδώσει ώστε να μπορεί εύκολα να το μεταχειριστεί ως εμπορική διαδικασία και να το θέσει στην υπηρεσία της.

Η τέχνη μπορεί σήμερα να προσφέρει διεξοδό ξεπερνώντας τα εμπόδια και απαντώντας σε μια καινούργια κοινωνική αναγκαιότητα. Μπορεί να δώσει την ελπίδα ότι όταν σταματήσουμε εμείς θα έρθουν κάποιοι άλλοι να συνεχίσουν. Έτσι θα συνεχίσουμε αυτό το δρόμο της αντίστασης σαν μια συνείδηση η οποία ακατάπαυστα θα είναι αναπαραγόμενη μέσα στις σχέσεις της κοινωνίας. Έτσι θα ευτυχίσουμε και ευτυχούμε ότι είμαστε μια στιγμή μόνο αλήθειας και σαν μια μόνο στιγμή αλήθειας θα μπορούσαμε να αποχωρήσουμε από τη σχέση μας με τον κόσμο.

Το φεστιβάλ Λευκωσίας θα επαναλάβω είχε πολλές παγιδεύσεις. Η φωτεινή παρουσία αντικειμένων πανηγυριού δίπλα από τις εκθέσεις ζωγραφικής, όπως είναι τα τσουκαλάκια, ήτανε κιόλας μια ενοχή η οποία προέκυψε από άλλες δυνάμεις κι' από ανοργανωσιά και δεν μπορεί να αποκρύψει αλήθειες, όπως δε μπορεί να αποκρύψει και τη δεύτερη αλήθεια. Ότι οι διοργανωτές του φεστιβάλ καλώντας σε συμμετοχή τους Κύπριους ζωγράφους κατά ηλικία έκαναν τη δεύτερη εικαστική έκπληξη. Όταν καλείς τους ζωγράφους κατά ηλικία όπως καλείς τη 14η ή 18η ΕΣΟ για παράδειγμα δείχνεις απaráφραστο επαρχιωτισμό. Σημαίνει ότι η καλλιτεχνική δραστηριότητα στην Κύπρο δεν έχει φτάσει τα διεθνή επίπεδα κι' αυτό κάπως μας δυσαρεστεί όσο κι' αν μας ευχαριστεί το ότι τόχα ανοίξαμε το φεστιβάλ από την πλευρά των εικαστικών τεχνών. Δεν παραβλέπουμε επίσης ότι κλείνουμε το φεστιβάλ με το Νταλάρα, το καταναλωτικό δηλαδή πάντοτε είδος των φεστιβάλ, την επικράτηση της ιδεολογίας μέσα από τα είδωλα του ποδοσφαιριστή και του τραγουδιστή. Αυτό το ζήσαμε έντονα βλέποντας την τέτοια οργάνωση του φεστιβάλ Λευκωσίας. Ευχόμαστε μια άλλη φορά, σ' ένα άλλο φεστιβάλ, σε μια με άλλον τρόπο οργανωμένη γιορτή της τέχνης να συμμετέχουμε, χωρίς να συναϊνούμε όπως είπα, και να βοηθούσαμε προς την κατεύθυνση της εξέλιξης αυτών των προτάσεων και θέσεων των κυπριακών αναγκών.

Και αντί να είναι η συμμετοχή μας περιορισμένη σ' ένα φεστιβάλ της Λευκωσίας, θα θέλαμε να είναι και των άλλων πόλεων, των ελεύθερων πόλεων. Γιατί υπάρχουν πόλεις στην ίδια την Κύπρο που είναι σκλαβωμένες. Αν όλοι μας είχαμε το νου μας προς τα εκεί θα μπορούσαμε να βρούμε ευκαιρίες ιδιόμορφης έστω επικοινωνίας με τις πόλεις αυτές, αλλά οπωσδήποτε μιάς αναγκαίας επικοινωνίας με τον κόσμο αυτό που είναι εγκλειστος, χίλιες φορές παραπάνω από τη δική μας περίπτωση

του εγκλωβισμένου και του παγιδευμένου από την συνολικότερη μοίρα μας σαν άτομα μέσα στην κοινωνία την καταναλωτική.

«Εντός»: Βλέπετε έναν εναλλαχτικό τρόπο επικοινωνίας μεταξύ σας και των Κυπρίων καλλιτεχνών;

Κ.Σ.: Εχτός βέβαια από αυτή που μας κάλεσε ευνοείτε το Δημαρχείο της Λευκωσίας και που είναι φανερό η συμμετοχή μας, επιδιώξομε και μια επικοινωνία και με άλλους καλλιτέχνες της Λευκωσίας. Δεν είναι οπωσδήποτε ένας ο τρόπος επικοινωνίας. Είναι πολλοί. Τούτη τη φορά η συμμετοχή μας έγινε με τέσσερις ζωγράφους από την Αθήνα και δύο τελικά από τη Λευκωσία. Θα μπορούσε σε άλλη περίπτωση να γίνει αυτή η επαφή και η επικοινωνία στο χώρο της Κύπρου και έξω από την οργανωμένη εξουσία ή από τις πηγές της εξουσίας. Κι' αυτοί οι τρόποι είναι πάρα πολλοί. Εγώ τουλάχιστον ως τεχνοκритικός έχω διαλέξει στον τόπο που ήρθα τουλάχιστον δέκα. Και σύντομα στην Αθήνα θα τις συνθέσω καλύτερα και θα τις ανακοινώσω μέσα από το περιοδικό που δουλεύω, για να ενημερωθούν και οι Αθηναίοι και οι Κύπριοι.

«Εντός»: Μια εκτίμηση για τη συγκεκριμένη έκθεση, κι ένα καθοδηγητικό διάβασμα μπορείτε να μας κάνετε;

Κ.Σ.: Είμαστε ικανοποιημένοι με τη συμμετοχή των εκπροσώπων αυτών της γενιάς του 80. Είμαστε ικανοποιημένοι σαν εργαστήρι έστω και με τη συμμετοχή δύο μόνων Κυπρίων που κατέρριψαν ως σημειωθεί ένα νέο ρεκόρ στο εικαστικό γήπεδο. Είμαστε ικανοποιημένοι διότι ανοίξαμε το φεστιβάλ Λευκωσίας απ' την πλευρά των εικαστικών τεχνών συνήθως οι κατεστημένες αρχές αποφεύγουν αυτό το είδος των τεχνών διότι δεν είναι πολύ συμφέρον. Διότι λέει δεν είναι ευρύτερης, λαϊκότερης (βλέπε λαϊκιστικής) εκμετάλλευσης. Είδαμε κιόλας τα αρνητικά σημεία του φεστιβάλ. Ανοίγοντας το φεστιβάλ από την πλευρά μας είναι σαν να νομιμοποιούμε την κατάληξη του με το Νταλάρα. Δεν έχω τίποτε ενάντια στο συγκεκριμένο άνθρωπο αλλά δεν μπορούμε παρά να μιλήσουμε ευθέως για τη «δραχμοποίηση» αυτού του είδους της μουσικής. Αυτής της εμπορίας η οποία έχει γίνει μάλιστα στην Αθήνα και εδώ περισσότερο, με αυτή τη διακογραφία και μ' όλη αυτή τη ρυπαντική του ήχου τους. Πραγματικά φαίνεται ότι εμείς ανοίγοντας το φεστιβάλ νομιμοποιούσαμε όλες τις υπόλοιπες εκδηλώσεις...

Κυριάκος Μαρταράκος.

Ας περάσουμε τώρα στην εξειδικευμένη αντιμετώπιση των έργων που παρουσιάστηκαν στην έκθεση της Πύλης. Καταλήξαμε στα 2 έργα του καθενός τελικά που παρουσιάσαμε. Γιατί πολλά έγιναν στην πορεία και καταστράφηκαν. Καταστράφηκαν συνειδητά γιατί φάχνονταν, δημιουργώντας σε κίνηση ήταν φυσικό να καταλήξει και να κορυφωθεί αυτή η εργασία στα έργα που επιλέχθηκαν αυστηρά και αυτά αποτέλεσαν τη πιο σχετική τη πιο πυκνή ταυτότητα του κάθε καλλιτέχνη, διότι τα έργα όλων είναι μαζί αλλά και το καθένα χωριστά. Κρατάει τη διάσταση του, το ψυχισμό του, τη ταυτότητα και την οντότητα του αλλά και την προτεινόμενη γραφή του. Κυρίως μέσα απ' αυτή προσδιορίζουμε και την περίπτωση του κάθε καλλιτέχνη. Συνολικά πιστεύω ότι στήσαμε μια έκθεση η οποία ήθελε να είναι λιτή και πυκνή.

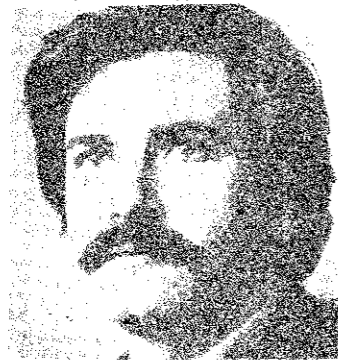
Στο σύνθετο κλίμα που κινήθηκε ο Κυριάκος Μαρταράκος. Ανάλογη ποιότητα ενός δημιουργού που είναι τώρα πια φα-

νερή η σφραγίδα του στο χώρο των εικαστικών τεχνών της Ελλάδας, η οποία είναι στα πλαίσια της γραφής ενός αφηρημένου εξπρεσιονισμού με δραματική πολλές φορές κλίμακα και ως την τραγική του εξέλιξη αλλά και σε μια ποιητική λυρική στιγμή σε άλλες περιπτώσεις. Ο ζωγράφος αυτός είναι συνέχεια των προηγούμενων κατακτήσεων της Ελληνικής ζωγραφικής. Όταν ύψωνε τη σκυτάλη της η γενιά του 70 (στις περιπτώσεις του Ρότσογλου και του Θεοφύλαχτόπουλου). Ο Μορταράκος την παράλαβε για πάρα πέρα. Στο κλίμα αυτό κινήθηκε η εργασία του όταν ήρθε στην Κύπρο και παρέδωσε έργα ποιότητας αυτού του χαρακτήρα της δημιουργίας. Η ανάγνωση πάντοτε μπορεί να γίνει καλύτερη. Σ' αυτή την περίπτωση πρέπει να γνωρίζουμε καλά τη γραφή αυτού του τύπου. Και να υποψιαστούμε ότι αυτή η γραφή τείνει να σπάσει προς μια καινούργια υπέρβαση και στο θέμα της γραφής. Εκεί βρίσκεται η σημερινή προσπάθεια των παιδιών της γενιάς του 80 που στη δική της διαδρομή και στη δική της σκυτάλη έχει να κάνει τετακτομένους προτάσεις. Έτσι καταλαβαίνω ότι μπορούμε να παρακολουθήσουμε αυτή τη ζωγραφική πράξη του Μορταράκου.

Γιάννης Αντωνόπουλος

Εντελώς διαφορετική αλλά στο ίδιο κλίμα ποιότητας είναι και η δουλειά του Γιάννη του Αντωνόπουλου. Τείνει κι' αυτή να χάσει τη γραφή του παρελθόντος, κοιτάει εντελώς άδολα να κινησει το αίσθημα του και τα μέσα της έκφρασης του σε ότι είναι δυνατό, ότι είναι μπορεί να τον οδηγήσει στην απελευθέρωση της έκφρασης. Έτσι ενώ μπορεί κανείς να τον περιορίσει σ' ένα «κλίμα «ισμών» (επειδή τώρα κι εγώ απεχθάνομαι την κονσέρβα των «ισμών») θάλεγα ως τον κρίνουμε εξελισσόμενο πάνω σ' αυτό που προτείνει από την άποψη της γραφής αλλά νάμαστε βέβαιοι ότι αυτό το άδολο και το αυθεντικό του «ώρα», είναι και το άρωμα το οποίο δημιουργεί τις εκρήξεις του και τις διαφάνειες μιας προσωπικής διατύπωσης αυτού του εικαστικού τρόπου έκφρασης.

Γιάννης Αδαμάκος

Ο καλλιτέχνης ζωγράφος Γιάννης Αδαμάκος όπως φαίνεται στο έργο του βυζαίνει ακόμη από δύο σημεία κι' αυτό φαίνεται ως μνήμη. Από την πλευρά του ενός σημείου είναι η ιδιαίτερα στημένη φιγούρα στο κέντρο του πίνακα, η οποία πλάθεται αναγκαστικά για να μην είναι ένα ξερό σύμβολο ρεαλιστικό, να μην είναι ένα σώμα με κόκκαλα για να κάνουμε ανατομία, αλλά παραδίδεται σαν είδωλο έκφρασης της τέχνης. Στη δεύτερη περίπτωση βυζαίνει από το Δημήτρη το Μυταρά. Διαπιστώνοντας ότι δεν θέλει να μείνει εκεί, κοιτάει να διαλύσει αυτές τις σχέσεις και επείγει μονίμως στις προσπάθειες του να υπερβεί αυτές τις δεσμεύσεις και τις επιρροές. Όταν συμβαίνει αυτό, το είδωλο του και η γραφή του πάλι δίνει τη δυνατότητα

της απελευθέρωσης και υπάρχει μέσα από κει ένα μήνυμα ότι σύντομα θα δεθεί περισσότερο με τις νέες υπερβάσεις και με τις καινούργιες ανάγκες μιας συλλογικής μεταμόρφωσης των αναγκών της έκφρασης, της εικαστικής. Βρίσκεται κι' αυτή η πρόταση στην πολυφωνική ετερόκλητη σχέση της γενιάς του και απαντάει τελικά στην ανάγκη των εθνικών προσανατολισμών της τέχνης μας, για μια αυτονομία και μια εξάρτηση.

Γιάννης Γουρζή - Άννιου

Υδιόμορφη είναι η περίπτωση του Γιάννη Γουρζή - Άννιου, ο οποίος έρχεται μέσα από μια ιερή σιωπή χρόνων. Μπορούμε να πούμε ότι είναι από τις λίγες εξόδους που κάνει από το εργαστήρι του και την κάνει τόσο μακριά, δηλ. στη Λευκωσία.

Τα είδωλα που προτείνει είναι γυναίκες. Τα είδωλα του γενικότερα στη ζωγραφική, έχουν μια ιερή σιωπή απομόνωσης, είναι σεμνά και δεν τους επιτρέπει να φλυαρούν στην επιφάνεια. Είναι βαθύτατα συγκροτημένοι ως καλλιτέχνης, και την γραφή του αυτή, χωρίς να υπολογίζει αν είναι παλιά ή καινούργια, την έχει τόσο προσωποποιήσει πλέον που μπορεί άνετα σε ότι σκοπεύει, να πραγματοποιήσει χωρίς όμως να μην είναι μια περίπτωση που κινείται στους χώρους... επιλογής και γούστου στη γραφή του Μπουζιάνη και του Διαμαντόπουλου. Αυτά τα δύο έργα που βλέπουμε εδώ βέβαια δεν είναι τόσο κοντά σ' αυτό που λέω, αλλά έχει πάρα πολλά έργα και δουλειά πολλών χρόνων που δεν την έχει παρουσιάσει. Θα την παρουσιάσει σύντομα και θα φανεί ακριβώς η επιλογή που κάνει ο ίδιος μεταξύ αυτών των δύο ποιοτήτων της έκφρασης, μακρόχρονα δουλεμένης, του Μουζιάνη σαν δασκάλου από μέσα του και του Διαμαντόπουλου.

Ολιγόλογος και πυκνός όπως είναι αφήνη περισσότερο να κυκλοφορήσει στο έργο του το εικαστικό αίσθημα, μουσικά. Κι' αυτή η μουσικότητα δε δέχεται να είναι λαϊκίστικη, προσιμιά να είναι στη φωνή του δραματικού αισθήματος, και των στέρεων αντιλήψεων κλασσικής και μοντέρνας σχέσης της γραφής του και μιας καινούργιας σύλληψης, φανταστικής και τείνωσης να φτάσει, στα όρια αυτής της καινούργιας υπέρβασης στη σχέση του με την παρουσία των αναγκών της κοινωνίας μας σήμερα. Γιατί η Ελλάδα έχει πια καταργήσει τα σύνορα της με την Ευρώπη και ανήκει στην οριστική παιδεία την ευρωπαϊκή και ισότιμα δουλεύει με τους καλλιτέχνες τους ευρωπαίους. Εννοούμε τις εξαιρέσεις, τις ιερές μονάδες, τα άτομα και βέβαια σε καμιά περίπτωση δεν υποστηρίζω εγώ ότι η Ελλάδα είναι στο ίδιο επίπεδο το ευρωπαϊκό από άποψη γενικότερης κοινωνικής οργάνωσης.

Κίκος Λανίτης

Ο Κύπριος καλλιτέχνης ο Κίκος Λανίτης μέχρι τώρα ζωγράφιζε χωρίς ατομική σφραγίδα. Κι' έγινε το θαύμα νομίζω. Κι' ακολούθησε περισσότερο το δρόμο (στα δύο έργα, που παρουσιάσαμε και ιδιαίτερα στο ένα) των προδιαγραφών της γραφής του Κυριάκου Μορταράκου. Δηλαδή επηρεάστηκε έντονα. Τώρα ήτανε τόσο ανάγκη να επηρεαστεί όσο είναι διπλή ανάγκη μετά το τέλος και τη λήξη του έργου του να αποσπαστεί το συντομότερο απ' αυτή την επιρροή και να το κάνει δική του υπόθεση. Πάντως σήμερα οφείλει κανείς να εκτιμήσει ότι αυτή η σχέση με τα τέσσερα παιδιά του έδωσε φτερά καινούργια. Αυτό περισσότερο μπορεί να πει κανείς ενθουσιασμένος και λιγότερο να αναλύσει εξειδικευμένες καταστάσεις που τελικά είναι σε πορεία διαμόρφωσης. Εύχομαι να είναι συνεπής όσο θα επιθυμούσα να είμαι και γω ως το τέλος της ζωής μας, γιατί πάντα φοβάμαι τη ματαιώση. Και αν σε μένα μπορώ να την αντέξω αυτοκτονώντας τουλάχιστον σ' αυτόν δεν θα ήθελα να την αντέξω γιατί θα ήθελα να συνεχίσει, δημιουργώντας.

«Εντός»: Το ένα από τα δύο που λέτε είναι το κίτρινο, έτσι; Σ.: Ναι αυτό εννοώ.

Ελένη Χατζηγεωργίου

Η κοπελιά η Κύπρια που συμμετείχε, η Ελένη Χατζηγεωργίου, αρκετά χρόνια στο ψυγείο πριν όταν συναντήθηκε με τα παιδιά από την Αθήνα έπαθε απόψυση και από τη νεκρά ύλη έχουσε ζωσα. Και είναι εντελώς περίεργο και εισληκτικό, εκεί που δεν περιμένεις ζωή και ενέργεια, εκεί που είναι όλα νεκρά, βγαίνει μια ζωή επάνω. Η φύση έχει πολλές φορές κάνει τέτοια παιγνίδια. Και το κυκλάμινο φυτρώνει εκεί που δεν το περιμένεις. Εκεί που δε ζει κανένα λουλούδι. Η Ελένη Χατζηγεωργίου φαίνεται ότι είχε τη μοίρα αυτών των επιλογών διότι δε φτάνει τελικά να έχει σπουδάσει κανείς και μάλιστα με το Μόραλη και τους άλλους «Μοραλαίους», αλλά χρειάζεται και ένας κοινωνικός ελεύθερος περίγυρος για να εκφράσεις τις δυνατότητες σου. Φαίνεται ότι δεν ήτανε μοιραίο για ένα χρονικό διάστημα να είναι ελεύθερη στον κοινωνικό χώρο, δεσμευότανε με επαγγελματισμούς και με άλλα πράγματα και με το πρώτο που της δόθηκε η ευκαιρία ποτίστηκε και λουλούδισε. Αυτό ήτανε μια αρχή. Οι επιρροές οι δεσμεύσεις και παγιδεύσεις είναι ακόμα εμφανείς αλλά επιτέλους ανοίχθηκε μια ελπίδα. Αυτό μου δίνει την ευκαιρία της βαθύτερης ανάγκης να είχα γίνει απία έτσι να ξαναθίσουσε, να ξαναλουλουδιάσουσε, να ξαναυποκινηθούν δυνάμεις παγιευμένες σε όλο το κυπριακό χώρο της τέχνης. Κι όταν μιλώ με βαθύτερη συγκίνηση για τον πολιτισμό δέκα χιλιάδων χρόνων της Κύπρου είναι ακριβώς γιατί αισθάνομαι την ανάγκη, να ποτίσουμε όλοι μαζί μέσα σ' αυτή, σε δέκα χιλιάδες χρόνια, για να βρισκόμαστε πάντα προσκυνητές σ' αυτό το αρχέγονο και απειλείωτο μέγεθος της ανθρώπινης δημιουργίας, που είχε τη μοίρα από την κοινωνία και τους θεούς να παλαίφι με το μέλλον. Εκεί πεταμένη η Κύπρος στο πέλαγο της Μεσογείου, ή του Αιγαίου πολιτισμού που ήταν η πηγή, οριστικά θα έλεγα και δογματικά ότι ήταν η πηγή της Ευρωπαϊκής δημιουργίας. Καμιά άλλη προσπάθεια πλαστογράφησης ευρωπαίων

παραχαρακτών, ότι αυτή η Κύπρος δεν είναι δέκα χιλιάδες αδιάσπαστη ταυτότητα με την φανταστική επαναλαμβάνω και ενοραματική σύλληψη του κόσμου του ελληνισμού, στο χώρο τουλάχιστον της Ευρώπης με τον οικουμενικό της χαρακτήρα και κώδικα. Αυτός ο πολιτισμός επικράτησε, τουλάχιστον πέντε φορές σ' όλο το χώρο αυτό, και τα δείγματα εδώ, τόσο στο μουσείο το αρχαιολογικό στη Λευκωσία, αλλά και στο ιδιωτικό μουσείο που επισκέφτηκα είναι τόσο σοβαρά σαν τεκμήρια και τόσο ουσιαστικό το υλικό που παρουσιάζεται.

Δεν είναι μόνο το θέμα το συναισθηματικό που μπορεί τούτη την ώρα να με συναρπάσει, είμαι περισσότερο ψυχρός όταν σκεφτώ και έτσι πρέπει να σκεφτώ, και πρέπει να σας το εξομολογηθώ ότι τέτοια βία θα έχουμε συνέχεια. Όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και αλλού και στην Αθήνα. Έτσι περίπου θα γίνουνε τούτα τα πράματα. Σε δύο περιπτώσεις ο άνθρωπος χάνει το αίμα του, χάνει τη ζωή του. Όταν συμμετέχει στην κοινωνική αλλαγή και μετατροπή κοινωνικών συστημάτων, κι όταν αλλάζει αφέντη. Στην Κύπρο φαίνεται ότι κάποιο προηγούμενο αφέντη αλλάζει και κάποιο καινούργιο θα έχει. Εγώ θα έλεγα χωρίς περιστροφές, ότι η εκατοπεννητάχρονη κυριαρχία των Εγγλέζων τερματίζεται από την καινούργια κοινωνική δυναμική και μετατρέπεται σε αμερικάνικη κατοχή. Ο τούρκος βάρβαρος είναι όργανο. Αλλά δεν μπορώ να μην φτύσω και σ' αυτόν που είναι δούλος και όπλο στα χέρια άλλων.

«Εντός»: Αν διοργάνωνες εσύ ένα εργαστήρι για να φέρεις σ' επαφή κάποιους ζωγράφους. Πώς θα το έκανες;

Κ.Σ.: Αν ξαναέκανα αυτό το πείραμα γιατί για πείραμα πρόκειται, θα ήθελα να το επαναλάβω με περισσότερους ζωγράφους από την Αθήνα και πολύ περισσότερους από την Κύπρο. Κι' όχι μόνο από τη Λευκωσία αλλά κι' απ' όλες τις άλλες πόλεις. Θα μπορούσε να γίνει σ' ένα ανοιχτότερο χώρο, για παράδειγμα στα χωράφια. Να μη είναι ένα είδος συμποσίου όπως συνηθίζουν οι Ευρωπαίοι. Φυσικά θα έπρεπε να ήταν ένα ετερόφωνο εργαστήρι αλλά πάντοτε με την ανάγκη των συμμετεχόντων να συνδιαλλάθουν και να επικοινωνήσουν. Αλλά η πραγματική απάντηση θα έβγαινε μέσα από αυτή την πράξη παρά μέσα από αυτά που έχω στο μυαλό μου.

«Εντός»: Μήπως ένα εργαστήρι χρειάζεται κάποιου είδους καλύτερη προετοιμασία από το ΕΚΑΤΕ για παράδειγμα, μια καλύτερη προεργασία για τη συγκεκριμενοποίηση του στόχου... κ.λ.π.;

Κ.Σ.: Τα ΕΤΕ και τα ΚΑΤΕ όλου του κόσμου είναι συνδικαλισμός. Αυτά αρέσκονται στο να δίνουνε το στόχο εκ των προτέρων.

Η δικιά μας παρέα τότε βρίσκει το στόχο κατά τη διαδικασία της δουλειάς, αλλά αφού έχει προηγούμενα προετοιμαστεί και έχει κάνει την επιλογή της στις καινούργιες απαιτήσεις της κοινωνίας και της τέχνης της. Έτσι δεν μπορούμε να βάλουμε εκ των προτέρων στόχους. Τους στόχους τους έχουμε μέσα από τη δική μας ποιότητα επιλογών ή αυτών των επιλογών που εμείς θεωρούμε κατάλληλες και περιττεύει βέβαια η ανάγκη να γίνει από ένα σημείο συνδικαλιστικού φορέα ή όποιων άλλων φορέων κομματικών, κρατικών κ.τ.λ. Δεν έχω πολλή εμπιστοσύνη σ' αυτές τις προστασίες, η αυτοδυναμία μας πρέπει να διατηρηθεί κάνοντας πιο αυστηρή ζωή, δεν χρειάζονται ξενοδοχεία, ας πάμε καλύτερα σ' ανοιχτούς χώρους έχοντας το δικό μας κρεβάτι και τις δικές μας αποθήκες μαζί.

«Εντός»: Όμως ένα εργαστήρι που θα είχε ετερογενείς συμμετοχές είναι πιθανόν να κατανοήσει πορτ-πορτί. Οι ζωγράφοι δηλαδή να μην επικοινωνούσαν μεταξύ τους...

Κ.Σ.: Ασφαλώς υπάρχει ο κίνδυνος του πορτ-πορτί, αλλά πάλι η ζωή κάπου τα ξεδιαλύνει τα πράγματα. Μόνη της. Δεν θα έρχονταν τόσο διαφορετικοί άνθρωποι να συνεργαστούν ας πούμε με την ομάδα και γενεά του 80. Δεν θα έρχονταν σε καμιά περίπτωση. Εμείς μόνο σ' αυτή την περίπτωση είμαστε μαζί, γιατί έχουμε κάποια κοινά προβλήματα, κοινούς στόχους και ιδέες.

μια συνομιλία του κυριάκου ευθυμίου με τον σπύρο βραχωρίτη

αντιγόνη!

Η θεατρική λέσχη Βόλου με την Αντιγόνη του Σοφοκλή έκλεισε αξιοπρεπώς την αυλαία του 11ου Φεστιβάλ Λευκωσίας. Οι πολιτιστικές ανταλλαγές της Κύπρου με την Ελλάδα μας επέτρεψαν να ξεφύγουμε έστω και καθυστερημένα από την ανία. Πως θα σώζαμε τα προσχήματα χωρίς την μητέρα πατρίδα!

Η παράσταση που μας πρόσφεραν οι Βολιώτες ήταν πανέμορφη σαν αποτέλεσμα. Το αισθητικό της μήνυμα άγγιζε παρθένο τις αισθήσεις, χωρίς καμμία παρεμβολή της λογικής.

Ασφαλώς όμως η κεκδοχή του Βραχωρίτη θα πρέπει να διαβαστεί, τουλάχιστον εκ των υστέρων, σαν ένα πείραμα στο οποίο τα κενά της επιστήμης συμπληρώθηκαν «ποιητική αείδα» κατά τρόπο αυθαίρετο. Αναφέρομαι κυρίως στην χρήση της βυζαντινής μουσικής και στην απόδοση της μουσικότητας του λόγου.

Ο Κυριάκος Ευθυμίου συνομίλησε για λογαριασμό μας με τον σκηνοθέτη του έργου Σπύρο Βραχωρίτη.

σ.σ.

Κ: Υπάρχουν πρόσωπα που αποτελούν τον μόνιμο Πυρήνα της ομάδας;

Σ: Το 1977 δημιουργήθηκε ένας μόνιμος Πυρήνας, ο οποίος διατηρείται μέχρι σήμερα, με την προσθήκη μόνιμων στελεχών, σε μόνιμη βάση, ώσπου φτάσαμε σήμερα στον αριθμό των δώδεκα προσώπων.

Κ: Οι αποφάσεις και γενικά ο τρόπος λειτουργίας του σχήματος είναι σε μια βάση συλλογικής ευθύνης και αντιμετώπισης;

Σ: Ναι. Υπάρχει συλλογική ευθύνη. Καλλιτεχνικός συγκεντρωτισμός με κοινή απόφαση, σε βαθμό που να υλοποιείται και να εκφράζεται μέσα από κάθε συγκεκριμένη πραγματικότητα, η προσωπικότητα του κάθε ανθρώπου. Σ' αυτή τη βάση, μιλούμε για συλλογική ευθύνη απέναντι στο αποτέλεσμα και στην διατήρηση αυτού του αποτελέσματος.

Κ: Ποια είναι τα κυριότερα στοιχεία που πιστεύετε ότι συνθέτουν το καλλιτεχνικό «πρόσωπο» της θεατρικής Λέσχης του Βόλου.

Σ: Η Ελεύθερη Καλλιτεχνική δημιουργία μέσα από προσωπικές εμπειρίες, οι οποίες καταρχήν έχουν την σφραγίδα της Θεατρικότητας, αλλά παραμένουν εκτός

τους Θεατρικού κώδικα, όπως αυτός ασκείται σήμερα από άλλα θεατρικά συγκροτήματα. Η πρόβα είναι το καθοριστικό στοιχείο της δουλειάς. Επιλέγονται στάσεις, χειρονομίες και ήχοι, οι οποίοι φωτίζουν το θεατρικό κείμενο με το φως μιας πραγματικότητας η οποία συνήθως δεν γίνεται δεκτή σ' αυτό που λέμε θεατρική σύμβαση. Αυτή η πραγματικότητα αναγνωρίζεται από τον σύγχρονο θεατή — αποκρυπτογραφείται δηλαδή μέσα από την θεατρική πράξη — αποτελώντας μια λειτουργία συνηχής αν θέλεις. Με δύο λέξεις μπορούμε να μιλήσουμε για παραθεατρική και μεταθεατρική λειτουργία. Ωστε, το κύριο γεγονός να αποτελεί πάντοτε η θεατρική πράξη και όχι ο λόγος του κειμένου.

Κ: Ποια τα κριτήρια όσον αφορά την επιλογή του ρεπερτορίου και σε ποιο βαθμό οι διάφορες εξελίξεις στον Ελληνικό χώρο επηρεάζουν αυτές τις επιλογές;

Σ: Πριν απ' όλα η εκάστοτε πραγματικότητα της ομάδας η οποία αμέσως πληροφορείται και εμμέσως πληροφορείται και εμμέσως πληροφορείται και εμμέσως πληροφορείται. Για παράδειγμα η επιλογή γίνεται πάντοτε με βάση ένα στόχο. Ο στόχος αυτός είναι από την μια μεριά η αναζήτηση ενός καλλιτεχνικού στί-

γματος και από την άλλη, σε διαφορετική πάντοτε βάση, αναζήτηση μορφών επικοινωνίας με τους θεατές.

Κ: Στην παράσταση τώρα. Είναι κάποιοι συγκεκριμένοι λόγοι, που σας οδήγησαν σαν στο ανέβασμα της «ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ» και όχι κάποιοι άλλοι αρχαίου δράματος;

Σ: Το κοινόχρηστο του θέματος και του έργου. Η Αντιγόνη σαν κείμενο αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο που ο Σοφοκλής αντλεί την Αντιγόνη σαν μύθο. Για μας το κείμενο της Αντιγόνης είναι ο μύθος. Όταν λέμε μύθο εννοούμε την περιπέτεια του κειμένου δια μέσου των αιώνων, μέσα από τις φιλολογικές απόψεις ή κόντρες και της πάσης φύσεως παραστάσεις μέχρι και τον τρόπο διδασκαλίας της στα σχολεία.

Κ: Ουσιαστικά, ποιοί είναι οι λόγοι εκείνοι, που σας δημιούργησαν την ανάγκη χρησιμοποίησης της αρχαίας Ελληνικής και πόσο επιστημονικά κατοχυρωμένη θεωρείται αυτή σας την προσέγγιση;

Σ: Το αδιέξοδο το οποίο έχει δημιουργηθεί σήμερα από τις μεταφράσεις. Επειδή η παράσταση δεν παύει να αποτελεί και να διεκδικεί το όραμα μιας σημερινής σχέσης με το πρωτότυπο, η επιστημονική τεκμηρίωση του χειρισμού, υπήρξε ένα στοιχείο διαδικασίας πριν την παράσταση, όχι όμως και το καθοριστικό στοιχείο της παράστασης. Κύριο μέλημα της παράστασης δεν είναι μια επιστημονικά άσπρη πρόταση. Μοιάζει περισσότερο με πρόταση μιας θεατροκεντρικής διδασκαλίας των αρχαίων Ελληνικών. Δηλαδή οι πρωτοβουλίες του παίρνοντας είναι θεατρική άδεια και όχι μόνο Φιλολογική άδεια.

Κ: Τι ακριβώς εννοείτε όταν δηλώνετε ότι η αρχαία Ελληνική είναι η Παγκόσμια γλώσσα του θεάτρου;

Σ: Η επινόηση του θεάτρου σαν είδος τέχνης, έγινε από τους Έλληνες με βάση μια συγκεκριμένη γλώσσα, η οποία κατάφερε να εμπειρέχει το νόημα, στην υλικότητα των ιδιών της των στοιχείων. Επειδή αυτό το είδος της Τέχνης του θεάτρου άρχισε και έκλεισε μέσα σ' ένα αιώνα, ενώ τα υπόλοιπα μέχρι σήμερα αποτελούν παραλλαγές

του, η Ελληνική γλώσσα των κειμένων, περνάει από το στοιχείο της Παγκοσμιοποίησης όσο τουλάχιστον η Ιταλική γλώσσα, όσον αφορά την Όπερα.

Το Θέατρο είναι επινόηση Ελληνική και όσοι μιλούν για Θέατρο, υποχρεωτικά πρέπει να περνούν από την Παγκοσμιοποίηση της Ελληνικής γλώσσας.

Κ: Παρατηρήσαμε πως σε αρκετές περιπτώσεις ο λόγος ερχόταν σε αντίθεση με την κίνηση...

Σ: Κατά την άποψη μας το έργο είναι μια συνεχής εναλλαγή ρητορικών σχημάτων, τα οποία έχουν μέσα στην ιστορία των

μορφών τέχνης, την δική τους έκφραση και δεν έχουν καμμία σχέση απολύτως με την ρεαλιστική έκφραση (συναισθήματα, χειρονομίες κ.τ.λ.) όπως την διαμόρφωσε ο δυτικός 19ος αιώνας.

Έχουμε να κάνουμε θέατρο -κι όχι την χειρονομία της συγκίνησης όπως διαμορφώθηκε μετά το Ρομαντικό κυρίως κίνημα. Το ύφος και το ήθος του Ελληνικού Θεάτρου αποτελούν φαινόμενο ακουστικής λειτουργίας του θεατή και συγκίνησης του (η οποία είναι μουσικής υφής).

Παράδειγμα το φινάλε του Κρέοντα, όπου το τρικύμισμα της ψυχικής του κατάστασης, σπριζεται αποκλειστικά στους δόχμιους στίχους του Σοφοκλή

κι' όχι στο δραματικό, προσωπικής επιλογής παίξιμο του εκάστοτε ηθοποιού ή πρωταγωνιστή.

Κ: Πώς καταλήξατε στην επιλογή των Βυζαντινών ήχων;

Σ: Η επιλογή των Βυζαντινών δρόμων σε ορισμένα σημεία του έργου, έγινε με βάση την Φόρμα την Βυζαντινή και όχι το Θεοκρατικό της περιεχόμενο. Η Βυζαντινή Φόρμα, καταφέρνει να λειτουργήσει σαν η ζωντανή παράδοση σε μας του τελετουργικού και μυστηριακού χαρακτήρα που είναι τα κύρια στοιχεία της τραγωδίας.

Κ: Πώς αισθανθήκατε τον χώρο της Κύπρου γενικά;

Σ: Διαπίστωσα την σύγχρονη ιστορική τραγικότητα.

ΑΤΑΚΤΟΣ ΛΕΞΕΩΝ ΧΟΡΟΣ.

(Μετά την "ΑΝΤΙΓΟΝΗ" του Σοφοκλή.)
Λέσχη Βόλου.

Ἐλευθερία. Ποιότητα. Πρόσωπο. Ψυχή. Γνώμη. Ἠθος. Ἀφία. Κρίση. Πορεία. Στάση. Ἀντι-εταστική. Ὁραμα. Πάθος. Οὐδία. Φῶς. Ἀλήθεια. Μοναχικότητα. Χρόνος. Ἀπελπίδια. Τόνος. Θάνατος. Ἀχθνία. Φόβος. Καθαρότητα. Χῶρος. Ἀδίστοστο. Φθορά. Ἐξουσία. Συγκρούση. Ὀνειρο. Πραγματικότητα. Ἀποψη. Δίψα. Πίστη. Ἐπιβία. Τόλμη. Ἐρευνα. Καταχνή. Ἀναζητήσιμη. Ρίζα. Φερώνυμο. Πλαϊδίο. Ἱστορία. Ἐπιδράση. Πολιτικό. Ἐξέλιξη. Ἀποκάλυψη. Μέλλον. Ἐξάσφατος. Βίωμα. Ἀρχή. Δομή. Συγκρότηση. Ὁμάδα. Τύπος. Μορφή. Οὐδία. Ἐξέλιξη. Συλλογικότητα. Συνοχή. Σύννοια. Πειθαρχία. Γνωσιότητα. Ἠθία. Πάθος. Μέτρο. Ἐξουσία. Συνέχεια. Ἐνότητα. Ἐνάρχη. Ἐπιγνώση. Ἐχρηγορία. Διαύγεια. Προβανατολισμός. Ἐλικρίνεια. Ἀντικειμενικότητα. Ἀντίληψη. Διάβασμα. Βίωμα. Ἀθκνία. Ζῆλος. Μόθος. Συνέχεια. Πείραμα. Ρεῖμα. Ἀντοχή. Σύνολο. Πειραματισμός. Βάρος. Βαθός. Ἀφαιρετική. Ἠθία. Λιτότητα. Ἀντι-ουδετερότητα. Γνώμη. Ἐχνοια. Ἀποβολή. Λειτουργία. Ἐυλογία. Συνέχεια. Σεβασμός. Σέμνωση. Ἀδυσπρότητα. Ἀποπρέπεια. Ἠθία. Ἀδυσπρότητα. Ἀθκνία. Δόκιμο. Ἐπαφή. Στόχος. Μνήμη. Ὀρθότητα. Καθρέφτης. Μήνυμα. Θέση. Ὁφειλή. Ἐπι-κοινωνία. Μνήμη. Σύμβολο. Δεκτικότητα. Συχνότητα. Ἐφαρμογή. Κοίνο. Ὀντότητα. Ἀποκριτική. Διάλογος. Παιδεία. Πτωχία. Πληρότητα. Μέγεθος. Δίκαιο. Ἐρῶνος. Ἐταρῶνος. Ἰδολογία. Ἠθία. Κατάβαση. Προειδοποίηση. Καταχνή. Ἐρμηνεία. Ἠθία. Λόγος. Σιωπή. Ρυθμός. Ἠθία. Ἐνάρχη. Ἐπίπεδο. Ποίηση. Σκληρότητα. Ἠθία. Ἀχθνία. Τείχος. Ἐξέλιξη. Νηδίο. Μισό. Λειψό. Πονῶ. Τέχνη. Κραυγή. ΚΡΑΥΓΗ.

Ἐλευθερία.

Κυριάκος Ἐυθυμίου.

intra-muro

(η λευκωσία στον δυτικογερμανικο τυπο)

Πενιχρή κι επουσιώδης ήταν η ειδησεογραφία στον τύπο της Κολωνίας γύρω από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που έγιναν στην Λευκωσία τον περασμένο Απρίλη. Η μεγάλης κυκλοφορίας τοπική KOELNER STADT ANZEIGER σε είδησή της την 21.4.86 αναφέρθηκε με μεγάλη συντομία στην από κοινού παρουσίαση του προγράμματος των εκδηλώσεων από τον πρεσβευτή της Κύπρου και τον προϊστάμενο των πολιτιστικών υπηρεσιών της Κολωνίας. Η σύντομη αυτή πρώτη αναφορά έδωσε τουλάχιστο στους αναγνώστες της μερικά στοιχειώδη μεγέθη:

«Για τρεις βδομάδες, από τις 25 Απρ. μέχρι τις 12 Μαΐου, 80 περίπου δημιουργοί θα ταξιδέψουν στην Κύπρο για να προβάλλουν με ένα πλούσιο πρόγραμμα την πολιτιστική ζωντανία της Κολωνίας». Για το κόστος των εκδηλώσεων η ίδια εφημερίδα έγραψε: «Οι εκδηλώσεις, που θα στοιχίσουν γύρω στις 150.000 DM, χρηματοδοτούνται, εκτός από τον Δήμο Κολωνίας, από το Δυτικογερμανικό Υπουργείο Εξωτερικών, το Ινστιτούτο Γκαίτε και το Κυπριακό Υπουργείο Παιδείας».

Η ίδια εφημερίδα επανήλθε στο θέμα την 7.5.86 με άρθρο της UTE KALTWASSER. Το άρθρο, με τίτλο «Η Λευκωσία παραδειγματίζεται από την Κολωνία», είχε ως εξής:

«Για μια ακόμη φορά κατάλαβα πόσο ελκυστική και σημαντική είναι η Κολωνία διεθνώς. Αυτό δήλωσε η δήμαρχος GE-

RA MAIBAUM που μόλις επέστρεψε από ένα δεκαήμερο ταξίδι στην Κύπρο και το Ισραήλ. Η δήμαρχος εγκαινίασε στην Κύπρο μια εβδομάδα πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπου με χαρά της διαπίστωσε πως η Κολωνία αποτελεί πρότυπο σε πολλούς τομείς. Για παράδειγμα ο δήμαρχος της Λευκωσίας θέλει να δημιουργήσει πεζόδρομους σύμφωνα με τα εδώ πρότυπα και σκοπεύει να στείλει τον υπεύθυνο για τους δημοτικούς κήπους της Λευκωσίας στην Κολωνία για ενημέρωση.

Ένας άλλος αξιοσημείωτος δεσμός με την Κολωνία, που έκανε εντύπωση στη

δήμαρχο, είναι το γεγονός πως ο υπουργός εμπορίου της Κύπρου υπήρξε εισαγωγέας της κολωνίας 4711, όπως της είπε ο ίδιος στη διάρκεια επίσημου γεύματος».

Στη συνέχεια του άρθρου της η UTE KALTWASSER αναφέρθηκε πολύ πιο εκτεταμένα και ουσιαστικά στην μετέπειτα επίσκεψη της δημάρχου στο TEL-AVIV, που είναι ήδη από το 1979 επίσημα διδυμοποιημένο με την Κολωνία.

Μια άλλη και βαρυσήμαντη αναφορά στις εκδηλώσεις ήρθε παραδόξως από το μακρινό Βερολίνο. Σε άρθρο του στην TAGESZEITUNG που εκδίδεται εκεί, ο

Made in Cologne.

4711 Echt Kölnisch Wasser. Voller Frische. Leicht im Duft.

ανταποκριτής στη Λευκωσία KLAUS HILLENBRAND έγραψε στις 17.7.86 τα ακόλουθα, κάτω από τον ευρύτερο τίτλο «Κύπρος: Το νησί της Αφροδίτης σε πορεία σύγκρουσης»:

«Η πέτρα του κακού ήταν μια πέτρα, για την ακρίβεια η «Χρυσή Πέτρα για την Λευκωσία». Το επιχρυσωμένο 'έκθετο', που κατασκεύασε ο καλλιτέχνης HEINRICH BRUMMACK από την Κολωνία, παρουσιάστηκε πανηγυρικά στο κοινό στις 11 Μαΐου στα πλαίσια μιας εβδομάδας πολιτιστικών εκδηλώσεων των πόλεων της Κολωνίας και της Λευκωσίας. Λίγες μόνο μέρες αργότερα και όχι τόσο πανηγυρικά, καίγονταν στη βάση του μνημείου παλιά λάσπη αυτοκινήτων. Το χρυσάφι έγινε μαύρο.

Ένας θα μπορούσε καλοπροαίρετα να υποθέσει πως πρόκειται για χάρπενινγκ εν αγνοία του καλλιτέχνη και άνευ δημοτικής αδειάς. Οι πιο ρεαλιστές υπέθεσαν πως πρόκειται για σκέτο βανδαλισμό. Και οι δύο υποθέσεις ήταν λάθος.

Λίγο αργότερα η κυπριακή εφημερίδα 'Ελευθεροτυπία' πήρε ένα άκρωτο συνωμοτικό γράμμα, συνταγμένο με αποκομμένα κεφαλαία γράμματα, στο οποίο μια 'ομάδα ευαίσθητων κριτικών' αναλάμβανε την ευθύνη για τις επεμβάσεις στην πέτρα καθώς και για μερικές άλλες πράξεις στις οποίες θ' αναφερθούμε πιο κάτω. Στο ανάκατο σημειώμά τους οι 'κριτικοί' κατηγορούν τους επίσημους καλλιτεχνικούς φορείς για ξενομανία. Αποκορύφωμα των κατηγοριών είναι πως ο HENRICH BRUMMACK, μαζί με άλλους καλλιτέχνες από την Κολωνία, έκανε περιοδείες στην τουρκοκρατούμενη βόρεια Κύπρο και τρωγόπιπε με τους τουρκούς κατακτητές στη σκιά του κατεχόμενου κάστρου της Κερύνειας.

Αλήθεια, τέτοιες κατηγορίες, ακόμα κι όταν δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, φαίνονται βαριές στους Έλληνες της Κύπρου, που θεωρούν το νησί τους ακραίο προπύργιο του ελλητισμού. Τ' άλλα σημεία της επιστολής των 'κριτικών' είναι λιγότερο οπερετικά. Οι συντάκτες της προσάπτουν στους τουρκούς την κατηγορία πως σφαγιάζουν καθημερινά τους άλλους λσούς.

Συνεπώς οι 'κριτικοί' αναλαμβάνουν και την ευθύνη για την καταστροφή ενός μνημείου ελληνοτουρκικής φιλίας, που έγινε σε προάστιο της Λευκωσίας πριν ενάμιση χρόνο.

Αν και οι 'κριτικοί' είναι στην πραγματικότητα μια μικρή απομονωμένη ομάδα πατριωτών, που μέθυσαν με το όραμα της Ελλάδας και που θεωρούν τους εαυτούς τους αναρχικούς, μπορούμε να πούμε πως τα εθνικιστικά συνθήματα δίνουν και πέρνουν ανάμεσα στους ελληνοκυπρίους. Οι 'κριτικοί' είναι η μύτη του παγόβουνου.

Στη συνέχεια του άρθρου του ο KLAUS HILLENBRAND κάνει μια ανασκόπηση του κυπριακού στην παρούσα φάση του, διαπιστώνει έξαρση των εθνικισμών και καταλήγει με τον φόβο πως μπορεί έτσι να οδεύουμε προς τη διπλή ένωση.

Κολωνία 10.8.86

Προς → Ε.Κ.Α.ΤΕ

ομαδα καλλιτεχνων ή συντεχνια

Κατ' αρχήν θάθελα να ευχαριστήσω το γενικό γραμματέα του Ε.Κ.Α.Τ.Ε για σχόλιο που έκανε με αφορμή το κείμενο μου «Τα προβλήματα της τέχνης στο Κυπριακό χώρο». (Εντός των τειχών Αρ. 13). Ζωτώ συννόμην εάν τον άβρομο μου αυτό έδωσα λανθασμένες εντυπώσεις, όσον αφορά τις δραστηριότητες του Ε.Κ.Α.Τ.Ε. Ίσως πράγματι το νέο διοικητικό συμβούλιο τους Ε.Κ.Α.Τ.Ε κάτε νέο και πιο δημιουργικό στη Κυπριακή τέχνη, πράγμα που το εύχομαι θερμά. Μέχρι πάντως που έφυγα από τη Κύπρο (πριν 2-3 μήνες) λίγα θετικά είδα στην όλη δραστηριότητα του επιμελητηρίου.

Είναι επίσης πιθανόν ότι λανθασμένα ερμήνεψα το αίτημα σας προς το Υπουργείο Παιδείας να κατοχυρωθεί το ΕΚΑΤΕ σαν ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ εκπρόσωπος των εικαστικών καλλιτεχνών. Αλλά το ερώτημα παραμένει! Πως θα μπορεί να αντιπροσωπευτεί ή να παρουσιαστεί στη Μορφωτική Υπηρεσία ή στο Δήμο ή σε οποιονδήποτε άλλο σώμα ένας καλλιτέχνης που δεν είναι μέλος του Ε.Κ.Α.Τ.Ε; Υποθέτω πως αν κάποιο σώμα δεχτεί κατ' ευθείαν κάποιο καλλιτέχνη σημαίνει πως θα παραβιάζεται η «μοναδικότητα» της εκπροσώπησης που ζητά το ΕΚΑΤΕ. Εκτός βέβαια κι' αν ο καλλιτέχνης αυτός ζητά άδεια από το Ε.Κ.Α.Τ.Ε για τη συγκεκριμένο του ενέργεια. Θεωρώ ότι το αίτημα σας για αποκλειστικότητα εκπροσώπησης σημαίνει αποκλειστική εξουσία.

Δεν απέρριψα τα άλλα αιτήματα του Ε.Κ.Α.Τ.Ε (κοινωνικές ασφαλίσεις, κρατική επιχορήγηση κ.λπ.). Αντίθετα είπα πως μερικά είναι σημαν-

τικά και πρέπει να συζητηθούν. Όμως τέτοια προβλήματα δεν εμποδίζουν τον αληθινό καλλιτέχνη. Η μεγάλη φτώχεια του Γουίλιαμ Μπλέικ (William Blake) δεν τον εμπόδισε να δημιουργήσει τόσο μεγάλα έργα.

Μπορεί να έχει δίκαιο το Ε.Κ.Α.Τ.Ε πως έχω συγχύσει το ρόλο του με το ρόλο μιας καλλιτεχνικής ομάδας. Σίγουρα αυτό είναι λάθος. Με βάση τους σκοπούς του Ε.Κ.Α.Τ.Ε όπως αναφέρεται στην επιστολή του γραμματέα του στο 14ο τεύχος του περιοδικού «Εντός των τειχών» (προαγωγή της Τέχνης στη Κύπρο, ανάπτυξη αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ των μελών, ομαδική προάσπιση και προώθηση των δικαιωμάτων και συμφερόντων των μελών του) φαίνεται πως ο ρόλος του είναι περισσότερο, σκεπάζει μια «συντεχνία» καλλιτεχνών και καλλιτεχνιδών και σε αυτό το ρόλο τους εύχομαι κάθε επιτυχία.

Ωστόσο φαίνεται πως αυτό το κείμενο μου, τα μέλη του Ε.Κ.Α.Τ.Ε εδιάβασαν μόνο το κομμάτι που αφορά το επιμελητήριο. Το υπόλοιπο ήταν δίχως ενδιαφέρον; Πίστευα πως ορισμένα από τα σημεία που έθιξα θα προσέδελκαν το ενδιαφέρον ενός σώματος που νοιάζεται για τη προαγωγή της τέχνης στη Κύπρο. Αναφέρθηκα στο ζήτημα της σχέσης του κοινού με τη τέχνη, του κράτους με τη τέχνη, στο πρόβλημα των ψευδοκαλλιτεχνών που πλασάρουν διακόσμηση στη θέση της τέχνης και σε άλλα. Πολύ θα μ' ενδιέφερε η θέση του Ε.Κ.Α.Τ.Ε πάνω σ' αυτά τα θέματα.

με εμπιστοσύνη κυριακος φιακας

Βατερλώ ή στηριγμα του ερωτα;

τη συζήτηση επιμεληθηκε ο γιωργος θεοδουλου

Η συμβίωση μέσα κι έξω από τον γάμο είναι το θέμα της συζήτησής μας σ' αυτό το τεύχος. Ήταν αναπόφευκτο, έστω κι αν δεν ορίστηκε, να ασχοληθούν όλοι οι συζητητές κυρίως με την ερωτική συμβίωση. Φαίνεται είναι και η πιο προβληματική.

Το «ΕΝΤΟΣ» προσπάθησε να γίνει μια συζήτηση σφαιρική, που να περιλάμβανε απόψεις από έγγαμους, άγαμους, ερωτευμένους και μη, αλλά προσκρούσαμε μάλλον στην «λεπτότητα» του θέματος.

Βασικοί αρνητές -- με το γάντι βέβαια -- οι άνδρες. Φαίνεται ότι χρειάζεται πολλά κκότσια για να μιλήσει ο άνδρας για τις αδυναμίες του τις συναισθηματικές, τις ανασφάλειες του, τις ανάγκες του... Ίσως κουβαλά ακόμα το πρότυπο του άνδρα που δεν κλαίει ποτέ, του δυναμικού, του εγκεφαλικού, που δεν ασχολείται με συναισθηματικές σχέσεις, δηλαδή «γυναικεία πράγματα».

Ίσως κι εγώ συμμετείχα υποχρεωτικά σαν οργανωτής της συζήτησης.

Μεταφέρουμε τη συζήτηση όπως έγινε, χωρίς να αλλάξουμε τη σειρά των όσων λέχθηκαν, γιατί πιστεύουμε πως έχει σημασία κι αυτή. Έτσι κι αλλιώς έγινε σ' ένα φιλικό επίπεδο οπότε η κάθε μια πετούσε το «δικό» της, χωρίς να προσέχει αν πολυταιριάζει με τα προηγούμενα. Πιο πολύ μπορούμε να πούμε πως ήταν ελεύθερη έκφραση για τη συμβίωση παρά συζήτηση με ανάγκες απόδειξης, σωστού και λάθους ή επιρρασμού.

Στη συζήτηση πήραν μέρος η Θεοδώρα Παυλίδου, η Ντίνα Μουστερή και η Χρυστάλλα Χατζηδημητρίου.

ταύτιση - ματαιωση - μοναξια

Γ.: Ας αρχίσουμε με τα αίτια κι ανάγκες μιάς συμβίωσης.

Θ.: Μέσα από τη σχέση στη συμβίωση προσπαθούμε να βρούμε τους εαυτούς μας, να βρούμε ασφάλεια. Ή αν πρόκειται για μια συμβίωση μέσα στον γάμο, για να κάνουμε παιδιά. Είναι βασικό να βρούμε τις αιτίες της συμβίωσης με κάποιον. Τι είναι η σχέση για μας και τι θέλουμε να λύσουμε μέσα απ' αυτήν;

Ν.: Νομίζω πως είναι δύο οι βασικές ανάγκες που μας οδηγούν στη συμβίωση:

- α) Ο φόβος της μοναξιάς, ή ανάγκη γι' ασφάλεια και
- β) η ανάγκη για ολοκλήρωση μέσον του άλλου, αυτοπραγμάτωση μέσον του άλλου. Ανάγκη για να συμπληρώσουμε τις ατέλειες και τους προσωπικούς περιορισμούς μας με τη βοήθεια και την παρουσία του άλλου μέσα στη ζωή μας.

Βέβαια αυτά τα αίτια συμβίωσης υπάρχουν από υποκειμενικής κι αρχικής σκοπιάς. Αν τα δούμε διαχρονικά όμως θα ξεχωρίσουμε δύο χαρακτηριστικά στην εξέλιξη του ανθρώπου όσον αφορά τις θυσίες στην συνύπαρξη:

α) Μια συνεχής τάση του, από την στιγμή που αρχίζει η συμβίωση, είναι η πλήρης συνταύτιση με τον άλλο. Η τάση να γίνει ένα με τον άλλο. Δηλαδή να εξαφανιστεί τον άλλον και να εξαφανιστεί ταυτόχρονα μέσα στον άλλο. Αυτή η ανάγκη αφομοίωσης μας ωθεί να χρησιμοποιούμε τον άλλο σαν αντικείμενο για να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες μας. Προσπαθούμε να τον δούμε σαν προέκταση του εαυτού μας. Ακόμα και του φυσικού μας εαυτού.

β) Η διάψευση, ματαίωση αυτής της ανάγκης μας.

Διαπιστώνουμε συνεχώς ότι ο άλλος δεν μπορεί να γίνει όργανο μας, να αφομοιωθεί εντελώς. Να γίνει δηλαδή η πλήρης συνταύτιση που υπήρχε όταν είμαστε βρέφη με τη μαμά. Σαν την πρωτόγονη σχέση όπου το έμβρυο και η μητέρα ήταν ένα. Υπάρχει δηλαδή μια τάση να ξανάρθουμε σ' αυτήν την κατάσταση και ταυτόχρονα γίνεται μια συνεχής διάψευση της. Προσκρούουμε στη διαφορά του άλλου και τούτο επιβεβαιώνει συνεχώς την μοναξιά

μας. Κι' έτσι ενώ ξεκινούμε για να λύσουμε το πρόβλημα της μοναξιάς μας, διαπιστώνουμε συνεχώς ότι είμαστε μόνοι, διότι ο άλλος δεν μπορεί να γίνει ένα μαζί μας. Αυτό το ξεκαθάρισμα των ορίων μας, μας οδηγεί στην διαμόρφωση της ατομικότητας μας.

Θ.: Το πρώτο χαρακτηριστικό αναφέρεται στην ερωτική συμβίωση;

Ν.: Όχι δεν σκεφτόμουν τον έρωτα.

Θ.: Πρέπει να δούμε όμως τι ρόλο παίζει το ένα στο άλλο. Δηλαδή ο έρωτας στη συμβίωση κι αντιστρόφως, η συμβίωση στον έρωτα.

Φιλια - έρωτας

Ν.: Νομίζω ότι περιλαμβάνονται και τα δυο χαρακτηριστικά στον έρωτα.

Γ.: Νομίζω όμως πως αυτά είναι δυνατό να περιέχονται και σε μια φιλία όπου υπάρχει το ερωτικό στοιχείο με την ευρεία έννοια του.

Χ.: Μπορεί, αλλά στην συμβίωση είναι καθοριστικά στοιχεία.

Θ.: Συμφωνώ. Είναι κύρια στοιχεία και στηρίζουν τη συμβίωση.

Ν.: Ερχόμαστε όμως στο ερώτημα ποια η διαφορά της φιλίας από τον έρωτα.

Γ.: Να εξηγήσω τι εννοώ. Υπάρχουν όπως είπε η Ντίνα δυο χαρακτηριστικά στη συμβίωση. Η τάση συνταύτισης και η διάψευση της. Αυτά νομίζω μπορούν να υπάρξουν και σε μια φιλική σχέση, και μάλιστα χωρίς συμβίωση. Αλλά ας τη δούμε με συμβίωση. Μια φιλική συμβίωση κι όχι ερωτική, μπορεί να 'χει αυτά τα χαρακτηριστικά. Οπότε τι θ' αλλάζει με το να προστεθεί το ερωτικό στοιχείο;

Ν.: Όταν είναι ερωτική η σχέση, ακόμα και στην ίδια την ερωτική πράξη, πραγματοποιείται, βρίσκεται έδαφος, αρκετή απ' αυτή την φαντασίωση της αφομοίωσης.

Γ.: Συμφωνώ, και νομίζω πως γίνεται αυτό, διότι η συμπεριφορά σ' εκείνη την κατάσταση είναι αρκετά αυθόρμητη, με μειωμένες τις αναστολές. Κι' έτσι εκφράζεται πιο εύκολα στην ερωτική πράξη η ανάγκη γι' αφομοίωση κι επομένως ακολουθεί η διάψευση.

Χ.: Δώσαμε όμως στην ερωτική σχέση πολύ σημαντική θέση στη ζωή μας. Επενδύσαμε τα πάντα σ' αυτήν και δεν τα επενδύσαμε στην φιλία. Γι' αυτό αν δεν ταυτιστούμε στη φιλική σχέση δεν θ' ναι φοβερό το τραύμα, η απογοήτευση. Οι προσδοκίες που έχουμε από ένα ερωτικό σύντροφο δεν είναι οι ίδιες μ' εκείνες που έχουμε από ένα φίλο.

Θ.: Μπαινει κι άλλο θέμα όμως. Πως βλέπει ο καθένας την φιλία; Για μένα ας πούμε κάποια στιγμή μεταβάλλεται και δεν υπάρχει φιλία, παρά μόνο έρωτας. Με όλους τους ανθρώπους. Η φιλία δηλαδή για μένα έχει κλειστά σύνορα, ενώ ο έρωτας είναι ολοκληρωμένη σχέση. Οι άλλες σχέσεις είναι κατώτερες.

Γ.: Δηλαδή ο έρωτας δεν έχει φιλία; Πού είναι τα όρια; Κι αν δυο φίλοι κά-

νουν έρωτα αυτό σφραγίζει πιο τη σχέση με ερωτικό στοιχείο; Και από την άλλη, αν δύο ερωτευμένοι δεν κάνουν έρωτα δεν τó 'χουν;

Θ.: Θα ήταν θαύμα αν απουσίαζαν οι αναστολές, κι απαγορεύσεις και είχαμε ερωτικές σχέσεις με όλους τους ανθρώπους, δηλαδή είχαμε ερωτική επικοινωνία. Τη φιλία που έχει έρωτα μέσα, τη δέχομαι.

Γ.: Από κάποια σκοπιά συμφωνώ μαζί σου. Μια φιλία ολο κι ανεβαίνει τα σκαλοπάτια της επικοινωνίας. Φτάνει κάποτε σ' ένα συναισθηματικό επίπεδο αρκετά ψηλό. Οπότε θα θέλουν και οι δυο να επικοινωνήσουν μαζί με όλες τις εκφράσεις της ζωής. Μια απ' αυτές είναι κι ο έρωτας. Ίσως μια φιλία άμα λειτουργούσε χωρίς αναστολές και τα απομεινάρια των γονεϊκών

διαφορα - επιβίωσης

«μη», να έφτανε, να κατέληγε και στον έρωτα. Όπως είπες όμως θάταν θαύμα, που όπως ξέρουμε δεν έγινε ακόμα. Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να μας προβληματίζει και η πολυμορφία της αγάπης: μητρική, πατρική, αδελφική, φιλική, ερωτική... Μήπως είναι αποτέλεσμα κάποιων ταμπού ή απαγορεύσεων που είχαν λόγο ύπαρξης όταν πρωτοεμφανίστηκαν. Όπως για παράδειγμα αποφυγή της αιμομιξίας. Αλλά στη συνέχεια παρέμειναν, έστω κι αν δεν χρειάζονταν μια και ο κίνδυνος για τα αθέμητα αποτελέσματα της αιμομιξίας μειώθηκε, σχεδόν μηδενίστηκε, με τα μέσα που μας παρέχει η τεχνολογία. Όμως βγαίνουμε έξω από το θέμα μας.

Ν.: Σωστά. Νομίζω ότι όλ' αυτά έχουν σχέση με την τριαδικότητα. Η πρωταρχική σχέση μαμά-μωρό είναι ερωτική. Πότε σταματά αυτή η σχέση; Όταν παρέμβει ο τρίτος. Ας τον ονομάσουμε συμβολικά άνδρα-πατέρα.

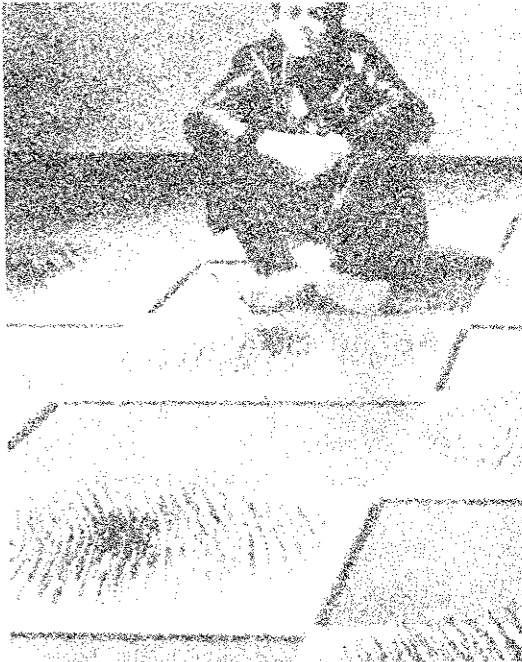
Ουσιαστικά όμως είναι η κοινωνία που παρεμβαίνει στη σχέση μανάς - μωρού. Αυτός ο τρίτος είναι καθοριστικός στη σχέση δυο ανθρώπων.

Μας λέει μέχρι πού μπορεί να φτάσει. Δηλαδή παρεμβαίνει κι εμποδίζει την ταύτιση της μανάς με το μωρό. Ο έρωτας δεν χωρεί τρίτο, ειδικά σ' αυτή την προγεννησια κατάσταση. Κι ο τρίτος, η κοινωνία τα διαχωρίζει βάζοντας όρια για να επιτευχθεί η επιβίωση που έχει ανάγκη της διαφοροποίησης των ατόμων, κι όχι ταύτιση. Ο λόγος, η γλώσσα είναι και η επικύρωση της διαφοράς. Αν δεν υπάρχει διαφορά δεν θα υπήρχε γλώσσα. Γι' αυτό και η πρώτη λέξη των μωρών είναι άρνηση, το «όχι», και όχι το «μάμα» που είναι απλώς φυσική προέκταση. Με το «όχι» λέει ότι «είμαι κάτι το διαφορετικό από σένα».

Αν ζούσαμε σε συνεχή ταύτιση δεν θα εξελισσόμαστε σαν άτομα.

Θ.: Ο έρωτας είναι πάντα ταύτιση;

Ν.: Στη γενετήσια φάση μπαίνει και η διαφορά των φύλων. Από τη στιγμή

που κάνουμε έρωτα επιβεβαιώνουμε τη διαφορά μας. Η κοινωνία βέβαια αντιμετωπίζει το ζευγάρι σαν ένα πράγμα κι έτσι ενισχύει την τάση για ταύτιση.

Από την άλλη παρεμβαίνει με την μορφή των θεσμών, αξιών κ.λπ. που εσωτερικεύονται διαφορετικά στο κάθε άτομο κι επομένως τα κάνει ν' αναπτύσσονται διαφορετικά.

Χ.: Μα έτσι κι αλλιώς σε μια προσπάθεια ταύτισης ο ιοχυρός θα επικαίεζε τον αδύνατο που θα υπόκυπτε. Οπότε είναι αδύνατη η ταύτιση.

Γ.: Θεωρήσαμε σίγουρα την ύπαρξη της τάσης για ταύτιση μέσα σε μια ερωτική σχέση. Αποκλείεται να βιώσουμε τη διαφορετικότητα μας και να θέλουμε συγχρόνως να ζήσουμε μαζί μ' αυτή;

Θ.: Είναι ψυχολογική τάση όλων των ανθρώπων. Εκτός κι αν είναι ολοκληρωμένος κάποιος, οπότε δεν θάχει τέτοια τάση.

Χ.: Αυτή η βίωση και τελικό αποδοχή της διαφορετικότητας μέσα σε μια σχέση, σε μια ερωτική συμβίωση είναι αποδεκτή από την κοινωνία με τις ιδέες που έχει. Βλέπει όπως είπαμε τα άτομα στο ζευγάρι σαν ένα. Οπότε πως θα λειτουργήσουμε αντιμέτωποι μ' αυτές τις απαιτήσεις της κοινωνίας;

Πιο αποδεκτος ο γαμος με παιδια

Ν.: Ευνοεί σίγουρα η κοινωνία την συμβίωση μέσα στον γάμο. Μετά σε δεύτερη μοίρα την συμβίωση με μια μόνιμη σχέση. Κι εκείνο που δεν δέχεται καθόλου είναι την συμβίωση με μη μόνιμη σχέση. Αυτή την απόρριψη αντιμετωπίζουν όσοι ζουν μόνοι τους. Και βέβαια τη γυναίκα που ζει μόνη της κι έχει παροδικές συμβιώσεις, την βάζει στο τελευταίο σκαλοπάτι αποδοχής.

Γ.: Δηλαδή η κοινωνία ιεραρχεί τις

συμβιώσεις στην εκτίμηση της, αρχίζοντας από την πιο αποδεκτή, τον γάμο με παιδιά (οικογένεια), κι ακολουθούν ο γάμος χωρίς παιδιά, το μακροχρόνιο ζευγάρι έξω από το γάμο, του εργέντη με σύντομες συμβιώσεις και τελευταία την εργένισσα.

Κατά πόσο όμως επηρεάζουν αυτές οι κοινωνικές παρεμβάσεις στην συμβίωση;

Ένας άνδρας θα συμβίωνε εύκολα, διότι δεν «παθαίνει» τίποτα. Ούτε βγαίνει τ' όνομα του, ούτε έχει προβλήματα με τους γονείς του ή τον κοινωνικό περίγυρο. Ενώ η γυναίκα που συμβιώνει, θεωρείται πόρνη κι έχει ένα σωρό οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα. Εκτός κι αν συμβιώνει με τον ίδιο άνδρα, όχι μόνο αρκετούς μήνες, αλλά αρκετά χρόνια. Μόνον τότε κάπως «αθωνώνεται».

Ας φύγουμε λίγο όμως από τις εξωτερικές επιρροές κι ας έλθουμε στο «εσωτερικό» της συμβίωσης. Μέσα

δυο-δυο στο... σπιτακι δυο-δυο

Γ.: Νομίζω πως γίνεται ένας εξελικτικός διάλογος αντιδράσεων. Ίσως το ανύπαντρο ζευγάρι αντιμετωπίζει άγχη, παρεμβάσεις κ.λπ. Δεν αποκλείεται όμως η κοινή εναντίωση σ' αυτά, ο συντροφικός πόλεμος ενάντια τους, να τους δένει. Βέβαια όταν διαρκέσει αυτή η κατάσταση γίνεται ενοχλητική και φθείρει τη σχέση.

Από την άλλη στο παντρεμένο ζευγάρι δεν υπάρχουν αυτά τα άγχη και οι αρνητικές παρεμβάσεις οικογένειας και κοινωνίας. Ίσως υπάρχουν σ' άλλο επίπεδο, που δεν προκαλούνται από εναντιώσεις στη σχέση. Οπότε μπορεί να σκεφτεί κάποιος ότι ο γάμος υποβοηθεί τη σχέση.

Θ.: Η χρησιμοποίηση του γάμου γ' αποφυγή κάποιου άγχους και άλλων

από τον γάμο και την συμβίωση.

Γ.: Δηλαδή κάποιος που έζησε κι άλλες εμπειρίες κι απελευθερώθηκε ως ένα σημείο από τα παραδεχτά πρότυπα, πιο δύσκολα συμβιβάζεται. Θα προβληματίζεται για ό,τι κάνει. Κι έτσι μπορεί να δυσκολεύει την ζωή του εν σχέσει μ' έναν παραδοσιακό τύπο που παντρεύεται, φτιάχνει οικογένεια, κι έχουν αποφασίσει γενικά, οι παραδόσεις πως θα ζει.

Είναι όμως καλύτερα να ζεις στην άγνοια, έστω με λιγότερα άγχη και προβλήματα;

Χ.: Μα είναι καλύτερα να είσαι τυφλός για να μην βλέπεις την ασχήμια;

Θ.: Τώρα η γυναίκα νομίζω εκτός από τα κοινωνικά εμπόδια, φοβάται την ίδια την συμβίωση διότι σημαίνει αμέσως πολλαπλούς ρόλους: ερωμένη, οικοκυρά, συντρόφισσα κ.λπ.

απελευθερωμένη με πιο πολλές συγκρούσεις

Ν.: Συμφωνώ. Πράγματι με την κάποια απελευθέρωση της ξέφυγε από τους παραδοσιακούς ρόλους κι αυξήθηκαν οι ευθύνες της. Δεν είναι εύκολο για μια σύγχρονη γυναίκα με οικονομική ανεξαρτησία, να της ζητά συγχρόνως η κοινωνία, να περιορίζεται και να είναι σε δεύτερο ρόλο: να αφωσιωθεί και στο σπίτι, στα μωρά...

Αυτή η σύγκλιση της δημιουργεί αρκετές συγκρούσεις.

Χ.: Ρίχνουμε το βάρος μας από την αρχή της συζήτησης στο φταίξιμο της κοινωνίας και στους εξωτερικούς παράγοντες, κι έχουμε διαχωρίσει τη συμβίωση σε έγγαμο, κι άγαμο.

Αυτά τα σχήματα νομίζω είναι επιφανειακά. Μεγαλύτερη σημασία έχουν τα άτομα. Πώς λειτουργούν δηλαδή μέσα στη συμβίωση;

Γ.: Αρκετά απ' αυτά που λέμε νομίζω πως επηρεάζουν την λειτουργικότητα μας στη συμβίωση.

Ν.: Συνεχίζω με τη διαφορά άντρα-γυναίκας στη συμβίωση. Η γυναίκα μαθαίνει να είναι ήπια, υπομονετική, λιγομίλητη, να μην «μπαινεί» του άντρα, ενώ αυτός έμαθε να μη μιλά καθόλου για τα συναισθήματα του.

Σήμερα αυτοί οι μηχανισμοί λειτουργούν σε μια παραδοσιακή σχέση, ενώ δεν έχουν θέση σε μια σύγχρονη.

Σ' αυτήν υπάρχει ανάγκη για επικοινωνία και αλλαγή τρόπων έκφρασης. Έτσι η γυναίκα στο σύγχρονο ζευγάρι επιδιώκει την ισότητα της. Ο άντρας ακούοντας την ή πανικοβάλλεται ή γίνεται πολύ επιθετικός για να την σιωπήσει.

Χ.: Γι' αυτό είναι αναγκαία η εξέλιξη

και των δύο. Αν και είμαστε σε μια μεταβατική φάση με πολύ συγχισμένα αυτά τα πράγματα.

οσο πιο μακριά τόσο πιο καλά;

Γ.: Να έλθουμε στη συμβίωση με πιο συγκεκριμένα στοιχεία. Τι δεν μας αρέσει και τι μας αρέσει σ' αυτήν; Τι γίνεται δηλαδή στην πράξη;

Μια έρευνα για τη συμβίωση έβγαλε σαν συμπεράσματα πως πιο πολλά ζευγάρια που κοιμούνται στο ίδιο κρεβάτι χωρίζουν, εν σχέσει με άλλα που κοιμούνται σε διαφορετικά κρεβάτια. Και λιγότερα όταν κοιμούνται σε διαφορετικά δωμάτια.

Η έρευνα σταμάτησε ως εκεί. Εγώ όμως διερωτούμαι μήπως χωρίζουν ακόμη λιγότερα ζευγάρια που μένουν σε διαφορετικά σπίτια;

Μήπως επιδρά θετικά στη σχέση η δυνατότητα ή μη, της επιλογής; Δηλαδή όταν ζουν σε διαφορετικά κρεβάτια, αν θέλουν θα βρεθούν σ' ένα κρεβάτι, κι όταν έχουν διαφορετικά δωμάτια αν θέλουν θα συναντηθούν στο ίδιο δωμάτιο. Οπότε φτάνουμε στον ανώτερο βαθμό ελεύθερης επιλογής συνειρήσεως, όταν ζουν σε διαφορετικά σπίτια. Ίσως αυτή η λειτουργική δυναμικότητα της επικοινωνίας για συνειρήση επιδρά πολύ στην διατήρηση της καλής σχέσης.

Θ.: Ναι, μα άμα κάνουν παιδιά;

Γ.: Βάζοντας τα παιδιά στη μέση, νομίζω ότι αποενοχοποιούμαστε κι ενοχοποιούμε αυτά. Έστω ασυνειδήτα.

η συνθηθεια νεκρωνει τη διαθεση

Ν.: Νομίζω ότι είναι φυσικό η συνθηθεια να νεκρώνει τη διάθεση να είσαι μ' έναν άνθρωπο. Και δεν είναι τυχαίο που η ύπαρξη των παιδιών βοηθά πολλές σχέσεις.

Ενισχυεται μια σχέση όταν υπάρχει κοινός σκοπός. Αλλά το πρόβλημα είναι να βρουν την ισορροπία τους. Να καταφέρω να νιώθω ο εαυτός μου και ταυτόχρονα να έχω κάποιον που με αγαπά και μοιράζομαι πραγματικά μαζί του πολλά πράγματα.

Γ.: Ναι αλλά αν είναι μόνο να τον αγαπάω χωρίς να είμαι ερωτευμένος και να μπορώ να μοιράζομαι μαζί του κάποια πράγματα, δεν βλέπω να διαφέρει από φίλια. Οπότε γιατί να μην συζώ με δυο ή τρεις φίλους;

η πολυγαμία απέτυχε

Ν.: Δεν είναι δυνατόν να έχουμε πάντα ερωτική επιθυμία, αλλά μπορεί να μας συνδέουν πάντα πολλά άλλα πράγματα.

Γ.: Δεν γίνεται να μας συνδέουν με πολλούς διάφορα πράγματα;

Ν.: Δεν μπορείς νάχεις με πολλούς δεσμό. Κάτι θ' αφαιρέσεις από τον

πρώτο.

Χ.: Και θάναι όλες οι σχέσεις σου ακρωτηριασμένες.

Ν.: Χρειαζόμαστε την αίσθηση ότι ένας άνθρωπος είναι ο άνθρωπος μας κι έχουμε πολλούς άλλους που αγαπούμε.

Γ.: Δηλαδή η συμβίωση με περισσότερα από ένα άτομα, ακρωτηριάζει τις σχέσεις με όλα.

Χ.: Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι οι πολυγαμικές σχέσεις έχουν αποτύχει.

Ν.: Εγώ πιστεύω στην κοινοβιακή ή κοινοτική ζωή, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα έχω ερωτικές σχέσεις με όλους. Πιστεύω στο ζευγάρι.

Χ.: Άλλο να ζεις στον ίδιο χώρο, κι άλλο ο έρωτας. Επειδή θα ζουν στον χώρο μου πολλοί, δεν θα σημαίνουν όλοι το ίδιο πράγμα για μένα.

στη συμβίωση ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη σχέση;

Θ.: Μα για ποια συμβίωση να μιλήσουμε; Μέσα στο γάμο ή χωρίς αυτόν;

Γ.: Δεν ξέρω αν έχουν μεγάλη διαφορά.

Θ.: Έχουν, διότι πολλές κοινωνικές παρεμβάσεις εισχωρούν και στη συμβίωση. Κι αφού είναι διαφορετικές οι παρεμβάσεις σε παντρεμένα ζευγάρια από τα ανύπαντρα θάχουμε και διαφορετικές επιπτώσεις.

Ν.: Ναι, αλλά να μην βλέπουμε μόνο τ' αρνητικά στοιχεία του γάμου. Καμιά φορά λειτουργεί θετικά. Προσφέρει κατοχύρωση, αναγνώριση.

Θ.: Αυτό το στήριγμα όμως πολλές φορές αποδεικνύεται ψευδαίσθηση. Γι' αυτό μόλις παρουσιαστεί μια κρίση στο ζευγάρι διαλύονται όλα.

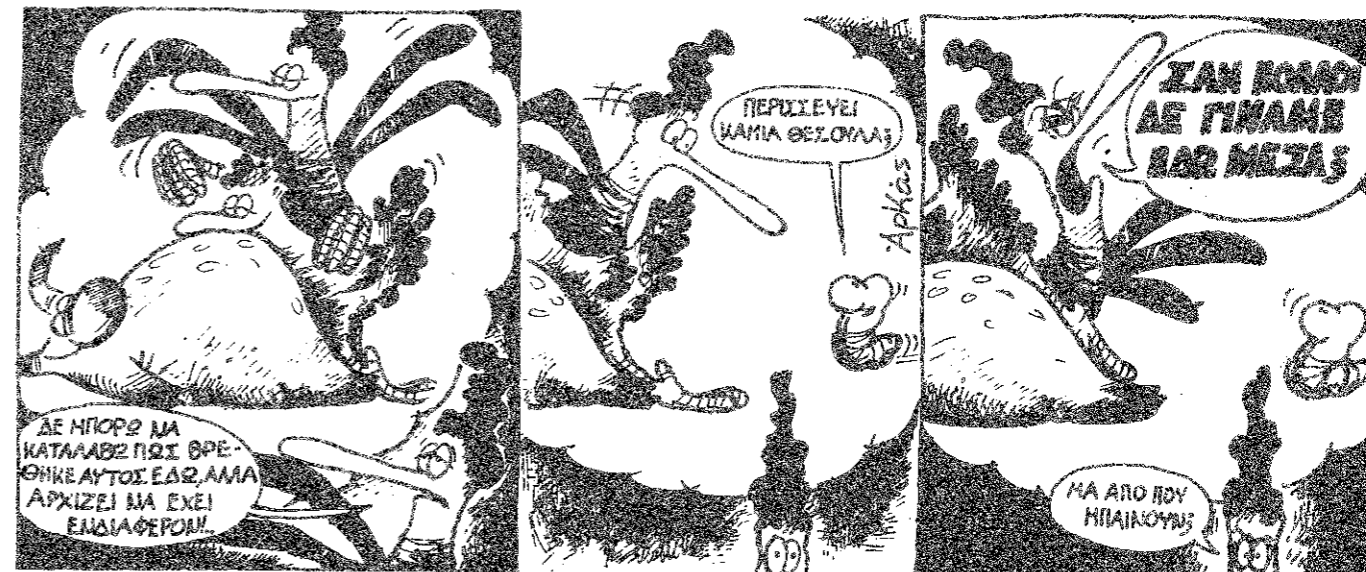
Χ.: Η σχέση στηρίζεται σε άλλους και μόλις απομακρυνθούν γκρεμίζεται.

εξωτερικών αρνητικών επιδράσεων νομίζω ότι είναι η καταστροφή μιας σχέσης. Γι' αυτό υπάρχει εφησυχασμός στην Κυπριακή οικογένεια.

η αγνοια βολευει;

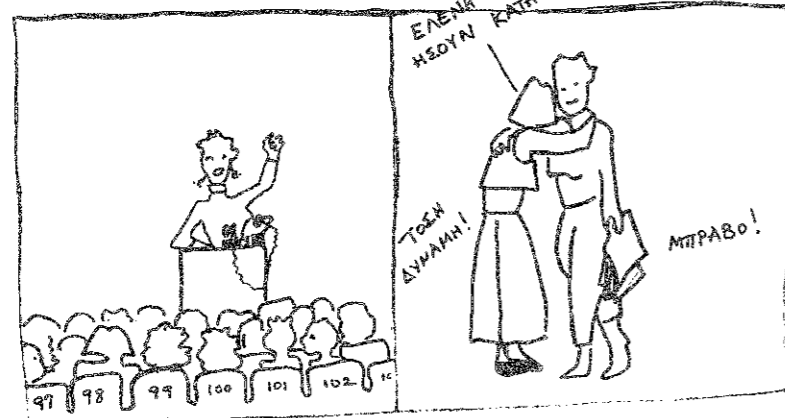
Γ.: Ίσως είναι επικίνδυνος εφησυχασμός, αλλά φαίνεται ότι προσφέρει συγχρόνως ασφάλεια, όπως ειπώθηκε πριν. Επίσης, λογικά τουλάχιστον, μπορούμε να θεωρήσουμε πως ένα μεγάλο ποσοστό δυναμικού της σχέσης που καταναλισκεται γι' αντίδραση στις παρεμβάσεις, μπορεί να εξοικονομηθεί και να διοχετευθεί στην προσπάθεια για ποιότητα της σχέσης.

Ν.: Εξαρτάται πολύ από τις προσδοκίες που έχει ο καθένας από τη συμβίωση. Και νομίζω πως έχουν περισσότερα προβλήματα όσοι ξεφύγαν κάπως από τις παραδοσιακές αξίες και πρότυπα, κι έχουν πιο πολλές απαιτήσεις

ΓΙΑΤΙ ΒΡΕ ΣΤΕΛΙΟ;

Ο ΤΙΤΛΟΣ

ΕΛΕΝΗ ΜΟΥ
ΜΕΟΥΝ ΚΑΤΑΓΓΑΚΤΙΚΗ!

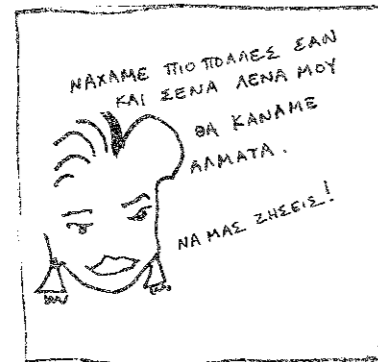
ΤΟΣΗ
ΔΥΝΑΜΗ!

ΜΠΡΑΒΟ!

ΤΟ ΘΕΜΑ
ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΠΛΟ

ΤΟ ΔΙΚΙΟ
ΕΙΝΑΙ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

ΜΑΧΑΜΕ ΠΙΟ ΠΟΛΛΕΣ ΣΑΛ
ΚΑΙ ΣΕΝΑ ΛΕΝΑ ΜΟΥ
ΘΑ ΚΑΝΑΜΕ
ΑΛΜΑΤΑ.
ΝΑ ΜΑΣ ΖΗΣΕΙΣ!

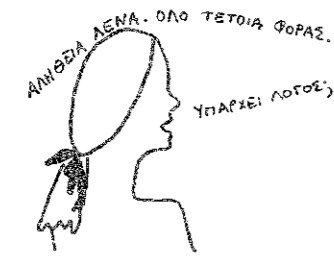

ΠΑΜΕ ΣΤΗ
ΤΕΝΙΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΓΙΑ ΟΥΖΑΚΙΑ

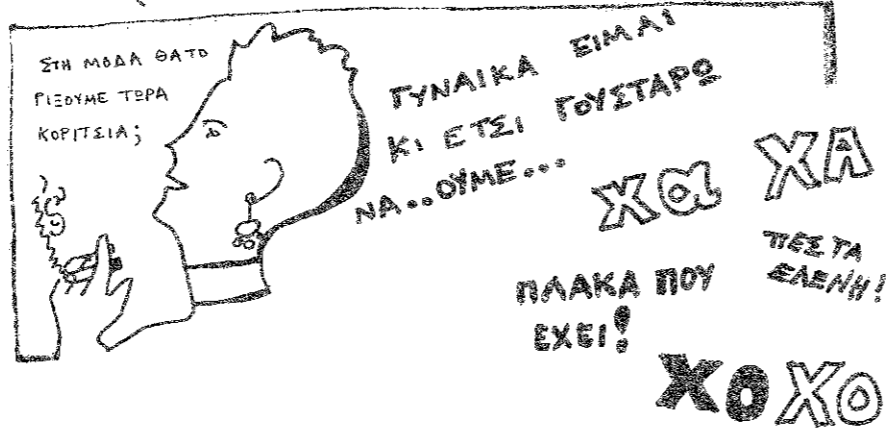

ΚΑΙ ΒΓΑΛΕ
ΒΡΕ ΕΛΕΝΗ ΜΟΥ
ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΙΒΑΚΟ
ΕΚΑΣ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΣΕ ΒΑΛΕΡ

(σημείωση: ήταν καλοκαίρι, 35°)

ΑΝΘΡΩ ΛΕΝΑ... ΟΛΟ ΤΕΤΟΙΑ ΦΟΡΑΣ,
ΥΠΑΡΧΕΙ ΛΟΓΟΣ;

ΣΤΗ ΜΟΔΑ ΘΑΤΟ
ΓΙΕΘΥΜΕ ΤΕΡΑ
ΚΟΡΙΤΣΙΑ;

ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΙΜΑΙ
ΚΙ ΕΤΣΙ ΓΟΥΣΤΑΡΩ
ΝΑ... ΟΥΜΕ...

ΠΛΑΚΑ ΠΟΥ
ΕΧΕΙ!

ΧΑ ΧΑ
ΤΙΣ ΤΑ
ΕΛΕΝΗ!
ΧΟΧΟ

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΑ ΟΥΖΑΚΙΑ...
ΤΣ ΠΣ ΠΑΕΙ
Η ΣΡΑ

ΠΑΙΔΙΑ ΕΧΩ ΝΑ ΕΤΟΙΜΑΣΩ
ΨΗΦΙΣΜΑ ΓΙΑ ΑΥΡΙΟ... ΕΦΥΑ.

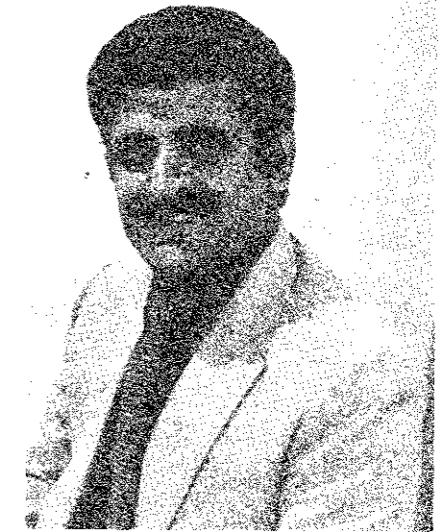
Ε ΛΟΙΠΩΝ, ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΔΟΥΛΕΥΕΙ
ΣΑ ΕΚΥΛΙ.

ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ
ΠΡΩΤΗ
ΣΤΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ
ΠΟΤΕ.

Σ Σ : Η ΣΕΙΝΛΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ ΑΤΥ-Ω ΑΚΤΟΥ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ.

συνεντεύξη με τον δήμαρχο αγλαντζίας
ανδρέα πετρου

η αγλαντζια αλλαζει οψη...

Ε: Πώς θα αντιδρούσατε στην άποψη που υποστηρίζει ότι είναι πιο δημοκρατικό να γίνονται δημόσια οι συνελεύσεις των δημοτικών συμβουλίων. Όποιοι από τους δημότες ενδιαφέρονται δηλαδή, να μπορούν να τις παρακολουθήσουν.

Α: Προσωπικά πιστεύω ότι η συμμετοχή του δημότη στη τοπική αυτοδιοίκηση είναι αναγκαία. Σημαίνει ότι αυτός έχει συνείδηση της ευθύνης του έναντι του χώρου του. Με αυτή τη σκέψη αναζητούμε διάφορους τρόπους να προωθήσουμε αυτή τη συμμετοχή. Κατ' αρχήν θα επεδίωκα ν' αρχίσουμε με δύο τρόπους: τη σύσταση δημοτικών επιτροπών και τη διοργάνωση πανδημοτικών συγκεντρώσεων. Πέρα από τις πανδημοτικές συγκεντρώσεις προτείνουμε το θεσμό των περιφερειακών συνελεύσεων που θα απασχολούνται με τη συζήτηση και επίλυση των προβλημάτων της περιοχής και θα εκλέγουν αντιπροσώπους που θα συμμετέχουν σ' ένα ευρύτερο αντιπροσωπευτικό σώμα. Τώρα, στη πορεία και την εξέλιξη αυτών των προτάσεων και η άποψη που εκφράσατε μπορεί να λειτουργήσει.

Ε: Αν σας το πρότεινε κάποιος για αύριο;

Α: Προσωπικά δεν θα με πείραζε. Υπάρχει φυσικά το δημοτικό συμβούλιο που πρέπει ν' αποφασίσει.

Ε: Μπορεί ένας δημότης να υποχρεώσει το δημοτικό συμβούλιο να συζητήσει κάποιο θέμα;

Α: Αυτό και άλλα ανάλογα ζητήματα θα πρέπει να διέπονται από κάποιους κανονισμούς. Αυτοί οι κανονισμοί μελετούνται και θα ετοιμαστούν από την Ένωση Δήμων. Ανεξάρτητα όμως από αυτό, φυσικά και συζητούμε οποιοδήποτε πρόταση μας υποβληθεί.

Ε: Πώς θα αντιμετωπίζατε την εισήγηση της έκδοσης

ενός ενημερωτικού δελτίου του δημοτικού συμβουλίου, στο οποίο θα δημοσιεύονταν οι συζητήσεις του, οι δραστηριότητές του κλπ.

Α: Συμφωνά, έστω και κάτι μικρό, που θα διανεμόταν στους δημότες...

Ε: Λίγα λόγια για τα σχέδια σας...

Α: Πέρα από τις τρέχουσες υποχρεώσεις μας τις οποίες βελτιώνουμε ήδη έχουμε καθορίσει ορισμένες προτεραιότητες σ' ότι αφορά το πληθυσμό: είναι τα παιδιά, η νεολαία και οι υπερήλικες.

Για τα παιδιά διοργανώνονται ήδη παιδικές κατασκηνώσεις και προσφέρεται παιδοκομικός σταθμός. Ο νέος άνθρωπος έρχεται δηλαδή αμέσως σε επαφή με το δήμο του και διαμορφώνει τη συνείδηση του συνόλου.

Για τη νεολαία προσρίζεται η μερίδα του λέοντος κατά κάποιο τρόπο, γιατί οι ανάγκες της είναι ατέλειωτες.

• Το δημοτικό Γυμναστήριο θα οικοδομηθεί σύντομα. Ήδη εξασφαλίστηκε χαλιτική γη στη περιοχή Καθαρής και ο κ. Βαφειάδης εκποιεί δωρεάν τα αρχιτεκτονικά σχέδια. Θα υπάρχει πρόνοια για κολυμβητήριο επίσης.

• Διαμορφώνονται σύντομα πέντε πάρκα. Τα δύο είναι μεγάλα: αυτό του Αγίου Γεωργίου και αυτό κοντά στην Παιδαγωγική Ακαδημία. Τα άλλα τρία θα είναι μικρότερα: ένα στη Περγέρα, ένα στο Τριγωνάκι κι' ένα κοντά στο αρχηγείο της αστυνομίας. Καλύπτεται δηλαδή όλη η Αγλαντζιά.

• Για το πολιτιστικό τομέα υπάρχουν πολλές σκέψεις. Ήδη η βιβλιοθήκη είναι σχεδόν έτοιμη να λειτουργήσει. Είναι πιθανόν επίσης να χτίσουμε μια αίθουσα πολλαπλής χρήσης σε συνεργασία με τη σχολική εφορεία.

Ε: Κάτι φήμες για αμφιθέατρο άκουσα;

Α: Η ιδέα είναι κάπως πιο φιλόδοξη, αλλά ευρίσκεται στα πολύ αρχικά της στάδια, και φυσικά το προχώρημα της εναπόκειται στο δημοτικό συμβούλιο. Πρόκειται για ένα πολιτιστικό σύμπλεγμα που θα περιλαμβάνει τη πεζοδρομολογία ενός μέρους του ιστορικού κέντρου της Αγλαντζίας, ένα πολιτιστικό κέντρο (με τη διαμόρφωση της μεγάλης σπηλιάς που υπάρχει εκεί) και ένα αμφιθέατρο ακριβώς σε ένα φυσικό χώρο που προσφέρεται γι' αυτό.

Ε: Κύριε δήμαρχε... καλά ολ' αυτά, ο κόσμος όμως θα συμμετέχει;

Α: Ασφαλώς το κείμενο ερώτημα είναι αυτό κι' ασφαλώς είναι εδώ που στοχεύουμε, παρά τις δυσκολίες. Πιστεύω πάντως ότι ο τομέας της νεολαίας πρέπει ν' αυτοεκφραστεί. Να δημιουργήσουμε δηλαδή μια επιτροπή από αντιπροσώπους των οργανώσεων της νεολαίας η οποία θα καθορίζει αυτοί οι χώροι (βιβλιοθήκη, γυμναστήριο, πολιτιστικό κέντρο κλπ).

Ε: Για τους υπερήλικες;

Α: Στους υπερήλικες προσφέρουμε θεατρικές παραστάσεις δωρεάν μια εκδρομή το χρόνο και ένα συμβολικό δώρο. Τώρα προγραμματίζουμε την ανέγερση και λειτουργία μιας «Στέγης φρον-

τίδας Ηλικιωμένων». Εκεί θα πηγαίνουν οι ηλικιωμένοι όποτε θέλουν. Θα υπάρχει φαγητό και χώροι για καθάρισμα. Θα υπάρχουν και χώροι διαμονής γι' αυτούς που δεν έχουν παιδιά.

Ε: Ποια είναι τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η πόλη σας;

Α: Ευτυχώς τρία από τα πιο σημαντικά προβλήματα οδεύουν προς τη λύση τους. Το ένα είναι η επέχταση των όρων υδατροπρομήθειας. Η κυβέρνηση αποφάσισε ότι μπορεί να γίνει μια γενική επέκταση και πιστεύω ότι σύντομα θα εγκριθεί η απόφαση από το υπουργικό συμβούλιο. Τα βοθρολύματα που πετιούνται στη νεκρή ζώνη κοντά στη πόλη μας (θα μεταφέρονται στο εργοστάσιο) είναι ακόμα σοβαρό πρόβλημα. Όμως άρχισε να κατασκευάζεται ένα εργοστάσιο για τα λύματα κοντά στον Άγιο Σωζόμενο και εσμένως θα λυθεί κι αυτό το ζήτημα σύντομα. Επίσης εξασφαλίσαμε ήδη χώρο για το δημοτικό γυμναστήριο.

Επομένως σύντομα θα αφιερωθούμε σ' άλλα προβλήματα. Αρχίσαμε πάντως ήδη να παλεύουμε για να διορθώσουμε το οδικό δίκτυο. Επίκεντρο εδώ είναι η ηλεκτροφότιση και η κατασκευή πεζοδρομίων στη Λεωφόρο Λάρνακας.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΚΟΝΤΕΜΕΝΙΩΤΗ

Ή

P.I.K.: ΕΓΚΕΦΑΛΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ

ΜΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ. (ΔΡΑΜΑ - ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΠΤΑ)

του Αντώνη Κοντεμενιώτη

(Το έργο προορίζεται να υποβληθεί προς βράβευση στην κριτική επιτροπή απονομής των κρατικών λογοτεχνικών βραβείων).

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

(ΜΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ.)

Στις 16 Μαΐου 1986 η Έκτελεστική Επιτροπή της Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ. εξέδωσε προς τα μέλη της την πιο κάτω ανακοίνωση - εγκύκλιο:

Πρός όλα τα μέλη του προσωπικού.

Όπως θα γνωρίζετε ο συναδέλφος Φοίβος Φιλίππιδης υποφέρει από την καρδιά του και ύστερα από πρόσφατη μετάβαση του στο Λονδίνο οι ειδικοί γιατροί αποφάσισαν ότι πρέπει να υποβληθεί σε μεταμόσχευση καρδιάς.

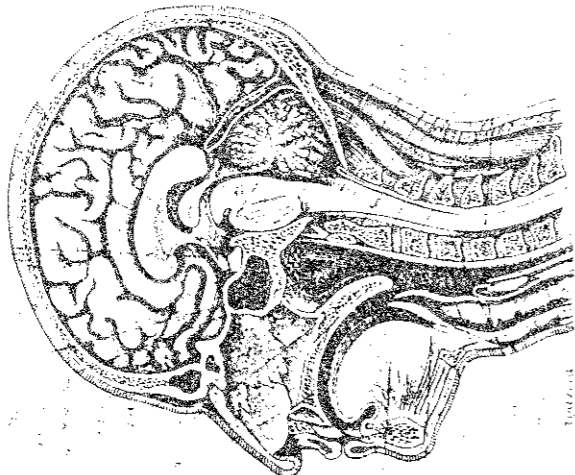
Η Ε.Ε. της ΕΥΡΙΚ μελέτησε το θέμα και αποφάσισε να καλέσει τα μέλη του προσωπικού να συνεισφέρουν από £10 για τα σχετικά έξοδα. Η Κυβέρνηση θα συνεισφέρει £10.000. Το ποσό των £10 θα αποκοπεί από το Λογιστήριο σε δύο δόσεις τον Μάιο και Ιούνιο 1986.

Εάν για οποιοδήποτε λόγο ένα μέλος δεν επιθυμεί να συνεισφέρει, παρακαλείται να το αναφέρει σε οποιοδήποτε μέλος της Ε.Ε.

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΙΚ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Η Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ. είναι η μία από τις δύο συντεχνίες του Ρ.Ι.Κ. Περιλαμβάνει το μη τεχνικό προσωπικό. Τα αρχικά σημαίνουν: Ένωση Υπαλλήλων Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΝΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ)

Με άφορμή την πιο πάνω εγκύκλιο της Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ., ένας υπάλληλος, ονόματι Αντώνης Κοντεμενιώτης, απέστειλε προς τον πρόεδρο της συντεχνίας του, της Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ., μίαν επιστολή - παράκληση - διαθήκη, ημερομηνίας 22 Μαΐου 1986.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ:

Πρόεδρον Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ.

μέσω Τμηματικής.

Αντίγραφον:

Δικηγόρους μου·

Μέλη οικογένειάς μου·

Χαρίλαον Παπαδόπουλον·

Πάνον Ίωαννίδην·

Νίκον Δημητρίου.

Συναδέλφε,

Με την ευκαιρία της εγκυκλίου της Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ. όπου γίνεται παράκληση προς τους συναδέλφους να συμβάλουν οικονομικά για την κάλυψη των εξόδων μεταμόσχευσης καρδιάς στον συναδέλφον Φοίβον Φιλίππιδην, θα ήθελα και εγώ να υποβάλω προληπτικώς την εξής σοβαρή προσωπική παράκληση:

Σε περίπτωση που θα προκύψει ανάγκη να μου μεταμοσχευθεί εγκέφαλος, (λόγω δυστυχήματος ή άλλης αίτιας), σας παρακαλώ να κάμετε ό,τι θα σας είναι ανθρωπίνως δυνατόν προκειμένου να αποτραπεί λήψη εγκεφάλου από τους εξής δυνητικούς δότες:

1. Χαρίλαον Παπαδόπουλον
2. Πάνον Ίωαννίδην
3. Νίκον Δημητρίου

Ευχαριστώ,
Α. ΚΟΝΤΕΜΕΝΙΩΤΗΣ

WHO IS WHO:

Τα τρία πιο πάνω αναφερόμενα πρόσωπα αποτελούν (κατά κατιούσαν φοράν όπως αναφέρονται στην διαθήκην) την προσωπικήν ιεραρχίαν του υπαλλήλου, ο οποίος υπάγεται στην λεγόμενη Υπηρεσίαν Συντονισμού και Μεταφράσεων. Ας αρχίσουμε κατά ανιούσαν φοράν:

Ο κ. Νίκος Δημητρίου είναι ο Προϊστάμενος αμτής της

Υπηρεσίας και φέρει τον τίτλον 'Ανώτερος Μεταφραστής / Συντονιστής. ('Ανώτερος!). Ο κ. Πάνος Ίωαννίδης είναι ο διευθυντής του τμήματος τηλεοράσεως και φέρει τον τίτλον Τμηματάρχης Προγραμμάτων Τηλεοράσεως. Ο κ. Χαρίλαος Παπαδόπουλος είναι ένα είδος σούπερ διευθυντή: (Διευθυντής του διευθυντή τηλεοράσεως, διευθυντής του διευθυντή Ραδιοφώνου, διευθυντής του διευθυντή Μουσικού Τμήματος, διευθυντής των ξενόγλωσσων προγραμμάτων, και δέν ξέρω και γώ ακριβώς τί άλλο.) Φέρει δέ τον άπερίττον και μετριόφρονα τίτλον «Διευθυντής Προγραμμάτων».

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

(Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΠΑΡΑΠΕΜΠΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΙΝ)

Στις 29 Μαΐου 1986, δηλαδή λίγες μέρες μετά την υποβολή της διαθήκης, ο υπάλληλος πήρε επιστολή από τον κ. Αντρέαν Ίωαννίδην, 'Ανώτερον Γραμματειακόν Λειτουργό, ο οποίος ενεργούσε κατ' έντολήν του γενικού διευθυντή κ. Δημητράκη Κυπριανού. Η επιστολή μιλούσε για διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος!

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ:

Κύριον Αντώνη Κοντεμενιώτη

Έχω οδηγίες να σας πληροφορήσω ότι η Διεύθυνση του Ιδρύματος μελετά το περιεχόμενο της επιστολής σας προς τον Πρόεδρο της ΕΥΡΙΚ ημερομηνίας 22 Μαΐου 1986, αντίγραφα της οποίας κοινοποιήθηκαν σε μέλη του προσωπικού, σε σχέση με διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος.

Α. ΊΩΑΝΝΙΔΗΣ

Ανώτερος Γραμματειακός Λειτουργός
για τον Γενικό Διευθυντή

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Η επιστολή δέν διευκρινίζει με ποιόν τρόπο η διαθήκη του υπαλλήλου μελετάται από την Διεύθυνση του Ρ.Ι.Κ. Προφανώς παρεπέμφθη προς γνωμάτευση στους νομικούς συμβούλους του Ρ.Ι.Κ., δικηγορικό γραφείο του κ. Πολυβίου. Ίσως να παρεπέμφθη και στην Γενικήν Εισαγγελίαν.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

(ΕΜΜΟΝΗ ΤΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ ΣΤΗΝ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ)

Μετά την παραλαβή της επιστολής της Διεύθυνσης, ο υπάλληλος ενημέρωσε γραπτώς την συντεχνία του, αποστέλλοντας και δεύτερη επιστολή προς τον πρόεδρο της Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ., ημερομηνίας 4 Ιουνίου 1986.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ:

Συναδέλφε,

Σας επισυνάπτω φωτοαντίγραφον επιστολής του κ. Α. Ίωαννίδην, 'Ανώτερου Γραμματειακού Λειτουργού, προς εμένα, εκ μέρους του Γεν. Διευθυντή, με την οποίαν με πληροφορεί ότι η Διεύθυνση μελετά, «σε σχέση με διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος», την προς εσάς επιστολήν μου ημερομηνίας 22 Μαΐου 1986 με την οποίαν σας έλεγα ότι:

«Σε περίπτωση που θα προκύψει ανάγκη να μου μεταμοσχευθεί εγκέφαλος, (λόγω δυστυχήματος ή άλλης αίτιας), σας παρακαλώ να κάμετε ό,τι θα σας είναι ανθρωπίνως δυνατόν προκειμένου να αποτραπεί λήψη εγκεφάλου από τους εξής δυνητικούς δότες:

1. Χαρίλαον Παπαδόπουλον
2. Πάνον Ίωαννίδην
3. Νίκον Δημητρίου

Σας παρακαλώ λοιπόν να επίληφθεíte του θέματος διότι δέν βλέπω πού υπάρχει «πειθαρχικόν παράπτωμα» στην έκφραση του δικαιώματός μου να προλάβω λήψη εγκεφάλου από άτομα από τα οποία δέν επιθυμώ. Τό μόνο πού βλέπω είναι μίαν προσπάθεια τρομοκράτησης μας εκ μέρους της Διεύθυνσης, μίαν πάγιαν δηλαδή πολιτικήν ή οποία ήδη έκδη-

λώθηκε συχνά και ποικιλοτρόπως.

Έν τώ μεταξύ ή παράκληση μου, (περί εγκεφάλου), ισχύει. Φαίνεται όμως ότι θά πρέπει να διευρυνθεί ο κατάλογος. Θά σας αποστείλω συντόμως συμπλήρωμα.

Εύχαριστώ,
Α. Κοντεμενιώτης

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

(ΤΕΛΙΚΟΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΕΠΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ Ο κ. ΣΚΩΤΤΗΣ)

Τελικώς ο υπάλληλος παίρνει μίαν επιστολή από τον γενικό διευθυντή κ. Δημητράκη Κυπριανού, ημερομηνίας 19 Ιουλίου 1986, ή οποία επιστολή πληροφορούσε τον υπάλληλον ότι τό Διοικητικό Συμβούλιο του Ρ.Ι.Κ. (με επί κεφαλής τον πρόεδρον του κ. Γαβριήλ Σκώττην) απεφάνθη και «έκρινε» επί του όλου θέματος. ('Αποφασίζομεν και διατάσσομεν). Φυσικά, σύμφωνα με τις αρχές της ΡΙΚικής Δικαιοσύνης, ο υπάλληλος δέν κλήθηκε στην συνεδρία του Συμβουλίου, ούτε του έδόθη οποιαδήποτε άλλη ευκαιρία να πει τις απόψεις του.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ:

Κον Αντώνη Κοντεμενιώτη

Θέμα: 'Επιστολή σας ήμερ. 22.5.1986

Σε συνέχεια επιστολής μου ήμερ. 29.5.1986, άρ. φακ. Π.719 σας πληροφορώ ότι τό Συμβούλιο του Ιδρύματος μελέτησε την πιο πάνω επιστολή σας και έκρινε ότι τό περιεχόμενο της είναι προσβλητικό για τους προϊσταμένους σας και άνάρμοστο προς την υπαλληλική σας ιδιότητα.

Κατ' εξαίρεση στην προκειμένη περίπτωση τό Συμβούλιο θά θεωρήσει τό θέμα ως λήξαν άν μέχρι τις 26.7.1986 απολογηθείτε γραπτώς προς τους κ.κ. Χαρίλαο Παπαδόπουλο, Διευθυντή Προγραμμάτων, Πάνο Ίωαννίδην, Τμηματάρχη Προγραμμάτων Τηλεοράσεως και Νίκο Δημητρίου, 'Ανώτερο Μεταφραστή, τους οποίους δίγεται στην επιστολή σας.

Α. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ
Γενικός Διευθυντής

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Ο κ. Σκώττης από της Τετάρτης 8 Ιανουαρίου 1986 φέρει τον τιμητικό και ισόβιο τίτλο του Αρχιμερόληπτου. Ο τίτλος

ἀπενεμήθη, από τών στηλών του Τύπου, εκ μέρους του 'Αντώνη Κοντεμενιώτη σε σχετικό του άρθρο, (από τών στηλών τής «ΑΛΗΘΕΙΑΣ», συγκεκρίμενα.) ' Η εύκαιρία ήταν ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Ρ.Ι.Κ. κατά τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές του Δεκεμβρίου 86 «έκρινε» (καί πάλιν) ότι για να είναι το Ρ.Ι.Κ. αμερόληπτο θά πρέπει να δικαιούνται να υποβάλλουν υποψηφιότητα βουλευτή ΜΟΝΟ τὰ υπό τόν κ. Σκώπτην μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Οί υπάλληλοι δέν θά πρέπει να υποβάλλουν υποψηφιότητα...

' Εκτοτε, όπως βλέπουμε, ο κ. Σκώπτης δέν χάνει εύκαιριαν να τιμά τόν τίτλον του.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ (ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥΣ)

Μου λέει λοιπόν στην επιστολή του ο γενικός μου διευθυντής ότι στην διαθήκη μου θίγω τούς τρεις ανεπιθύμητους ἐγκεφάλους. Καί ότι τὸ περιεχόμενο τής διαθήκης ήταν προσβλητικό γι' αὐτούς.

' Αλλά πρόκειται προφανῶς γιά μίαν άτυχή παρανόηση! Διότι ἐγώ, στην διαθήκη μου, δέν καθόρισα τούς λόγους γιά τούς οποίους δέν ἐπιθυμῶ τούς ἐγκεφάλους τους. Δέν μίλησα οὔτε γιά ποσότητα, οὔτε γιά ποιότητα, οὔτε γιά εἶδος ἐγκεφάλων. Ἐγώ δέν εἶχα καμιά πρόθεση να τούς θίξω! Προφανῶς οί τρεις ἐγκέφαλοι παρεξήγησαν τὰ αἰσθήματα μου ἀπέναντι τους. Καί εἶμαι ἔτοιμος να ἀπολογηθῶ γραπτῶς, ὅπως μου τὸ ζητᾶ τὸ Διοικητικό Συμβούλιο διὰ τής επιστολῆς του κ. Κυπριανοῦ. Καί ἐλπίζω να ἀρθεῖ κάθε παρεξήγησις. (Καί ἡ ἀπολογία ἰσχύει, φυσικά, ἐκ τών προτέρων, καί γιά τρεις ἄλλους ανεπιθύμητους ἐγκεφάλους πού θά ἀπαρτίσουν τὸ συμπλήρωμα τής διαθήκης μου, τόν σχετικόν κωδικέλλον. Ἐξ ἴσου ἰσχύουν καί ὅλες οἱ ἐξηγήσεις πού δίνω.)

ΛΟΙΠΟΝ, ΔΕΝ ΕΙΠΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΛΕΩ:

ΔΕΝ ΕΙΠΑ ὅτι οί ἐγκέφαλοι αὐτοί δέν ἔχουν εὐρύτητα πνεύματος. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι δέν ἔχουν τήν αἴσθησι τῶν χιουῦμορ. **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι κάνουν κατάχρησι ἐξουσίας γιά να ἀντιμετωπίσουν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἕναν ὑφιστάμενο τους πού φάνηκε πιά ἀξιος εἰρωνῆς ἀπό αὐτούς. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι χρησιμοποιοῦν τὸ χιουῦμορ μόνο σάν μηχανισμό ὑπεκφυγῆς ἢ διαφυγῆς, (ὅταν θέλουν να ἐλαχιστοποιήσουν τήν σημασία καί σοβαρότητα ἑνός γεγονότος ἢ μιάς κριτικῆς πού στρέφεται ἐναντίον τους, ἢ μιάς κατάστασις πού δέν τους τιμᾷ.) **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι εἶναι bad losers. (Κομπλεξικοί ὅταν χάνουν.) **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι ἔχουν τήν ἀπαίτησι να εἶναι οἱ πρώτοι πού θά εἰσαῶουν νόμο να δικάζει τήν εἰρηνία! **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι ἀπαχολοῦν τίς συνεδριάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μέ θέματα μεταμόσχευσις ἐγκεφάλων. **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι ὁ λόγος πού θίγηκαν εἶναι διότι ἔχουν μούγιαν τζαί μουγιάζονται. (Οὔτε λέω ὅτι ἂν μουγιάζονται εἶναι δικό τους πρόβλημα.) **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι ἡ εὐθιξία τους λειτουργεῖ μόνο κατ' ἐπιλογῆν. (' Ἀπεναντίας, λέω μόνο ὅτι εἶναι πολύ εὐαίσθητοι ἄνθρωποι!) **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι στην πραγματικότητα τὸ «χιουῦμορ» τους εἶναι ἕνα κακέκτυπο, πού μοιάζει μᾶλλον μέ ὠραιοποιημένην κακεντρέχεια, ἕνα εἶδος σαχλοῦ «πνεύματος», κουλτουρέ ἐνίοτε. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐταιθελιστές ἀλλά ταυτόχρονα εὐθυνόφοβοι, δουλικοί ἐναντι τοῦ κάθε ἀνωτέρου ἀλλά τυραννικοί καί ψευδοθαρραλέοι (καπάταηδες) ἐναντι τοῦ κάθε κατωτέρου. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι θά μπορούσαν να φτάσουν στό σημείο να κάμουν παραποίηση ἐγγράφων προκειμένου να κλέψουν ἀπό ὑπάλληλους μερικές λιρίτσες, γιά να δείξουν ὑποταγή καί «ἐπάρκεια» στοὺς ἀνωτέρους τους... **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι ὑπηρετοῦν δουλικά κάθε μορφή ἐξουσίας. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι εἶναι στυγνοί καριερίστες χωρίς ὄραμα καί χωρίς πάθος γιά τήν ἀλήθεια. (**ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι οἱ ἐγκέφαλοι αὐτοί εἶναι σάρκες ἐκ τής σαρκός ἑνός συλλογικώτερα καρκινοπαθοῦς σώματος, πού τούς ἀφομοίωσε καί τούς ἀνέχεται.) **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι ἀγωνίζονται νυχθημερόν γιά να κρατήσουν τὰ ἐπίπεδα τοῦ ΡΙΚ στά ὕψη τής δικῆς τους θλιβερῆς μετριότητος. Πρὸς θεοῦ! Δέν ὑπονοοῦσα καί τὸ τέτοιο! **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι συνωμοτοῦν συνεχῶς, κρυψίνοες καί μυστικοπαθεῖς ὄντες, γιά να συγκαλύπτουν, να λογοκρίνουν, να

ἀφαιροῦν κάθε ἐρέθισμα συγκλονισμοῦ, προβληματισμοῦ, ἀφύπνισις, κριτικῆς σκέψης. (**ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι μετέτρεψαν τὸ ΡΙΚ σ' ἕνα ἀπέραντο ἐργοστάσιο παραγωγῆς κάθε μορφῆς ψέματος.) **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι τὸ λιμνάζον ψυχικό ἀκάθαρτο αὐτῶν τῶν ἐγκεφάλων, ὅταν ἀναταράζεται ἀπό κάτι τέτοια συμβάντα, (ὅπως ἡ ὑποβολή τής διαθήκης μου), ἀποκαλύπτει τίς ὑποβόσκουσες νοοτροπίες καί τάσεις πού διαφεντεύουν θλιβερά τήν καθημερινή ΡΙΚική πράξι. (Δέν εἶπα ὅτι εἶναι γιά κάτι τέτοιους λόγους πού δέν θέλω τούς ἐγκεφάλους τους.) **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι ἡ ἀντίδρασι τους, στό θέμα τής διαθήκης, δείχνει τὸ μέγεθος τοῦ γραφειοκρατικοῦ τους παραλογοῦ. **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι τὸ παντοειδές χάος τοῦ ΡΙΚ οφείλεται στην ποιότητα καί στό εἶδος αὐτῶν τῶν ἐγκεφάλων, καί κάποιων ἄλλων ἐγκεφάλων, προγενεστέρων... **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι αὐτοί οἱ ἐγκέφαλοι εἶναι ἀπρογραμματίστοι. (**ΔΕΝ ΛΕΩ**, γιά παράδειγμα, ὅτι συχνά προγραμματίζονται πρὸς τηλεοπτικὴν μετάδοσι ὑλικό πού δέν τὸ παρέλαβαν ἢ ἐξασφάλισαν ἀκόμη! Λέω, ἀπεναντίας, ὅτι οἱ ἐγκέφαλοι τους εἶναι ἐντελῶς προγραμματισμένοι!) **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι ἀρέσκονται σε ἰσοπεδωμένους ὑπάλληλους. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι οἱ ἐγκέφαλοι αὐτοί διοχετεύουν τήν ἐνταση τῶν νευρωτικῶν τους ἀξιῶσεων ἰδιαίτερα πάνω στοὺς τυχόν μὴ ἰσοπεδωμένους ὑπάλληλους. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι συγγράφουν ἐπισημοφανεῖς, καί μέ ψευδῆ περιεχόμενο, «ἐπιστολές», καί ἀναφορές καί ἐκθέσεις, προκειμένου να γεμίζουν τούς λεγόμενους προσωπικούς φακέλλους αὐτῶν τῶν τυχόν μὴ ἰσοπεδωμέ-

νων (κυρίως) ὑπαλλήλων, προκειμένου να δημιουργοῦν νομιμοφανῆ προηγούμενα σε βάρος τους, γιά να τούς ἔχουν ἐταί στο χέρι, καί να καταπνίγουν κάθε ἐπαγγελματικὴ καί οικονομικὴ ἀνέλιξι αὐτῶν τῶν ὑπαλλήλων (ἀφοῦ δέν μποροῦν να τούς ταπεινώσουν διαφορετικά.) **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι τὸ γεγονός πὸς ἡ προσωπικὴ μου μισθοδοσία εἶναι ἡ χαμηλότερη τοῦ ΡΙΚ (μέ κριτήριον τίς ὁποιοσδήποτε ἀναλογίες) εἶναι ἀποτέλεσμα τής πιά πάνω μεθόδου. **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι ἡ μόνιμη βλάβη στό ἀκουστικό μου σύστημα ὀφείλεται σ' αὐτούς. **ΔΕΝ ΛΕΩ** ὅτι ἀναζητοῦν, καί πάλι, νομιμοφανεῖς διαδικασίες γιά να ἐκβιάσουν ἐπάνοδο μου στις συνθήκες πού προκάλεσαν τήν βλάβη καί να μέ ἀχρηστεύσουν ἐντελῶς.

ΔΕΝ ΛΕΩ ὅτι χρησιμοποιοῦν δύο μέτρα καί δύο σταθμά: (Δύο.) Ἐνα γιά τούς ἑαυτούς τους καί ἕνα γιά τούς κάτω. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** πὸς ἀναζητοῦν ἕναν ἀποδιοπομπαῖο κάθε φορά πού τὰ κάνουν θάλασσα, κι' ἂν δέν βροῦν ἀποδιοπομπαῖο, τότε, οὔτε γάτα οὔτε ζημιᾶ. Ἄλλᾳ ἂν κάποιος ὑπάλληλος κάνει ἕνα λαθάκι, (συνηθέστατα ἐπαισιῶδους σημασίας σε σύγκρισι με τίς γκάφες τίς δικές τους), τότε παρουσιάζονται ἰδιαίτερα εὐαίσθητοι, κόπτονται γιά πολλά καί διάφορα, καί ἀπειλοῦν θεοῦς καί δαιμόνες. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ!**

ΔΕΝ ΛΕΩ ὅτι τὸ ΡΙΚ διαφεντεύεται ἀπό τόν νοσηρό καί ἀσφυκτικά περιορισμένον ὑποκειμενισμό τους.

ΔΕΝ ΕΙΠΑ ὅτι προδικάζουν πρὶν ἐρευνήσουν, ὅτι μετέτρεψαν τὸ ΡΙΚ σε χῶρο μικροτήτων, ὅτι διυλίζουν τόν κῶνωπα, ὅτι στρουθοκαμηλιζοῦν, ὅτι κάνουν τόν ἐξυπνο ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς καί δολαίλαμικά. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι καλά-καλά δέν συλλαμβάνουν τίς ἐννοιες. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι τούς κυρίευσεν μιά μονομανία «οικονομίας» ἢ ὅποια τελικά εἶναι μιά ἀηδιαστικὴ ὑποκρισία πού θυμίζει τὸ σσηνίν τοῦ χωρκάτη.

ΔΕΝ ΛΕΩ ὅτι οἱ ἐγκέφαλοι, ἐκεῖ πάνω στό ΡΙΚ, ἀποτελοῦν μίαν ἀτέλειωτην ἱεραρχικὴν κλίμακα πού καταλήγει σ' ἕναν ἀηδιαστικόν συγκεντρωτισμό. **ΔΕΝ ΕΙΠΑ** ὅτι κάθε βαθμίδα αὐτῆς τῆς κλίμακας ἀρέσκειται να δημιουργεῖ (τηρουμένων βέβαια τῶν ἀναλογιῶν) τήν δική της αὐλή τῶν κολάκων καί λοιπόν ὑπηρετῶν, σφογγοκολαριῶν, πληροφοριοδοτῶν καί ἄλλων τινῶν.

ΔΕΝ ΕΙΠΑ ὅτι ἴσως οἱ ἀλλεπάλληλοι θάνατοι στό ΡΙΚ να μὴ εἶναι ἄσχετοι με τὸ ἀγγῶδες καί πειστικό κλίμα πού δημιούργησε αὐτὴ ἡ ἀτέλειωτη ἱεραρχία με τίς νοοτροπίες, τίς ἀηδίες, τίς τάσεις, τούς ἐταιθελισμούς, τίς νοσηρότητες, τίς μετριότητες, τίς κακίες καί τίς φοβίες τῆς.

ΤΙΠΟΤΕ, ΜΑ ΤΙΠΟΤΕ, ΑΠΟ ΟΛΑ ΤΑ ΠΙΟ ΠΑΝΩ, ΔΕΝ ΕΙΠΑ, ΔΕΝ ΛΕΩ, ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΟΝΟΩ ΚΑΘ' ΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΤΡΟΠΟΝ.

ΛΕΩ ΜΟΝΟ:

ΛΕΩ ΜΟΝΟ ὅτι αἰσθάνομαι δέος μπροστά στό μεγαλεῖο τους. Αἰσθάνομαι δέος μπροστά στό μεγαλεῖο τής ἀποστολῆς τους καί τῶν εὐθυνῶν τους. **ΛΕΩ ΜΟΝΟ** ὅτι αἰσθάνομαι δέος μπροστά στην ἀκτινοβολία καί στά ἐπιτεύγματα τους. **ΛΕΩ ΜΟΝΟ** πὸς αἰσθάνομαι τρόπο να φορτώσω τούς ἀδύναμους ταπεινοῦς μου ὤμους με ἐγκέφαλους τέτοιου ἐκτοπίσματος καί εὐρους. **ἸΔΟΥ Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΩΡΩ ΝΑ ΔΕΧΤΩ ΤΟΥΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥΣ ΤΟΥΣ.**

ΛΕΩ ΜΟΝΟ ὅτι οἱ τρεις ἀνεπιθύμητοι ἐγκέφαλοι, καί οἱ ὑπόλοιποι τρεις πού θά ἀπαρτίσουν τὸ συμπλήρωμα, (τόν κωδικέλλον), εἶναι μιά ἀνεξάντλητη πηγή ἐμπνευσις. Καί λυποῦμαι, καί ἀπολογοῦμαι ταπεινά, ἂν τὸ περιεχόμενο τής διαθήκης μου κρήθηκε προσβλητικό. Καί ἀπολογοῦμαι γραπτῶς. Ἰδού!

ΠΡΑΞΙΣ ΕΒΔΟΜΗ (ΤΕΛΙΚΗ) (ΕΝΑΣ ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ*)

* (Πᾶσα μονομερῆς διάταξις τελευταίας βουλήσεως συμπληροῦσα ἢ τροποποιούσα διαθήκην. Στην προκειμένην περίπτωσι, συμπληροῦσα.)

Τώρα πού ἀπολογήθηκα, θά μου ἐπιτρέψουν οἱ σεβαστοί ἐγκέφαλοι να συμπληρώσω τήν διαθήκην μου με σχετικόν κωδικέλλον. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἰσχύουν ἐπακριβῶς ὅσα ἐλέχθησαν

προηγούμενως. Ἰσχύουν καί ὅλες οἱ ἐπεξηγήσεις πού ἔδωσα. Στούς ἀνεπιθύμητους λοιπόν δότες προστίθενται οἱ ἀκόλουθοι:

1. Δημητράκης Κυπριανοῦ. (Γενικός διευθυντής ΡΙΚ).
2. Γαβριήλ Σκώπτης. (Πρόεδρος Διοικητικοῦ Συμβουλίου).
3. Ἄντρεας Χριστοφίδης. (Πρῶν Γενικός Διευθυντής ΡΙΚ).

Κοινοποιήσις:

Δικηγόρους μου. (Διὰ τὰ περαιτέρω).
Μέλη οἰκογένειας μου.
Συντεχνίαν (Ε.Υ.Ρ.Ι.Κ.).
Δημητράκην Κυπριανοῦ.
Γαβριήλ Σκώπτην.
Ἄντρεαν Χριστοφίδην.

Ἄντωνης Κοντεμενιώτης

για τη μελέτη και σωτηρία του κυπριακού κινηματογράφου

νεαρχου γεωργιαδη

Υπάρχει Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου... Κυπριακός Κινηματογράφος δεν υπάρχει... Μπορούμε όμως να περιμένουμε...

- Η Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου έχει πολλές σελίδες. Όμως όλες είναι λευκές.

- Η Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου μοιάζει με πολυκατοικία που έχτισαν κάποιοι φιλάνθρωποι για να στεγασουν αναξιοπαθούντες άστεγους. Άστεγα όνειρα, άστεγες επιθυμίες, άστεγες φιλοδοξίες.

Ας κατασκευάσουμε ένα χτίριο για να στεγασθούν συγγενείς, γνωστοί και φίλοι: όσοι έχουν το χόμπι του οινεμά: όσοι είναι ερωτευμένοι με τον κινηματογράφο.

Κι ακόμη πρέπει να κατασκευασθούν μεγάλες ποσότητες δόξας για να πάρουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι από ένα καλό κομμάτι.

Εφήμερη δόξα, εφήμερο χτίριο... Φτηνά και πρόχειρα τα υλικά. Αν φυσήξει, θα σκορπιστούν τα τραπουλόχαρτα. «Δεν είστε παρά ένα μάτσο τραπουλόχαρτα» (Αλίκη).

Σ' αυτή την πολυκατοικία οι ένοικοι δεν καλημερίζονται μεταξύ τους. Έχουν τελείως διαφορετικές ιδεολογίες: Άλλοι είναι φασίστες, άλλοι μαρξιστές, άλλοι αγνώστου ή ανυπάρκτου ιδεολογίας. Ο καθένας θέλει όλα τα διαμερίσματα δικά του. Όμως υμνούν όλοι με μια φωνή την όμορφη

πολυκατοικία τους.

- Οι ιστορικοί του Κυπριακού Κινηματογράφου διασκευάζουν το ρητό «αγαπάτε τους φίλους σας, μισείτε τους εχθρούς σας», ως εξής: «Δώστε στους φίλους σας τις καλύτερες θέσεις, εξαφανίστε τους εχθρούς σας!»

- «Κυπριακός Κινηματογράφος με τη στενή έννοια του όρου δεν υπάρχει» (Σούλα Κλεάνθους). Υπάρχει όμως με την πλατειά έννοια του όρου. Σ' αυτήν περιλαμβάνονται κυπριώτικα σκέτς (ηθογραφίες), περιπετειώδη πορνό («Χασαμπουλιά»), ιστορικές παραποιήσεις («Δολοφονείστε τον Μακάριο»), τουριστικές ταινίες, ταινίες κρατικής προπαγάνδας, μεγάλες ποσότητες σελλουλόιντ τυλιγμένου σε ρολά και διάφορα κινηματογραφικά αντικείμενα.

Συμπεριλαμβάνονται επίσης και «τσουβάλια πατάτες» (Λάμπρος Παπαδημητράκης).

Μερικές υστερικές φωνές: «Δολοφονείστε τον Μακάριο... Μην δολοφονείτε τον Κυπριακό Κινηματογράφο».

- Η Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου είναι παλιότερη από την Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας. (Βλέπε: Ιστορική ανασκόπηση του Κυπριακού Κινηματογράφου της Σούλας Κλεάνθους). Είναι παλιότερη κι από αυτή την Ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου. Η αρχή της βρίσκεται στην εποχή των σπηλαίων, τότε που ο άνθρωπος ζωγράφιζε τα επιθυμητά θηράματα νομίζοντας πως έτσι θα τα πιάσει. Τότε που σύγχιζαν τους ευσεβείς πόθους, τις απωθημένες επιθυμίες και τη φαντασία, με την πραγματικότητα.

- Η Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου είναι σε μεγάλο βαθμό η Ιστορία της Κυπριακής Τηλεόρασης.

- Μερικοί γνωστότατοι λογοκριτές και εξουσιαστές, έχουν σημαντική θέση στην Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου. Δεν είναι άξιον απορίας: «Πρέπει να σεβόμαστε τα αφεντικά».

- Και κάτι αξιοθαύμαστο: Πώς μπορεί ένας τόσο μικρός τόπος σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα, να έχει τόσο πολλούς σκηνοθέτες, άξιους να τους αποθανατίσει η ιστορία; Στην Κύπρο ευδοκίμει ακόμα το θαύμα!

- Η Ιστορία του Κυπριακού Κινηματογράφου περιλαμβάνει ταινίες του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Θα βάσουμε επίσης μέσα, τις ταινίες που θα ολοκληρωθούν προσεχώς, καθώς και τις ταινίες που σκοπεύουμε να κάνουμε, που σκεφτόμαστε να κάνουμε, που θέλουμε να κάνουμε... «Ο πόθος είναι η μεγαλύτερη δύναμη» (Γκυγιώμ Απολλιναιρ). Και μακάρι να σκάσουν απ' το άχτι τους όλοι οι ζηλότυποι και κακεντρεχείς επικριτές.

- Οι σκηνοθέτες του Κυπριακού Κινηματογράφου είναι τόσο πολλοί που θα μπορούσαν να κάνουν όχι ένα αλλά πολλά σωματεία σκηνοθετών. Δυστυχώς, διαφανούν μεταξύ τους ως

προς τον όρο σκηνοθέτης, και κατά συνέπεια στο θέμα ποιοί δικαιούνται να συμμετέχουν στο σωματείο σαν μέλη.

Εισηγούμαι τα εξής κριτήρια: Μέλη να είναι όσοι δηλώσουν σκηνοθέτες του Κυπριακού Κινηματογράφου. Ή ακόμα όσοι αναφέρονται σαν σκηνοθέτες στις ιστορικές ανασκοπήσεις του Κυπριακού Κινηματογράφου (του Π. Χρυσάνθου και της Σ. Κλεάνθους).

Με αυστηρότερα κριτήρια σκηνοθέτες θα πρέπει να θεωρηθούν οι πραγματικοί εραστές (ερασιτέχνες) της τέχνης του κινηματογράφου.

- Οι επαγγελματίες είναι οι νόμιμοι σύζυγοι της Έβδομης Τέχνης. Οι ερασιτέχνες είναι οι παράνομοι εραστές της. Οι νόμιμοι σύζυγοι έχουν περισσότερα δικαιώματα αλλά βρίσκουν το πράμα αρκετά ανούσιο. Οι εραστές δεν έχουν δικαιώματα, μπαίνουν απ' το παράθυρο, αλλά φλέγονται από έρωτα... Ω υπέροχοι εραστές της Εβδομης Τέχνης (ερασιτέχνες)!

- Οι σκηνοθέτες του Κυπριακού Κινηματογράφου, διαθέτουν και χιούμορ. Σ' αυτά που γράφονται εδώ, θ' αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους και θα γελάσουν καλόκαρδα. Το ίδιο ισχύει και για τους κριτικούς και τους ιστορικούς.

Κάποιος σκηνοθέτης του Κυπριακού Κινηματογράφου φορτωμένος με τσιράντες και δόξα έλεγε πρόσφατα: «Εγώ είμαι αστός κι από το ύψος που βρίσκομαι βλέπω όλα τα άλλα σκηνοθετάκια, σαν μυρμήγκια... Τι μετριοφροσύνη!

Πιο ψηλά από τον άνθρωπο, πετούν οι αετοί, κι ακόμα πιο ψηλά τα αεροπλάνα.

- Ο γνωστός Αμερικανός σκηνοθέτης Τζων Φόρντ, σκηνοθετούσε ένα από τα γουέστερν του. Σε κάποια στιγμή τον πλησιάζει ο βοηθός του με το σενάριο στο χέρι.

— Κύριε Φόρντ. Με βάση το σενάριο, έχουμε μείνει πίσω δύο μέρες στο γύρισμα της ταινίας.

Ο Τζων Φόρντ παίρνει το σενάριο, σκίζει δύο φύλλα, τα πετά και λέει:

— Τώρα μπορούμε να προχωρήσουμε!

Ένας Κύπριος σκηνοθέτης σκηνοθετούσε κι' αυτός τη νέα του ταινία. Σε μια στιγμή έρχεται ο βοηθός του και λέει:

— Με βάση το σενάριο έχουμε μείνει ίσως δύο χρόνια.

Ο Κύπριος σκηνοθέτης παίρνει το σενάριο, το πετάει μακριά και λέει:

— Τώρα μπορούμε να προχωρήσουμε!

- Οι Κύπριοι σκηνοθέτες είναι περισσότεροι από τους θεατές των ταινιών τους. Ακόμα ένα ρεκόρ!

- Ο Γκαίτε έλεγε: «Φως, περισσότερο φως!» Οι Κύπριοι σκηνοθέτες του κινηματογράφου φωνάζουν: «Λεφτά, περισσότερα λεφτά!»

- Η θεωρία των Κυπρίων σκηνοθετών συνοψίζεται στις εξής φράσεις: «Θέλω είκοσι χιλιάδες λίρες!» «Θέλω

εκατόν σαράντα χιλιάδες λίρες!» Κι ο διαγωνισμός πλειοδοσίας συνεχίζεται.

Με τα χρήματα που πήρε ο Βαγγέλης για να γυρίσει μια ταινία μικρού μήκους, θα μπορούσαν να στεγασθούν σε διαμερίσματα δύο προσφυγικές οικογένειες. Με τα χρήματα που πήρε ο Ανδρέας για μια ταινία μεγάλου μήκους, θα μπορούσαν να στεγασθούν δεκατέσσερις (14) προσφυγικές οικογένειες. Και μάλιστα σε διαμερίσματα της Αγίας Νάπας! Κανείς δεν σκέφτεται πλέον τους πρόσφυγες.

Με τα χρήματα που πήρε ο Γιαννάκης για μια ταινία μικρού μήκους, θα μπορούσαν να εκδοθούν σαράντα ποιητικές συλλογές και με όσα πήρε ο Πάντζης για να πραγματοποιήσει ένα «Βισσό της Αφροδίτης», θα μπορούσαν να τυπωθούν εκατόν ογδόντα ποιητικές συλλογές του Μόντη και του Χαλαμπιδη (του Κυριάκου όχι του Κώστα)! Κανείς δεν σκέφτεται πια τους ποιητές μας.

- Οι σκηνοθέτες του Κυπριακού Κινηματογράφου, καβαλλικεύουν ένα μεγάλο καλάμι με θυσανωτή ουρά και υπερίπτανται της Λευκωσίας. Ξεπεζεύουν μόνο στο Ρ.Ι.Κ. για τεχνικές διευκολύνσεις, στο Γ.Τ.Π. (ΚΕΔ) για μερικές χιλιάδες λίρες και στη Μορφωτική Υπηρεσία για κανένα ταξίδι στο εξωτερικό. Όταν τα πάρουν ισιτεύουν πάλι το καλάμι τους και συνεχίζουν τις βόλτες τους πάνω απ' την πρωτεύουσα.

Ένας ποιητής με τον πήγασό του τους συνάντησε και μου ανέφερε το γεγονός.

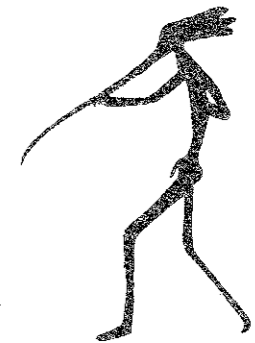
- Οι Κύπριοι σκηνοθέτες, ιστορικοί και κριτικοί του κινηματογράφου, εχτός από χιούμορ, διαθέτουν και σοβαρότητα. Γι' αυτό ελπίζω ότι δεν θα αρκεστούν μονάχα στο να γελάσουν, αλλά θα μου απαντήσουν με σοβαρά επιχειρήματα, ώστε να γίνει ένας δημοκρατικός διάλογος, γύρω απ' το νεογέννητο κυπριακό σινεμά.

— ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΘΩΡΑΚΙΣΗ!

— Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΘΑ ΣΩΘΕΙ!

— ΕΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΜΕ ΟΛΟ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ!

— ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΜΑΣ!

ΘΕΑΤΡΟ

γραφει και επιμελείται ο Βαρναβας Κυριαζης

μια διαλεκτική με πολλά προσώπια που σαν προαιωνία μητρα περιμένει να τρυχηθεί για να φέρει πίσω τον κόσμο που καεάμε και ανεπανορθωτα συνέχεια χανούμε

«εμεις δεν παιζουμε θεατρο. ζουμε το θεατρο»

θεατρο τεχνης λονδινου

THEATRO TECHNIS

Μέσα σ' ένα στούντιο του ΡΙΚ. Σκοτάδι μια και δεν ξερουμε ή μας είναι απαγορευμένο ν' ανάψουμε τα φώτα. Τέσσερις άνθρωποι καθισμένοι γύρω. Ο Γιώργος Ευγενίου, ο Κώστας ο Αχνιώτης, ο Κυριάκος Ευθυμίου και ο υποφαινόμενος. Δυο μικρά κόκκινα φωτάκια ανάψανε· οι κασσέτες μπήκαν μπρος και αργά, σκεπτικά, σταθερά ο Γιώργος μας λέει την πρώτη-πρώτη φράση του: «Εμεις δεν παιζουμε θεατρο. Ζουμε το θεατρο». Κι αρχίζει ένας βομβαρδισμός ερωτήσεων, απαντήσεων, κρίσεων, αντι-κρίσεων, ελέγχου και αντι-ελέγχου, οι μνήμες πάνε πίσω, μπρος, ματώνονται, χαιρούνται.

Αποτέλεσμα: Η Σούλα Χριστοδούλου (επιμέλεια του ΕΝΤΟΣ) βρήκε τον μελά της απομαγνητοφωνώντας όλ' αυτά που «η συνδυασμένη ενέργεια των ανωτέρων τεσσάρων εγκεφάλων κατέγραψε». Κι' αυτό γιατί ο Αχνιώτης και ο Κυριαζής ήταν φοβερά απασχολημένοι για να κάνουν οι ίδιοι την απομαγνητοφώνηση (αν θέλουμε το πιστεύουμε). Πάντως ο Αχνιώτης και ο Κυριαζής ευχαριστούν την Σούλα για την ευγενική-μάλλον υπομονετική-προσφορά της και ο Αχνιώτης ευχαριστεί τον Κυριαζή που ανάλαβε να βγάλει άκρη μέσα από τις δεκαεφτά σελίδες που η Σούλα απομαγνητοφώνησε. Ο Κυριάκος ο Ευθυμίου δεν πιάνεται· έχει «παλιοπουλείο» και δεν του ζητήθηκε

να βοηθήσει· βοήθησε βέβαια στην συνομιλία (1-4 μεσημβρινή αργία που είχε κλείσει το «παλιοπουλείο»).

Καιρός όμως να σοβαρευτούμε και να δώσουμε ύλη για το 15ο τεύχος του ΕΝΤΟΣ πριν το ΕΝΤΟΣ μας βγάλει τα δικά μας ΕΝΤΟΣ! Δεκαοχτώ ο μήνας βλέπετε!

Για την καλύτερη παρουσίαση του θέματός μας αποφάσισα να μιλήσω κύρια πρώτο πρόσωπο χωρίς αυτό να σημαίνει πως τα παρακάτω που θα γράψω είναι «πνευματικό μωρό» δικό μου. Αυτό το «μωρό» όπως και η «μήτρα» που βγήκε ανήκει κύρια στον Γιώργο Ευγενίου και μετά στους άλλους τρεις που έλαβαν μέρος σ' αυτήν την συζήτηση.

θεατρο τεχνης του λονδινου λοιπον (1957-1986)...

...και οι μνήμες πάνε πίσω στα πρώτα μπουσουλήματα του Θεάτρου Τέχνης· γεννήθηκε μέσα από την απέραντη ανάγκη κάποιων ανθρώπων να επικοινωνήσουν με τον τόπο τους· να γνωριστούν για τον τόπο τους να τραγουδήσουν τον πόνο και την χαρά του τόπου τους. Ο αγώνας της ΕΟΚΑ ενάντια στον Αγγλικό ζυγό βρίσκεται στην κορύφωσή του. Η αγγλική προπαγάνδα και το μίσος δίνουν και παίρνουν την εποχή αυτή στο Λονδίνο. Τα επίσημα εκφραστικά μέσα του Λονδίνου (τηλεόραση - εφημερίδες) μιλούν για «Κύπριοι Τρομοκράτες» και από παντού ακούγεται η φωνή «Κύπριοι στα σπίτια σας». Μπροστά σ' αυτά τα φαινόμενα ήρθε σαν αντίδραση η φωνή μιας χούφτας ανθρώπων μεταναστών που σκάρωσαν ένα έργο με τον τίτλο «Κύπριοι στα σπίτια σας». Το έργο βασίστηκε σε αυτοσχεδιασμούς και οι αυτοσχεδιασμοί πάνω στις εμπειρίες των Κυπρίων μεταναστών. Αυτή ήταν η αρχή και η βάση του Θεάτρου Τέχνης του Λονδίνου

Από τότε μπήκαν οι θεμελιώδεις αρχές του θεάτρου που μπορούμε βασικά να τις συνοψίσουμε σε τρεις:

1) Συμμετοχή στις εμπειρίες των κυπρίων μεταναστών συμμερίζοντας τα προβλήματα και βάσανα τους.

2) Εξετάζοντας το κάθε τι μ' αντικειμενικότητα δίχως να δέχεται τίποτα σαν δεδομένο.

3) Δουλεύοντας ακούραστα για τις απαιτούμενες και αναγκαίες αλλαγές μ' οποιονδήποτε καταρωτό τρόπο.

Ακολούθησαν δύο χρόνια σιωπής από πλευράς παραγωγής αλλά γεμάτα και δημιουργικά από πλευράς δουλειάς. Μια μικρή ομάδα μελετούσε, έκανε αυτοσχεδιασμούς χωρίς χώρους, χωρίς

πόρους. Με δικά τους έξοδα νοίκιαζαν μπυραρίες και υπόγεια. Το 1959 η σιωπή έσπασε με μια κραυγή που είχε τίτλο «Μια νύχτα χωρίς τέλος» ένα έργο βγαλμένο από τις εμπειρίες του Αγώνα του '55 σε σχέση με τους Άγγλους και τους Κύπριους μετανάστες.

Από τότε άρχισε μια σειρά έργων και ταυτόχρονα μια σειρά από θυσίες και βάσανα για την επιβίωση αυτού του ονειρίου. Οικονομική βοήθεια ήρθε πολύ αργότερα και αυτή πενταροδεκάρες. Όταν ο Γιώργος Ευγενίου πήγε να ζητήσει βοήθεια από το Τμήμα Παιδείας του είπαν να ιδρύσει μια τάξη σε νυχτερινό σχολείο να διδάσκει και να πληρώνεται, έτσι κι έγινε· τα λεφτά αυτά ήταν και πρώτη επιχορήγηση κατά κάποιον τρόπο του Θεάτρου Τέχνης. Βρήκαν ένα γκαράζ ενός Κυπρίου, που το μοιράζονταν για 10 χρόνια με το αυτοκίνητο του ιδιοκτήτη και με ενοίκιο 4 λίρες την βδομάδα. Έτσι έγινε το Εργαστήρι - γκαράζ παραγωγής:

«Η αυλή των θαυμάτων» του Καμπανέλλη στα Ελληνικά και Αγγλικά

«Ματωμένος Γάμος» του Λόρκα που τοποθετήθηκε σε Κυπριακό χωριό

«Το δέντρο της τεμπελιάς» από ιστορίες κυπριακές του βουνού και του κάμπου

«Κάτω από τις τερατιές» του Σταύρου Λίλιτου που βγήκε από τον «πασχαλιάτικο γάμο», επίσης του Λίλιτου και είχε μεγάλη επιτυχία.

«Μετανάστης» του Σταύρου Λίλιτου.

Το 1963 έγινε ένα τουρνέ στην Κύπρο με τα έργα «Κάτω από τις τερατιές» και τον «Μετανάστη» του Σταύρου Λίλιτου.

Όλη αυτή η δουλειά ήταν πάντα συνδεδεμένη με τον Κύπριο μετανάστη, τον εργάτη, τα προβλήματα της παροικίας στην Αγγλία. Σιγά-σιγά η Κυπριακή παροικία έβρισκε το δικό της πολιτιστικό εκφραστικό όργανο.

Μα η δραστηριότητα του Θεάτρου Τέχνης επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς. Στεθμός γι' αυτή την επέκταση

στάθηκε το 1966. Μια αγγλίδα που εργαζόταν στο Γραφείο Ευημερίας επισκέφθηκε τον Ευγενίου στο Εργαστήρι - Γκαράζ και του είπε πως σαν Γραφείο Ευημερίας αντιμετώπιζαν πολλά προβλήματα με τα Κυπριόπαιδα στα σχολεία και του ζήτησε βοήθεια. Ο Ευγενίου δέχτηκε να βοηθήσει. Για ένα χρόνο μαζί με τους συνεργάτες του έπαιρναν διευθύνσεις από το Γραφείο Ευημερίας και τα βράδια (μετά από τις δουλειές και τις πρόβες τους). Πήγαιναν στα σπίτια των συμπατριωτών με συμβουλευτικό για τα προβλήματά τους χαρακτήρα. Στον χρόνο επάνω (δηλαδή το 1967) αποτάθηκαν στο Συμβούλιο Κοινωνικών υπηρεσιών του Κάμντεν και έτσι ιδρύθηκε το πρώτο Κυπριακό Συμβουλευτικό γραφείο από το Θεάτρο Τέχνης υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Κοινωνικών Υπηρεσιών.

«Ξαφνικά βρήκα τον εαυτό μου να γίνεται κοινωνικός λειτουργός, σύμβουλος, διερμηνέας· να κάνω πράγματα που δεν είχαν σχέση με το θέατρο. Αυτές οι δουλειές όμως με βοήθησαν να καταλάβω τα προβλήματα που είχαν οι συμπατριώτες μου και μέσα απ' αυτές τις εμπειρίες να φτιάξουμε θέατρο» μας είπε ο Γιώργος Ευγενίου.

Έτσι μαζί με το πρώτο Κυπριακό Συμβουλευτικό γραφείο γεννήθηκε και το «Κοινοτικό Θέατρο» του Θεάτρου Τέχνης. Βαφτίστηκε «Κοινοτικό» γιατί ήταν αποτέλεσμα των εργασιών του Θεάτρου Τέχνης στις εμπειρίες των μεταναστών και προσφύγων. Έργα βγαλμένα από τέτοιες εμπειρίες είναι αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας. Χτίζονται μ' αυτοσχεδιασμούς παίρνοντας σαν θέμα του είτε τις απελάσεις Κυπρίων προσφύγων όπως είναι «Οι Εφεσείοντες» (The Appellants) ή την αναζήτηση της ταυτότητας της νέας γενιάς των Κυπρίων μεταναστών όπως είναι το έργο «The best of Tofias».

«Πάντως το πιο σωστό είδος κοινοτικού θεάτρου» μας λέει ο Ευγενίου είναι αυτό που ένα έργο χτίζεται και παίζεται από τα μέλη της ίδιας κοινότητας στην οποία παρουσιάζεται το έργο, βγαλμένο από τις δικές της εμπειρίες, όπως ακριβώς συνέβη με το έργο «Ο Εθνικός Αρραβώνας, που ανεβάστηκε στο συνοικισμό προσφύγων Επισκοπής από τους ίδιους τους πρόσφυγες του συνοικισμού, καθώς και το έργο «Το Λαμπρό Τζει Που Πέφτει Κρούζει» που παρουσιάστηκε από τις μανάδες και γυναίκες των αγνοουμένων του Συνοικισμού Αγίου Αθανασίου».

Τ/Κ, μια εθνική μειονότητα που μικραίνει σε μεγεθος και σημασια

Πετρος Σταυρου

Θέατρο και ανθρωπισμός: ανθρωπισμός και θέατρο. Ένας συνδυασμός που αποφέρει σίγουρα καρπούς για μας, για τα παιδιά μας, για την κοινωνία που ζούμε, για το μέλλον. Ένα «ρομαντικό όνειρο», γιατί έτσι μόνο θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε, που έγινε πραγματικότητα. Εδώ και σ' αυτό το σημείο βλέπουμε πόση, αλήθεια και πόσα ουσιαστικά ζουμιά έχει η πρώτη φράση του Ευγενίου: «Εμείς δεν παίζουμε θέατρο. Ζούμε το θέατρο».

Θα μπορούσα να σταματήσω εδώ. Για μένα η ολοκλήρωση έχει έρθει ίσως γιατί μπορεί να μάς κι εγώ ρομαντικός και να μου αρέσουν τα «ρομαντικά όνειρα» όμως δεν θα σταματήσω γιατί το «περιβόλι του τρελλού» και δεν μιλώ για τον Σαββόπουλο αλλά για τον Ευγενίου τον μικροκαμωμένο με τ' αραιά άσπρα γένια, έχει κι άλλες γωνιές το ίδιο όμορφες, το ίδιο ρομαντικές το ίδιο καρποφόρες με τις γωνιές που ήδη αναφέραμε.

Η περιήγηση συνεχίζεται. Μας παίρνει λοιπόν ο Ευγενίου απ' το χέρι και περπατούμε σ' αυτό το όμορφο περιβόλι. Πρώτος σταθμός μας «το θέατρο νεότητας» μας λέει:

«Το θέατρο Νεότητας έχει σαν σκοπό του να μεταφέρει στη Νεολαία τις εμπειρίες και τέχνη του κοινοτικού θεάτρου για να φτιάξουν οι ίδιοι νέα έργα με βάση τις δικές τους εμπειρίες. Τα έργα αυτά παρουσιάζονται από νέους και νέες ηλικίας 15-25 χρονών συνήθως στ' Αγγλικά, όπως είναι τα έργα «Οι μύθοι του Αισώπου» (Aesop's Fables), «Η Διάσπαση» (The Break), «Η Μεταξωτή Κλωστή» (The Silken Thread) και «Ελθναγγλία» (The Gringland)».

Απ' αυτό το περιβόλι θάταν αφύσικο αν έλειπαν οι Αφροδίτες. Συναντούμε λοιπόν μπροστά μας το «Θέατρο γυναικών» κι ο Ευγενίου λέει:

«Η ομάδα γυναικών του Θεάτρου Τέχνης άρχισε εδώ και ένα χρόνο να καταπιάνεται με θέματα της καταπίεσης της Κυπρίας που η μετανάστευση κι η προσφυγιά την έχει ως το πλείστον τσακίσει. Σαν αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας βγήκε το έργο «Το παλιό κουτί της Πανδώρας» (The Old Pandoras's Box)».

Εύχομαι αυτή η ομάδα με την δουλειά της να εξασφαιήσει τα κακά που έφυγαν απ' το κουτί της Πανδώρας και ν' απελευθερώσει την «ελπίδα» το τελευταίο πράγμα που έμεινε μέσα στο κουτί.

Μια και αναμειχθήκαμε με την Ελληνική μυθολογία, κάνουμε μια μικρή στάση και ο Ευγενίου παρενθετικά μας λέει τον τρόπο με τον οποίο το Θέατρο Τέχνης αντιμετωπίζει το «Αρχαίο δράμα».

«Το αρχαίο έργο διαλέγεται ειδικά για τη σχετικότητα του περιεχομένου του με το τι συμβαίνει σήμερα ανάμεσα μας και γύρω μας, όπως π.χ. η εκλογή της «Μήδειας» του Ευριπίδη που έγινε λόγω του ρατσισμού και σωβινισμού που επικρατεί στη χώρα που ζούμε. Η εκλογή των «Ηρακλειδών» του ίδιου

έγινε διότι το έργο καταπιάνεται με το θέμα αιχμαλώτων πολέμου και την κοινοταχείρηση των προσφύγων που συσχετίζεται με το σημερινό δράμα της Κύπρου. Για το ίδιο λόγο είχε ανεβαστεί η «Αντιγόνη» του Σοφοκλή κι ο «Προμηθέας Δεσμώτης» του Αισχύλου, σαν αντίδραση ενάντια στο νησί μας. Καθώς κι αρκετά έργα του Αριστοφάνη, την «Ειρήνη», τη «Λυσιστράτη», τους «Ίππεις», τις «Εκκλησιαστούσες», τους «Βάτραχους» κι άλλα που τα θέματα τους έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με το σήμερα».

Κάποιος από την παρέα πείνασε (μαντέψτε ποιός;) κι ο Ευγενίου προσφέρεται να μας φιλοξενήσει - παρά το γεγονός ότι ακόμα δεν συνταξιοδοτηθήκαμε στο «Εστιάτοριο των Κυπρίων Συνταξιούχων». Μας λέει σχετικά:

«Παρ' όλο ότι η ιδέα για εστιατόριο Κυπρίων συνταξιούχων εισηματίσθη από το 1972 η πραγματοποίησή της έγινε το 1978 όταν το Θέατρο Τέχνης απέκτησε δικό του οίκημα στο 26 Crownndale Rd., London, NW1. Εδώ συναντώνται καθημερινώς Κύπριοι συνταξιούχοι, μόνο για φαγητό αλλά και για παρέα, για συντροφιά. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Κύπριοι ηλικιωμένοι στο Λονδίνο είναι η μοναξιά κι η απομόνωση. Εδώ στο κέντρο του Θεάτρου Τέχνης έχουν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν μεταξύ τους να πουν τα βάσανα τους, να μάθουν τα νέα, να δουν εκτός από Θέατρο, Βίντεο, φιλμς, ν' ακούσουν Κυπριακά τραγούδια, περνώντας έτσι λίγες ξένοιαστες ώρες».

Φάγαμε, ήπιαμε και συνεχίζουμε την πορεία μας μέσα στο «περιβόλι του τρελλού» που κάθε άλλο παρά «τρελλός» είναι. Σ' αυτή την πορεία που είναι και το τέλος της περιήγησης ο Ευγενίου μιλά για τα Εργαστήρια Τέχνης του Θεάτρου Τέχνης:

«Εκτός απ' το εργαστήριο θεάτρου, υπάρχουν επίσης εργαστήρια φωτογραφικής, βίντεο, ραδιού και χορού. Γίνονται εκθέσεις φωτογραφιών των μαθητών στο φεστιβάλ εθνικών μειονοτήτων και Κυπριακής εβδομάδος, που οργανώνει το Θέατρο Τέχνης δύο φορές το χρόνο. Παραστάσεις του Θεάτρου Τέχνης βιντεογραφούνται από μαθητές καθώς κι άλλα διάφορα προγράμματα απ' τη ζωή της παρκοκίας. Το Βίντεο Τέχνης έχει ετοιμάσει ένα ντοκυμανταίρ με θέμα τις απελάσεις Κυπρίων προσφύγων και συσχετισμένα του ζεύγους Νικόλα με τον τίτλο «The Sanctuary Challenge».

Η περιήγηση τελειώνει. Ο Ευγενίου βυθίζεται για λίγο μέσα στις σκέψεις του. Καταλαβαίνουμε πως ένας λίθος επισφραγίσματος σε λίγο: θα πέσει. Νοιώθουμε το μυαλό του Ευγενίου να λειτουργεί σαν κινηματογραφική μηχανή: πάει μπρος, πίσω, σταματά και λέει:

«Εδώ και 30 σχεδόν χρόνια το Θέατρο Τέχνης Λονδίνου έχει καταπιανθεί με θέματα και προβλήματα του καταπίεστικού αναθρώπου όπου κι αν αυτός ευρίσκεται, δίνοντας έτσι φωνή σ' αυτούς που οι κοινωνικές συνθήκες κι οι διεθνείς καταστάσεις τους καταπιέζουν κι αφοπλούν.

Το Θέατρο του καταπιεσμένου, που έχει τις ρίζες του στη Νότιο Αμερική, πιστεύει ότι δεν είναι πλέον ικανοποιητικό η Τέχνη να παρουσιάζει την πραγματικότητα αλλά και να την διερμηνεύει κι όλας, προετοιμάζοντας το Θεατή για τις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές που θα πρέπει να συμπίρξει στην πραγματοποίησή τους. Ο θεατής δεν παραμένει απλώς θεατής αναμένοντας να διασκεδάσει ή να συγκινηθεί στο θέατρο, αλλά συμμετέχει στο κτίσιμο και δράση του έργου, γνωρίζοντας ότι καμιά κοινωνική ή πολιτική πραγματικότητα παραμένει αιώνια. Απεναντίας υπόκειται σ' αλλαγές, που θα πρέπει ν' απελευθερώσουν τους ανθρώπους από κάθε είδους καταπίεσης, εκμετάλλευσης κι αδικίας».

Ένα δυνατό φως πλημμυρίζει το στούντιο κι ένας χείμαρρος ανθρώπων κατακλύζει το στούντιο όπου βρισκόμαστε. Τεχνικοί του ΡΙΚ, ηθοποιοί του Ευγενίου. Ξαναρχίζει η βιντεογράφιση του «Μετανάστη» του Στ. Λίλιτου που κάνει ο Ευγενίου σε συνεργασία με το ΡΙΚ.

Εξάλλου είναι ώρα να πηγαίνουμε. Ο Κυριάκος ν' ανοίξει το «παλιοπουλείο», εγώ κι ο Αχινιώτης να προβληματιστούμε με την απομαγνητοφώνηση κι ο Ευγενίου...

Μετά τιμής
Βαρνάβας Κυριαζής

Η άνοδος του ελληνικού εθνικισμού ανάμεσα στους Έλληνες της Κύπρου γύρω στα 1950 που είχε σαν αποκορύφωμα τον απελευθερωτικό - ενωτικό αγώνα του 1955 - 1959 έσπρωξε τους Τούρκους της Κύπρου σε ανάλογη έντασης εθνικιστική έξαρση.

Βέβαια αυτή η έξαρση γέννημα της αντιπαράθεσης των δύο εθνικών κοινοτήτων αξιοποιήθηκε και υποβοηθήθηκε έντεχνα από τον αποικιακό παράγοντα - τους Εγγλέζους - σαν αντίβαρο στον ένοπλο αγώνα των Ελλήνων (Επικουρικοί, Κοντεμένος κ.λπ.).

Κάτι ανάλογο φυσικά έπραξε και η Τουρκία ιδρύοντας την ΒΟΛΚΑΝ και μετέπειτα την Τ.Μ.Τ. για τους δικούς της ξέχωρους από κείνους των Εγγλέζων σκοπούς.

Η προπαγάνδα της Ένωσης ενός καθαρά Ελληνικού αιτήματος και η παρουσία των Τ/Κ στα επικουρικά σώματα της Αστυνομίας οδήγησε αντικειμενικά τις δύο κοινότητες στην ένοπλη σύγκρουση.

Νιώθοντας αδύναμη λόγω του μεγέθους της η τουρκική μειονότητα κατέφυγε στην αγκαλιά της μητέρας Τουρκίας για προστασία. Έτσι η άνοδος του τουρκικού εθνικισμού ανάμεσα στους Τ/Κ συνοδεύτηκε με μια ολόενα αυξανόμενη εξάρτηση πολιτική, οικονομική και στρατιωτική.

Εφαρμοστές της τουρκικής επεκτατικής πολιτικής στην Κύπρο άρχισαν από το '59 να ετοιμάζονται για τη ρήξη με τους Ε/Κ θεωρώντας τη Ζυρίχη μονάχα σαν ανάπαυλα παρ' όλα τα υπερδικαιώματα που τους δόθηκαν. (Υπόθεση ΝΤΕΝΙΖ).

Στην ίδια περίοδο καθώς και από την ελληνική πλευρά άρχισαν πιο καθυστερημένα βέβαια οι ανάλογες πολεμικές προετοιμασίες (Σχέδιο ΑΚΡΙΤΑΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ) εξουδετερώνεται η μη εθνικιστική φωνή μέσα στην τουρκική μειονότητα όπως οι δημοσιογράφοι Χικμέτ και Γκιουρκάν.

Στά 63 - 64 ξεσπούν ένοπλες συγκρούσεις ανάμεσα στις δύο εθνικές κοινότητες. Οι Τ/Κ καθοδηγούμενοι από την Τουρκία διαμέσου των εδώ στρατιωτικών στελεχών και της προεβείας προετοιμάζουν το έδαφος για την τουρκική απόβαση που τελικά δεν θα πραγματοποιηθεί.

Τα επόμενα χρόνια με τη δημιουργία των θυλάκων και τον αυτοεγκλωβισμό τους υποχρεώνονται σ' όλο και μεγαλύτερη εξάρτηση από την Τουρκία. Τίποτε δεν γίνεται χωρίς την έγκριση της Τουρ-

κίας. Σ' ολόκληρη την περίοδο που ακολουθεί μέχρι το 1974 ο ρόλος τους είναι να δημιουργούν συνθήκες που να ευκολύνουν τη Τουρκική διπλωματία στους χειρισμούς της γύρω από το Κυπριακό ενώ ταυτόχρονα να ετοιμάζονται στρατιωτικά για να υποστηρίξουν ανάλογα τη συνεχώς αναβαλλόμενη τουρκική απόβαση.

Με την εισβολή του 74 ο ρόλος των Τ/Κ μπαίνει κάτω από νέα σκοπιά.

Κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις στους Τ/Κ ανατίθενται δύο ρόλοι ο πρώτος εκείνος του θύματος που απειλείται με σφαγή ώστε να δικαιολογηθεί η επέμβαση και ο δεύτερος ο ρόλος του προγεφυρώματος για να στηριχτούν η αποβατική δύναμη και οι αλεξιπτωτιστές.

Ο πρώτος ρόλος πραγματοποιείται με τις συγκρούσεις γύρω από τους διάφορους θύλακες και την κατάληψη τους από τη Ε.Φ. και τα άτακτα τμήματα της ΕΟΚΑ Β' που δεν διστάζουν να προβούν σε σφαγές και λεηλασίες.

Ο δεύτερος ρόλος ανατίθεται σ' ένα μόνο θύλακα. Εκείνο της Λ/σίας - Αγύρτας που με το ελικοδρόμιο του ευκολύνει την άφιξη των αερομεταφερομένων μονάδων με το μέγεθος του υποβοηθά στη ρήψη αλεξιπτωτιστών και τέλος μέσα στις θέσεις έξω από την Κερύνεια και στον Αγ. Ιλαρίωνα αποτελεί τον ασφαλισμένο δρόμο των αποβατικών κομάτων προς το εσωτερικό της Κύπρου.

Με την εκχειρία του Αυγούστου του 74 ο πλήρης έλεγχος της κατεχόμενης ζώνης θα περάσει στα χέρια του τουρκικού κατοχικού στρατού. Ολόκληρη η γραμμή αντιπαράθεσης θα επανδρωθεί από τούρκους στρατιώτες ενώ στους Τ/Κ θα αφεθεί προς φρούρηση η δευτερεύουσα σημασία περιοχή της πόλης της Λ/σίας. Στην περιοχή αυτή κανένας αντίπαλος δεν μπορεί να αναλάβει επιθετική πρωτοβουλία χωρίς σημαντικό κόστος πράγμα που κάμνει τέτοιο εγχείρημα ανώφελο. Αλλά και στην περιοχή αυτή οι Τ/Κ στρατιώτες βρίσκονται κάτω από τις διαταγές τουρκικών αξιωματικών.

Οι Τ/Κ ένοπλες δυνάμεις δεν αριθμούν παρά μόνο 5.000 άνδρες με οπλισμό μέτριο κύρια πεζικού. Διαθέτουν μόνο μια θωρακισμένη ύλη εξοπλισμένη με τα παλιά ρώσικα θωρακισμένα που πήραν από την Ε.Φ. κατά τις επιχειρήσεις του 1974.

Οι 30.000 άνδρες του κατοχικού στρατού που αποτελούν την κύρια δύναμη στήριξης της Τουρκίας στην Κύπρο δεν περιμένουν καμιά σχεδόν ση-

μαντική υποστήριξη απ' αυτούς. Έτσι σε πρώτη φάση θα ενισχυθούν από τους επιστρατούς που βρίσκονται ανάμεσα στις 60.000 εποίκους (μεγάλο μέρος των οποίων είναι άνδρες που πολέμησαν το '74 στην Κύπρο και αργότερα τους δόθηκαν κίνητρα για εγκατάσταση σ' αυτή).

Σε δεύτερη φάση αναμένουν άφιξη ενισχύσεων από την Τουρκία. Πράγμα αναγκαίο είτε σε περίπτωση άμυνας είτε σε περίπτωση επίθεσης. Για το λόγο αυτό και για να γίνει ταχύτερα και μεγαλύτερη η άφιξη αυτή δαπανήθηκαν εκατομμύρια δολάρια για την κατασκευή του μεγάλου αεροδρομίου στο Λευκόνοικο και του λιμανιού στο Καράκουμι (άλλο θέμα αν οι δύο αυτές εγκαταστάσεις χρησιμοποιηθούν σαν διαπραγματευτικό όπλο για να εξασφαλιστεί η Αμερικάνικη διπλωματική υποστήριξη στα τουρκικά σχέδια και χειρισμούς).

Πέρα από αυτά στη μισή από τη κατεχόμενη περιοχή έχουν δημιουργηθεί στρατιωτικές ζώνες στις οποίες δεν επιτρέπεται σχεδόν η διέλευση. Κι όταν επιτραπεί γίνεται με άδεια των τουρκικών στρατιωτικών αρχών.

Κάτι ακόμα για τους εποίκους που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι ο ρόλος τους είναι διπλός. Από τη μια αποτελούν τη σίγουρη εφεδρεία του τουρκικού στρατού στην Κύπρο κάτι που οι Τ/Κ δεν αποτελούν.

Από την άλλη με τον όγκο τους ελέγχονται πολιτικά οι Τ/Κ και ειδικότερα εκείνοι που αντιτίθενται στην αύξηση και ενίσχυση των δεσμών με την Τουρκία.

Αποτέλεσμα πρόσφατο αυτής της πολιτικής η δημιουργία συνεταιρικής κυβέρνησης ανάμεσα στο Κόμμα Εθνικής Ενότητας που ελέγχει ο Ντενκτάς με το Κόμμα των Εποίκων. Διακηρυγμένοι σκοποί της κυβέρνησης αυτής η ένωση με την Τουρκία, η εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής Οζάλ στη Β. Κύπρο και η εξουδετέρωση κάθε ανεξαρτησιακής φωνής ανάμεσα στους Τ/Κ.

Σήμερα 12 χρόνια μετά τη στρατιωτική εισβολή της Τουρκίας και την εγκατάσταση των Τ/Κ στην κατεχόμενη βόρεια μεριά του νησιού η τουρκική μειονότητα ολόενα και εκποτιζείται από το πολιτικοστρατιωτικό παιχνίδι στην Κύπρο.

Οι απόψεις της παραγνωρίζονται είτε πρόκειται για τις σχέσεις της με τους Έλληνες της Κύπρου είτε αφορούν θέματα οικονομικής φύσης. Ο κυρίαρχος στο Βορρά είναι η Τουρκία με όργανο της το τουρκικό κατοχικό στρατό, τους εποίκους και την εξουσία Ντενκτάς. Λευκωσία 14.9.86

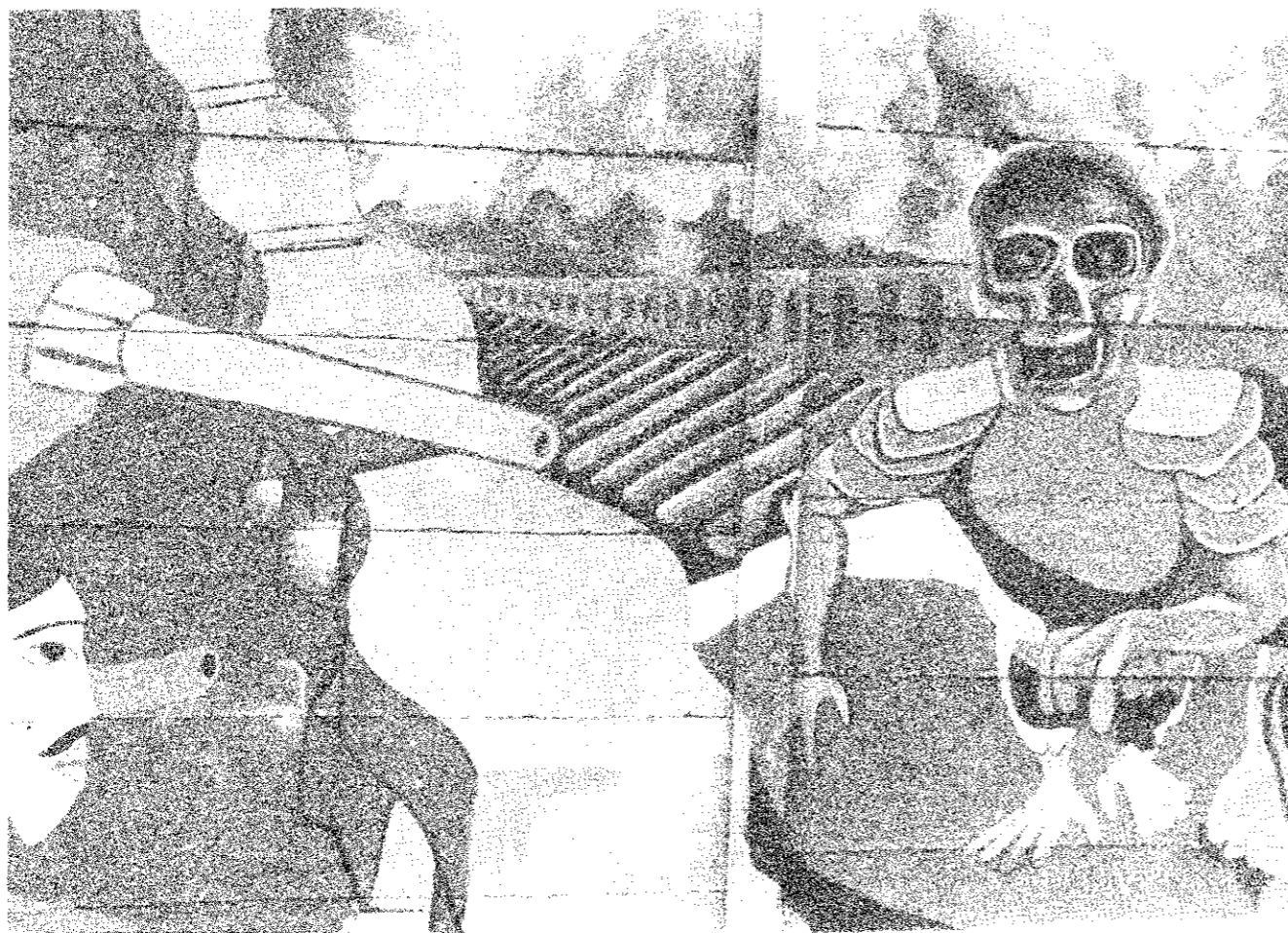

Θεατρο και νικαραγουα

κωστα κυριακίδη

Εφτά χρόνια έχει κλείσει η επανάσταση της Νικαράγουας και η ποιοτική έξαρση της κουλτούρας συμβαδίζει με τα μικρά ερευνητικά και σταθερά βήματα της αναζήτησης του νικαραγουανού πολιτικού πειράματος. Άφησε πίσω της το αποπνικτικό παρελθόν της δυναστείας των Σομόζα και συνεχίζει κάτω από τις επιθέσεις των μισοφόρων των ΗΠΑ («κόντρα») και τις απειλές για αμερικανική εισβολή.

Σε αυτό το ταξίδι της κάθε μέρας αντιμετωπίζει τα απομεινάρια της εμπορικής κουλτούρας που σαν διαθήκη άφησαν οι πρώην ιδιοκτήτες της εξουσίας, που στα τόσα χρόνια της εξουσίας τους ήτανε υποταγμένοι στις πολιτικές ανάγκες και διατάξεις της δύσης.

Όπως τους χαρακτήρισε ο Τόμας Μπόρχε (ο μόνος επίτιμος από τους ιδρυτές του ESLN) «άτομα που η πραγματικότητα της ζωής και η συνείδηση τους είχε διαμορφωθεί και αποσυνθεθεί από τη πληροφορική επικράτηση του ιμπεριαλισμού. Αυτή η συνείδηση υποταγής ήταν προϊόν της επικράτησης μιας πλαστής ιδεολογίας που ήτανε βασισμένη σε ψέματα και προπαγάνδα. Ένα σύμπλεγμα προπαγάνδας και επανάληψης ψευτιών που στο τέλος μεταμορφώθηκαν σε καινούργιες πραγματικότητες όταν τα μέσα επικοινωνίας αγιοποιούσαν τα παραμορφωμένα και αιματωμένα πρόσωπα των τυράνων της λατινικής αμερικής και ο φόβος αυτών των ιδιοκτητών των μέσων επικοινωνίας για τις μάζες τους φορούσε μάσκες διαβολικές και ο φόβος τους για τις επαναστάσεις του παρελθόντος και του μέλλοντος τους ανάγκαζε να τις προβάλλουν σαν έργα σατανικά».

Άτομα και ομάδες που πριν πεθάνουν άφησαν τη ψυχή και τη διαθήκη τους στη δύση και τα έργα που παρουσίαζαν στα δικά τους μαυσωλεία θεάτρου και τέχνης ήτανε φθηνές απομιμήσεις των δυτικών πραγματικότητων.

Όπως δήλωσε ο υπεύθυνος της σχολής θεάτρου του υπουργείου πολιτισμού, Αλφρέδο Βαλέσι, «η σχολή καλών τεχνών (κατά τη περίοδο των Σομόζα) είχε ένα καθηγητή ζωγραφικής, ένα κουλτούρας, ένα θεάτρου και μια καθηγήτρια τέχνης. Ποτέ δεν είχαμε μια σχολή χορού ή μια σχολή θεάτρου. Υπήρχε μια ορισμένη μορφή θεάτρου από άτομα ορισμένων οικονομικών θέσεων που μπορούσαν να αφιερώνουν ώρες για το θέατρο δίχως να απασχολούνται με το προς το ζειν. Η μεγάλη πλειοψηφία ήτανε αστοί, ιδιαίτερα οι γυναίκες των αστών, που δεν είχαν την οικονομική ανάγκη εργασίας ή την ανάγκη να ξοδέψουν χρόνο για το σπίτι τους (αφού οι τόσες κακοπληρωμένες υπηρέτριες που προέρχονταν από αγροτικές περιοχές εκτελούσαν τα χρέη των μοντέρνων σκλάβων). Αυτές οι γυναίκες έκαναν το θέατρο τους και τις απολαβές τις χρησιμοποιούσαν για «κοινοφελείς» σκοπούς. Το κλασικό παράδειγμα των αστών -ευεργετών που εκμεταλλεύονται την ημέρα τους υπαλλήλους τους ή τους αγρότες και εργάτες και που για να καθησυχάσουν τη χριστιανική νυκτερινή συνείδηση τους θυμούνται κάποτε να δώσουν λεμονόκουπες στους φτωχούς».

Ήτανε ένα θέατρο που ικανοποιούσε τις φανταστικές ανάγκες των «εξευγενισμένων» αστών που με απέχθεια αντιμετωπίζανε τους μελαχρινούς ινδιάνους και μιγάδες (αρκετοί από τους αστούς για να ελαττώσουν το δικό τους κατά λάθος σκούρο χρώμα ήτανε αιώνιοι αιχμάλωτοι της σκιάς) και τα έργα που παρουσίαζανε δεν είχανε καμιά σχέση με την καθημερινή πραγματικότητα της φτώχειας και καταπίεσης που αντιμετωπίζει η πλειοψηφία του πληθυσμού. Επίσης αδιανόητο ήταν να αναμένεις από αυτό το θέατρο να αναπαραστήσει τη πραγματικότητα με γλώσσα και σημεία νοητά από το κοινό για να το προβληματίσουν και στη συνέχεια ο προβληματισμός να γίνει εργαλείο που να μεταβάλλει τη πραγματικότητα.

Αυτός ο ρόλος για τη παρουσίαση νοητού, πολιτικού θεάτρου έπεφτε σε μερικές μικρές θεατρικές ομάδες που είχανε στενές σχέσεις με τους σαντινίστας. Τα μηνύματα αλλαγής που εκφράζανε αυτές οι ομάδες, μαζί με τις 300 περίπου ομάδες πανεπιστημιακού θεάτρου που είχαν ανθίσει αυτή τη περίοδο, πολύ νωρίς αναγκάσανε τον καταπιεστικό μηχανισμό των Σομόζα να τις σπρώξει στη παρανομία.

Η δυνατότητα παρουσίασης ενός ανεξάρτητου (δίχως κρατικές ή ιδιωτικές επιχορηγήσεις - πιέσεις) «ήπιου» θεάτρου στη Νικαράγουα ήτανε ανύπαρκτη για τις ενδιαφερόμενες ομάδες. Αφού οι οικονομικές και καλλιτεχνικές απαιτήσεις αυτού του είδους θεάτρου (με σκηνικά, παραγωγό, ηθοποιούς κ.λπ.) είναι απρόσιτες για αναπτυσσόμενες χώρες. Είναι απρόσιτες αφού η ανυπαρξία μιάς παράδοσης θεάτρου εμποδίζει τη κάλυψη των εξόδων όχι μόνο για παραστάσεις στις απομακρυσμένες περιοχές αλλά και στις πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές. Μια άλλη αρνητική ιδιαιτερότητα για την θεατρική ανάπτυξη σε αυτή τη χώρα είναι η ασυνήθεια του πληθυσμού να παρακολουθεί παραστάσεις που έχουν σαν όρο το εισιτήριο (έστω και τη συνεισφορά ενός εικονικού ποσού για τη κάλυψη μερικών εξόδων).

torro-venado και macho-raton

Η μόνη διέξοδος για τη θεατρική έκφραση ν' ασχοληθεί με τη δυσφορία του πληθυσμού κατά της δικτατορίας των Σομόζα, δίχως κίνδυνο καταπίεσης, ήτανε μέσω του καναλιού των τοπικών εκκλησιαστικών γιορτών και εκδηλώσεων. Αυτό το είδος θεάτρου - χορού που ξεκινούσε από τις αυλές των εκκλησιών, συνέχιζε στους δρόμους των χωριών ή των πόλεων.

Αναζητώντας τις ρίζες αυτές της παράδοσης ανακαλύπτεις ότι αυτό το σύμπλεγμα θεάτρου-χορού-σάτυρας το χρησιμοποιούσαν οι ιθαγενείς ινδιάνοι σαν μορφή διατήρησης της κουλτούρας τους και αντίσταση κατά των ισπανών κατακτητών.

Αυτή η αντίσταση και σάτυρα από μέρους του πληθυσμού δεν απευθυνότανε μόνο ενάντια στους Σομόζα και στη κλίκα τους αλλά και ενάντια στους αστούς της χώρας.

Δημοφιλής ήταν η γιορτή του ταύρου-ελαφιού (torro-venado) στη Μασάγια και του αλόγου-ποντικού (macho-raton) στη Ντιριάμπα και παρόμοιες γιορτές σε άλλες πόλεις και χωριά. Σήμερα αυτές οι «θεατρικές παραστάσεις» συνεχίζονται σατυρίζοντας αρχηγούς και υπαλλήλους.

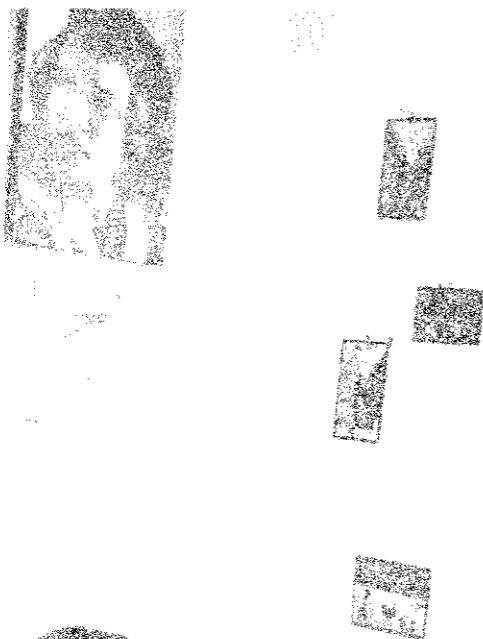
Όταν τους ρωτήσεις γιατί γιορτάζουν το Torro Venado στη Μασάγια αυτοί απαντούν: «Είναι η γιορτή του αγίου Ιερώνυμου» όμως πριν τους ισπανούς κατακτητές δεν υπήρχε ο άγιος Ιερώνυμος, αλλά υπήρχαν οι θρησκευτικές τελετουργίες που γιόρταζαν την ευφορία της γης και της σεξουαλικότητας, διαφορές που σήμερα ο πληθυσμός έχει ξεχάσει.

«Γιατί χορεύετε σε αυτή τη γιορτή;» - «Δεν ξέρω αλλά μας αρέσει να χορεύουμε. Είναι η γιορτή της ελευθερίας και εμείς χορεύουμε επειδή είμαστε ελεύθεροι». «Όμως στην εποχή των Σομόζα χορεύατε;» - «Είναι επειδή πάντοτε είμαστε ελεύθεροι και κανείς δεν μπορεί να σταματήσει αυτό το χορό μας. Ούτε οι σαντινίστας μπορούν να σταματήσουν αυτό το χορό μας, ούτε ο Τόμας Μπόρχε. Εμείς σατυρίζουμε όλο τον κόσμο, και κάνουμε χίλια πράγματα διότι οι μέρες του Torro Venado είναι μέρες ελευθερίας» (ΓΙΕΝΣΑΜΙΕΝΤΟ ΠΡΟΠΠΙΟ, ΜΑΗΣ ΙΟΥΝΗΣ 86).

Υπάρχει μια σύμπτωση θεμάτων και στοιχείων που χρησιμοποιούνται στις τοπικές εκδηλώσεις και την πλειοψηφία των θεατρικών ομάδων που παρουσιάζουν πολιτικό θέατρο και μια ριζική διαφορά από τα θέματα του παρελθόντος. Σήμερα χρησιμοποιούνται λαϊκά στοιχεία που ξεφύτρωσαν από τη λαϊκή πραγματικότητα, όπως τα προϊσπανικά ντραμ των ιθαγενών, σήματα καπνίου, φωτιές στους δρόμους (οι φωτιές του Απριλίου για το καθάρισμα των χωραφιών), το σπάσιμο των μπουκαλιών (οι μολότωφ της επαναστατικής περιόδου) τα σκέτες αστραπή και το θέατρο του δρόμου (του καιρού της επανάστασης) πριν την επανάσταση η σάτυρα και η κριτική είχανε σκοπό να αποτινάξουν τον ζυγό των ισπανών κατακτητών ή των Σομόζα. Σήμερα αυτή η σάτυρα και κριτική δεν είναι για να αποσταθεροποιήσουν την επανάσταση αλλά να υποβοηθήσουν το ριζωμα των δραστηρίων αλλαγών που ανάλαβε η νέα κυβέρνηση.

Μαζί με αυτούς η πλειοψηφία των σημερινών ηθοποιών του πολιτικού θεάτρου προέρχεται από οικογένειες μικροαστών. Το κίνημα αλλαγής, μιάς λαϊκής συμμετοχής στις θεατρικές ομάδες, προέρχεται από τις ομάδες που παρουσιάζουν θέατρο προς το αγροτικό κοινό. Αυτή η διαίρεση σε αγροτικό κοινό και κοινό των πόλεων αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα της διαίρεσης των τόπων υποανάπτυκτων χωρών σε πόλη και χωριό. Η διαφορά αυτής της χώρας από τις άλλες υποανάπτυκτες χώρες είναι η έμπρακτη έρφαση που δίνεται από το κράτος για την μελλοντική οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

Τα θεατρικά κομμάτια που παρουσιάζονται στην επαρχία και στις πόλεις είναι πλούσια από πλευράς θεμάτων και ερμηνειών. Ο αυτο σχεδιασμός είναι άφθονος αλλά οι σκληρές συνθήκες πόλεμου της σημερινής πραγματικότητας αντικατοπτρίζονται στην έλλειψη της φαντασίας και της λεπτότητας στη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

Η πληθώρα νέων ερπειριών και η προσπάθεια ανεύρεσης μιάς λαϊκής γλώσσας που να είναι κατανοητή από όλα τα στρώματα του πληθυσμού εμπλουτίζει τα θέματα παρουσίασης και τον τρόπο παρουσίασης. Χαρακτηριστικό ήταν το κομμάτι της «Παναγίας που ιδρώνει». Το έργο βασίστηκε στη σύλληψη του ενόχου που τη νύχτα βουτούσε ένα αγαλματάκι της Παναγίας στο νερό και μετά το τοποθετούσε στη φύση. Την επόμενη μέρα με τη τροπική ζέση το αγαλματάκι ιδρώνει μπροστά στα μάτια των εκπληκτων θρήσκων. Η αντιδραστική εφημερίδα Λα Γκρένσα (που την έχουν κλείσει σήμερα οι αστυνισίας) μαζί με τον εξ ίσου αντιδραστικό καρδινάλιο Ουάιντο η Μπράβο εξυμνούσαν τον θανατοποιοό παντοκράτορα.

Η προσπάθεια για την ανεύρεση μιάς νέας λαϊκής γλώσσας που όχι μόνο να απομυστικοποιεί την κοινωνία και τη φύση αλλά και που να ενώνει τους δυο διαφορετικούς «πολιτισμούς» των αγροτικών και των αστικών περιοχών είναι ένα πολύ σημαντικό έργο για τις θεατρικές ομάδες.

Πολύ πιο βαρύ καθήκον πέφτει στους ώμους των θεατρικών ομάδων που απευθύνονται προς τις αγροτικές περιοχές αφού η άνιση παροχή ευκαιριών προς τις αγροτικές περιοχές στο παρελθόν άφησε σαν ενέχυρο σήμερα μια άνιση ανάπτυξη ανάμεσα στις αγροτικές και αστικές περιοχές.

Οι προσπάθειες της κυβέρνησης για την στίκρυνση αυτής της διαφοράς είναι αξιόλογες αλλά τα αποτελέσματα μιάς πολιτικής δεν εξαρτώνται μόνο από τις προθέσεις των σχεδίων αφού πιο σημαντικός είναι ο τρόπος ερμηνείας και εφαρμογής. Σήμερα η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των αγροτών και των κατοίκων των πόλεων (που έχει ελαττωθεί μετά την εκστρατεία αλφαριθμητικού του 1980 και το χρονιαίο εθελοντικό κόψιμο καφέ, ζαχαροκάλαμου και βαμβάκιού) συνεχίζεται και με άλλες μορφές που είναι αρνητικές για την συνέχεια (ή την αρχή) της επανάστασης στις αγροτικές περιοχές.

κυβερνητική προπαγάνδα και αγροτιά

Η λανθασμένη αντίληψη ορισμένων πολιτικών της Μανάνγους (αυτών που δεν είχαν αδελφικές σχέσεις με τους αγρότες κατά την επανάσταση αλλά είχαν ένα είδος σχέσεων που ικανοποιούσε τις ανταρτικές - τακτικές τους ανάγκες) ότι οι αγρότες είναι οπισθοδρομικοί και αντιμετωπίζουν την φύση σαν κάτι μαγικό είχε σαν αποτέλεσμα να απαιτούν από τους αγρότες να αφομοιώσουν διά μαγείας μια σοσιαλιστική συνείδηση, στέλλοντας τους αστούς ιεραποστόλους με τις αστυνιστικές βίβλους να προσηλυτίσουν τους απολίτιστους αγρότες. Μια μέθοδο κάθετης προπαγάνδας και πολιτικής διαπαιδαγώγησης που δεν συμβαδίζει με τις προοπτικές πολιτικής ανάπτυξης της χώρας. Αυτό, πολύ νωρίς ξεκαθαρίστηκε από τον Τομάς Μπόρχε το 1980 «δεν πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο που απλώς διατάζει με τις λέξεις «κάνε το» και περιμένει τις μάζες να το κάνουν... «πρέπει να βρούμε τον τρόπο για να μπούμε στη καρδιά των μαζών. Δεν πρέπει να αρκεστούμε με το κύρος που κερδίσαμε με την επιτυχία της επανάστασης πρέπει να κερδίζουμε τη βοήθεια και την εκτίμηση των μαζών κάθε μέρα, κάθε λεπτό...»

Αυτός ο τρόπος κάθετης προπαγάνδας και πολιτικής διαπαιδαγώγησης είναι ενάντια στη συμμετοχή, συλλογισμό και ανάλυση από μέρους του πληθυσμού και που σαν αποτέλεσμα έχει μια παθητικότητα και ψυχρότητα.

Όχι μόνο δημιουργεί αυτή τη παθητικότητα αλλά ανοίγει το δρόμο συμμετοχής στους καιροσκόπους και συμφεροντολόγους (αρκετούς πρώην συμμάχους του Σομόζα) να συμμετέχουν επειδή η κυβέρνηση τους έδωσε ένα κομμάτι γης, ή τους ονόμασε προέδρους ενός συνεργατισμού ή τους έδωσε την ευκαιρία να αγοράσουν ένα φορτηγό.

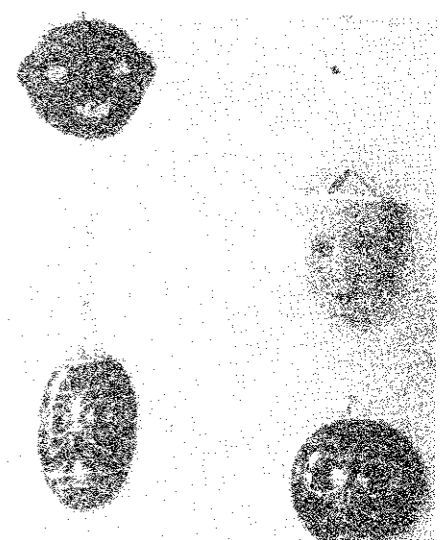
Ο τρόπος παραγωγής και παρουσίασης από την πλειοψηφία των ομάδων θεάτρου συμβαδίζει με τις οικονομικές ικανότητες, τη θεατρική παράδοση και συνήθειες της χώρας. Ένα μόνο θέατρο έχει τον ιδιόκτητο του χώρο και σκηνικά, ενώ τα υπόλοιπα διασχίζουν πόλεις, χωριά, εργοστάσια, αγροκτήματα και δρόμους παρουσιάζοντας ελεύθερο θέατρο προς το κοινό.

Η συμμετοχή των ηθοποιών σ' όλες τις πτυχές των ζητημάτων και προβλημάτων συμβαδίζει με τις προσπάθειες των πολιτικών της χώρας για μια ουσιαστική συμμετοχή του πληθυσμού στην αντιμετώπιση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων, όπως δήλωσε η παραγωγός της θεατρικής ομάδας «Χούστο Ρουφίνο Γκαρέυ» Λουιέρα Μιγιάν «έχουμε παραγωγό και ηθοποιούς με πειθαρχία, όμως ο πιο σημαντικός πυρήνας είναι οι ηθοποιοί. Οι ηθοποιοί προσφέρουν στη διασκευή ενός έργου όπως και ο παραγωγός κάνοντας αυτή τη θεατρική ομάδα ένα συνεταιρισμό».

Το θέατρο δρόμου που παρουσιάζεται σε αυτή τη χώρα (αυτό που αναζητείται σ' άλλες χώρες) είναι η λογική εξέλιξη του θεάτρου - χορού των ινδιάνων που ξεκίνησε από φτωχογειτονιές και δρόμους και συνεχίζει τη πορεία του όχι προς τα μαυσωλεία θεάτρου, αλλά προς τα εργοστάσια και αγροκτήματα. Το φυσικό και λογικό αυτό του πολιτικού συστήματος είναι το παράλογο για τα άλλα συστήματα (ανατολής και δύσης) αφού αυτές οι θεατρικές ομάδες παρουσιάζουν καυστικά έργα ενάντια στους γραφειοκράτες στα κρατικά εργοστάσια και αγροκτήματα και έργα περί ταξικής πάλης στα ιδιωτικά (φανταστείτε αυτό το πράγμα στην Κύπρο).

Όμως οι αντιφάσεις στη κοινωνία της νέας Νικαράγουας, μιάς κοινωνίας που στα 7 ελεύθερα της χρόνια έχει ζήσει τόσες αλλαγές, αντικατοπτρίζονται και μέσα στο θέατρο αυτής της χώρας.

Δύο μόνο από τις δέκα αξιόλογες θεατρικές ομάδες της χώρας παρουσιάζουν θέατρο με ένα ιεραρχικό τρόπο παραγωγής (η εξουσία στα χέρια του παραγωγού, οι οδηγίες κατεβαίνουν από τον παραγωγό στους ηθοποιούς και το μήνυμα από τους ηθοποιούς στους θεατές) και τα ξένα θεατρικά κομμάτια δεν διασκευάζονται λαμβάνοντας υπόψη το κοινό της Νικαράγουας.

θεατρο και αγροτιά

Αυτές οι θεατρικές ομάδες προσπαθούν να διαλύσουν το όραμα της πόλης και να σπάσουν το φράγμα σιωπής των αγροτών προς τον επεκτατισμό των κατοίκων των πόλεων που τους έκλειψαν τόσες ευκαιρίες και τους σφαίρεσαν τόσα δικαιώματα. Είναι μια μορφή διεκδίκησης δικαιωμάτων μέσω της γλώσσας ενός θεάτρου, που δίκαια επιζητούν οι αγρότες σε μια επαναστατική περίοδο αφού και μέσω μιάς οικονομικής εξήγησης οι παραγωγικές δυνάμεις σε αυτή τη χώρα είναι στον αγρό και όχι στη πόλη.

Αυτή όμως η προσπάθεια δεν προϋποθέτει την περαιτέρω διαίρεση προς όφελος - του αγροτικού πληθυσμού αφού μόνο η πρωτεύουσα έχει το ένα τρίτο του πληθυσμού. Επίσης η συνεργασία όλων των θεατρικών ομάδων είναι σημαντική μια και η απομυστικοποίηση των τόσων ταμπού, η παρουσίαση ιστορικών θεμάτων όπως τα λαϊκά κινήματα και απεργίες στο λατινοαμερικανικό χώρο που για τόσα χρόνια αποκρύφθηκαν από τη δικτατορία και η απομυστικοποίηση της λαϊκής ψευτοκουλτούρας είναι βαρύ έργο και μακροπρόθεσμο.

Ανανεώστε τη συνδρομή σας.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ονομα _____

Διεύθυνση _____

τηλ: _____

€10 για 12 τεύχη

ποιός θα μας μιλήσει για το θάνατο της Σιμον ντε Μπωβουάρ;

Κι άλλωστε συνήθως ο κόσμος πεθαίνει σ' ένα κρεβάτι, σ' ένα σπίτι». (Η δύναμη της ζωής, σελ. 534, εκδόσεις Γλάρος, 1980). Πώς είχε πεθάνει η Σ. ντε Μπωβουάρ; Η είδηση στη χώρα μας ήταν πάρα πολύ σύντομη, έλεγε μόνο ότι πέθανε στο Παρίσι (και έδινε μερικούς τίτλους του έργου της) που όμως και πώς είχε δεχτεί το θάνατο η συγγραφέας αυτή που τόσο εναγώνια θέλησε να τον εξορκίσει; Του δόθηκε ήρεμα η βασιάνιστη από την επιθανάτια αγωνία;

«Δεχτήκαμε το θάνατο με μίαν αδιαφορίαν που με κατέπληξε. Πολλές φορές είχε πει πως γι' αυτόν δεν είχε σημασία αν θα ερχόταν τώρα ή αργότερα, αφού τελικά δε θα του ξεφευγε. Άλλωστε δεν είχε πια λόγους να ζει μέσα σ' αυτό τον κόσμο που του είχε γίνει ακατανόητος. Παρ' όλα αυτά όμως θαύμασα την ηρεμία με την οποία δεχόταν να ξαναγυρίσει στο μηδέν.

Παραβρέθηκα στις τελευταίες του στιγμές παρακολούθησα τη σκληρή ζωηρή προσπάθεια που κάνει η ζωή πριν να εκμηδενιστεί, προσπαθώντας μάταια να συλλάβω αυτό το μυστήριο της φυγής προς το πουθενά. Μετά το τελειωτικό τίναγμα, έμεινα μόνη μαζί του για πολλή ώρα. Στην αρχή ήταν νεκρός αλλά παρών: Και μετά τον είδα ν' απομακρύνεται ιλιγγιωδώς από μένα: βρέθηκα σκυμμένη πάνω σ' ένα πτώμα» ('Ιδιο βιβλίο σελ. 434-435) λέει για τον πατέρα της, ενώ για το θάνατο της μητέρας της έγραψε ένα ολόκληρο βιβλίο: «Ένας πολύ γλυκός θάνατος» όπως και για το θάνατο του Σάρτρ: «Η τελετή του αποχαιρετισμού».

Ποιός θα μας μιλήσει για το θάνατο της Σιμον ντε Μπωβουάρ; «Μία νύχτα, τον Ιούνιο του 1944, προσπάθησα να εξορκίσω το θάνατο με τα λόγια. Ξεχωρίζω μερικές απ' αυτές τις σημειώσεις που γράφτηκαν βιαστικά.

«Ήμουν ξαπλωμένη στο κρεβάτι μου, με την κοιλάδα κολλημένη στο στρώμα, τα γόνατα και τα πόδια χωμένα στη γη. Μέσα στη νύχτα, η σιωπή ηχοούσε μ' ένα σιγανό μουρμούρισμα φύλλων και νερού, έναν ήχο παιδικών χρόνων. Ο θάνατος με κύκλωνε. Λίγη υπομονή ακόμα και θα γλιστρούσα στην άλλη μεριά του κόσμου, εκεί που το φως δε λάμπει ποτέ. Υπήρχα μόνη μου, μακριά από τους άλλους, μέσα σ' αυτή την καθαρή ύπαρξη που είναι ίσως ο πραγματικός αντίποδας του θανάτου και που δεν τη γνωρίζω παρά στα όνειρά μου: μάταια την ψάχνω μερικές φορές στις έρημες πλαγιές και τις κορφές. Η μοναξιά δεν είναι ποτέ απόλυτη όσο κρατάς τα μάτια σου ανοιχτά. Θα 'φευγα ακολουθώντας μια μυστηριώδη διάσταση που θα εκμηδένιζε τη ζωή μου και θα μ' έκανε ν' αγγίζω την καθαρή παρουσία μου. Κι ίσως στην άκρη θα συναντούσα το θάνατο, το όνειρο του θανάτου που κάθε φορά το παίρνω σαν μια οριστική αλήθεια, αφήνοντας τον εαυτό μου να γλιστρήσει μ' ένα είδος εγκατάλειψης στο βάθος αυτής της αβύσσου, ενώ μια φωνή φωνάζει: «Αυτήν τη φορά είναι οριστικό, δε θα ξαναξυπνήσω!» Και κάποιος μένει και λέει: «Είμαι νεκρή» και μέσα στο όνειρο του θανάτου που μπορεί να ονειρευτεί ένας ζωντανός, αυτήν τη στιγμή των θαυμάτων, η ζωή αγγίζει την απόλυτη καθαρότητα της γυμνής μου παρουσίας. Δεν περνάει εβδομάδα που να μην παίζω αυτό το παιχνίδι της αγωνίας και της βεβαιότητας. Αλλά τη νύχτα εκείνη, το σώμα μου αρνιόταν να εγκαταλείψει στον ύπνο, αρνιόταν ν' αφηθεί στο θάνατο ακόμα και μέσα σ' όνειρο, ακόμα και για να τον καταργήσει, αρνιόταν να αποκημιθεί. Και δεν υπήρχε μέσα μου καμιά αγωνία,

γιατί η άρνηση αυτή ήταν τόσο βίαιη που ο θάνατος έχανε τη σημασία του: ο χρόνος δεν υπήρχε, η ύπαρξη στεκόταν μόνη της χωρίς αναφορά στους άλλους ή το μέλλον. Η φλόγα αυτή όμως ήθελε τροφή. Για λίγο έκαψε τις αναμνήσεις και οι φράσεις που σχηματίζονταν στο λαρύγγι μου έφταναν για να γεμίσουν έξαρση την καρδιά μου. Η ζωή φούσκωνε, με πίεζε: αλλά πως να ζήσω μέσα στη νύχτα αυτής της κάμαρας, στη μέση μιας πόλης φυλακισμένης; Άναψα το φως και ξαπλωμένη στο κρεβάτι μου, έγραφα αυτές τις γραμμές. Έγραφα την αρχή αυτού του βιβλίου που είναι η ύστατη καταφυγή μου απέναντι στο θάνατο, αυτό το βιβλίο που έχω τόσο λαχταρήσει να γράψω: η δουλειά τούτων χρόνων δεν είχε ίσως άλλο σκοπό από το να μου δώσει την τόλμη και την πρόφαση να το γράψω.

«Και ίσως ο θάνατος αυτός που θα με τρομάξει σ' όλη μου τη ζωή να συντελεστεί μέσα σ' ένα δευτερόλεπτο. Δε θα τον πάρω είδηση. Ατύχημα ή αρρώστια, θα είναι ίσως τόσο εύκολος. Η μια υποταγή οδηγεί σε μίαν άλλη. Θα είμαι νεκρή για τους άλλους και δε θα 'χω δει τον εαυτό μου να πεθαίνει.

«Θα πεθάνω σίγουρα στο κρεβάτι μου. Το κρεβάτι μου με φοβίζει: μια βάρκα που με παρασέρνει, ιλιγγός. Κι όλο απομακρύνομαι, απομακρύνομαι απ' την ακτή, ακίνητη, κοντά σε κάποιον που μιλάει και χαμογελάει και που το πρόσωπό μου σβήνεται πάνω στην επιφάνεια του νερού που μέσα του βυθίζομαι. Βυθίζομαι και γλιστρώ και φεύγω, για το πουθενά, πάνω στο κρεβάτι μου, στο ρεύμα του νερού, του χρόνου, της νύχτας».

Λέει για το «δικό της θάνατο» στο βιβλίο που έχει προαναφερθεί. (σελ. 532-33). Αλλά συνεχίζει: «Τα όνειρα στα οποία αναφέρομαι στις παραπάνω γραμμές έπαιζαν μεγάλο ρόλο στις αναμνήσεις μου με το θάνατο. Ούτε κι εγώ ξέρω πόσες φορές με πυροβόλησαν στην καρδιά, βούλιαξα μέσα σε κινούμενη άμμο. Μούδιαζα, έσβηνα, μηδενίζομουν: κι έβρισκα πολύ μεγάλη ανακούφιση σ' αυτή την εκμηδένιση που γινόταν με τη συγκρατημένη μου. Κατασκευάζα το θάνατό μου, όπως πολλές φορές είχα μάταια επιθυμήσει να κατασκευάσω εγώ τον πόλεμο, το χωρισμό: να τα γνωρίσω, να τα κατακτήσω και να τα εκμηδενίσω χάρη σ' αυτή την κατάκτηση. Δρασκελίζα το θάνατο, όπως η Αλίκη δρασκελίζει τον καθρέφτη, και μόλις βρισκόμουν από την άλλη μεριά τον έπαιρνα στα χέρια μου: τον απορροφούσα μέσα μου αντί να διαλυθώ εγώ μέσα μου. Με άλλα λόγια επιζούσα του θανάτου μου. Έλεγα καθώς άφηνα την τελευταία μου πνοή: «Αυτήν τη φορά είναι οριστικό, αυτήν τη φορά δε θα ξαναξυπνήσω!» Και κάποιος έμενε που έλεγε: «Είμαι νεκρή». Η παρουσία αυτή οικειοποιούνταν το θάνατο. Ήμουν νεκρή και η φωνή μου μούρμούριζε: «Είμαι εδώ». Και μετά ξυπνούσα κι η αλήθεια με χτύπαγε καταπρόσωπο: όταν θα πέθαινα, καμιά φωνή δε θα έλεγε πια τίποτε. Μου φαινόταν καμιά φορά πως αν κατάφερα να παραβρίσκομαι πραγματικά στη στιγμή του θανάτου μου, αν συμπίπτουμε ακριβώς εγώ, κι αυτός, θα τον έκανα να υπάρξει: θα ήταν ένας τρόπος να τη σώσω. Κι όμως όχι. Ποτέ δε θα μου δοθεί, σκεφτόμουν, ποτέ δε θα κορυφώσω τη φρίκη που μου προκαλούσε σε μια τελειωτική αγωνία. Θα έμενε

πάντοτε, αναλλοίωτα, αυτός ο μικρός πικρός φόβος, αυτές οι σκέψεις του ύπνου, η συνηθισμένη εικόνα της μαύρης γραμμής που σταματάει τα μετρημένα διαστήματα των ετών και που μετά απ' αυτήν, η σελίδα μένει λευκή. Δε θα τον άγγιζα: δε θα γνώριζα απ' αυτόν παρά αυτή την ψεύτικη γεύση που ήταν ανακατωμένη με τη γεύση της ζωής μου. Και φοβόμουν τα γερατειά: όχι επειδή το πρόσωπο μου θα άλλαζε και οι δυνάμεις μου θα μειώνονταν αλλά εξαιτίας αυτής της γεύσης που θα αλλοιωνόταν και που θα σάπιζε όλο και περισσότερο και αυτής της μαύρης γραμμής που θα πλησίαζε, αναπότρεπτα.

Η μαύρη γραμμή χανόταν ακόμα στο μακρινό ορίζοντα. Αλλά μοιραία θα 'ρχονταν η απουσία και ο χωρισμός. Έτρεχα με το ποδήλατο, έβλεπα τα λιβάδια να αχνίζον από ήλιο και ζωή και η καρδιά μου σφιγγόταν: θα συνεχίσουν να υπάρχουν, αλλά όχι πια για μένα.

Όταν ήμουν παιδί, προσπαθούσα να πιάσω μίαν από τις μικρές ψυχές που δεν είχαν ακόμα ενοσρκωθεί και να μπω στη θέση της εγώ. Τώρα φανταζόμουν πως αργότερα κάποιος θα μου δάνειζε τη συνειδησή του και πως εγώ θα 'βλεπα μέσα απ' τα δικά του μάτια. Η Έμιλυ Μπροντέ είχε κοιτάξει αυτό το φεγγάρι κι αυτό το σύννεφο της κοκκινωπής μουσελίνας κι είχε σκεφτεί: μια μέρα δε θα τα ξαναδώ. Το ίδιο φεγγάρι μέσα στα μάτια όλων μας: γιατί να ζούμε μέσα στο χώρο και στο χρόνο, χωριστοί ο ένας απ' τον άλλον; Αυτόν το θάνατο που κινεί δεν τον ξεφεύγει ο καθένας τον αντιμετωπίζει μόνος. Απ' τη μεριά της ζωής μπορούμε να πεθάνουμε μαζί. Αλλά θάνατος σημαίνει να γλιστράς έξω από τον κόσμο, εκεί που η λέξη «μαζί» δεν έχει πια κανένα νόημα. Η μεγαλύτερη επιθυμία μου ήταν να πεθάνω μαζί μ' αυτόν που αγαπούσα. Μα ακόμα κι αν ξαπλώναμε αγκαλιασμένοι πτώμα με πτώμα, δε θα 'ταν παρά μια απάτη: δεν υπάρχει δεσμός από το τίποτε στο τίποτε.

Αυτή την όμορφη νύχτα την προαισθανόμουν μέσα από θανάτους που δεν ήταν δικό μου. Υπήρχε ο θάνατος της Ζαζά: ερχόταν ακόμα να μ' επισκεφτεί τη νύχτες με το πρόσωπό της κιτρινωμένο κάτω από τη ροζ καπελίνα της. Ήταν ο Νιζάν και πιο κοντά μου ο Μπουρλά. Ο Μπουρλά είχε χωθεί μέσα στη σιωπή, μέσα στην απουσία και μια μέρα μάθαμε πως έπρεπε να δώσουμε σ' αυτή την απουσία το όνομα θάνατος. Και μετά είχε περάσει ο καιρός κι ο θάνατος του δεν τελείωνε, δε θα τελείωνε ποτέ. Καμιά φορά, τη νύχτα κυρίως, έλεγα μέσα μου: «Ας το θάψουμε κι ας μην τον ξανασκεφτούμε πια!» Πόσο βολική είναι μια καλή κλασική κηδεία! Ο νεκρός βυθίζεται μέσα στο λάκκο και μαζί του χάνεται ο θάνατός του. Ρίχνεις πάνω του το χώμα, γυρίζεις την πλάτη, έχεις τελειώσει. Ή αν προτιμάς, γυρίζεις κάπου κάπου να κλάψεις σ' αυτό το μέρος όπου ο θάνατος είναι τακτοποιημένος, ταξινομημένος: ξέρεις που θα τον βρεις. Κι άλλωστε συνήθως ο κόσμος πεθαίνει σ' ένα κρεβάτι, σ' ένα σπίτι. Η απουσία του είναι το αντίθετο της παλιάς του παρουσίας: η θέση του είναι αδειανή, λένε, αυτή την ώρα θα γύριζε το κλειδί του στην κλειδαριά. Με τον Μπουρλά προσπαθούσα, περπατώντας μέσα στο Παρίσι, να πω: δεν είναι εδώ. Μα έτσι κι αλλιώς δε θα βρισκόταν ακριβώς εκεί που ήμουν εγώ. Από που απουσίαζε; Από πουθενά, από παντού. Η απουσία του άδειασε ολόκληρο τον κόσμο. Κι ωστόσο ο κόσμος αυτός ήταν γεμάτος. Δεν υπάρχει καμιά θέση γι' αυτόν που δεν κατέχει πια τη θέση του. Τι χωρισμός! Τι προδοσία! Σε κάθε χτύπημα της καρδιάς μας, απαρνιόμαστε τη ζωή και το θάνατό του. Μια μέρα θα καταφέρναμε να τον ξεχάσουμε εντελώς. Μια μέρα αυτός ο απών, αυτός ο ξεχασμένος θα είμαι εγώ.

Κι ωστόσο δεν μπορούσα καν να επιθυμήσω την απαλλαγή απ' αυτή την κατάρα: αν ήταν ατέλειωτη, η ζωή μας θα σβηνόταν μέσα στη γενική αδιαφορία. Ο θάνατος αμφισβητεί την ύπαρξή μας αλλά αυτός της δίνει το νόημά της. Αυτός πραγματοποιεί τον απόλυτο χωρισμό αλλά είναι και το κλειδί επικοινωνίας» (σελ. 533-35).

ΖΩΝΤΑΝΕΜΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Νύχτα στη παλιά Λευκωσία

Θεόδωρος Καταλιακός

Σ' ένα προηγούμενο μας σημείωμα θυμηθήκαμε τη παλιά Λευκωσία: τη παλιά ζωή: τους κύριους αρτηριακούς δρόμους: γράψαμε όσο μπορούσαμε, κι' όσα η αδύνατη μνήμη μας μπόρεσε ν' αναπολήσει για την οδό Χρυσόχων' και σταθήκαμε σ' αυτή: γιατί για μας, για μένα ειδικά, ήταν δεμένη με μια εποχή όπου μ' εντυπωσίαζε εξαιρετικά η γραφικότητα της, οι άνθρωποι της, το περιβάλλο της.

Αφήσαμε τη μνήμη να μας ξαναζωντανέψει κάποτε ένα άλλο σκηνικό. Το νυχτιάτικο. Τι γινόταν ο τόπος μετά που οι μαγαζάτορες καβάλλα στα ποδήλατα τους ξεκινούσανε για τα σπίτια τους; Υποσχεθήκαμε πως θα προσπαθούσαμε να κινησούμε τα νερά της μνήμης. Κι' ο Κωστής πιέζει ρωτάει και πάλι ρωτάει «Μα δεν έζησες την ζωή της νύχτας, μου λέει, στη παλιά Λευκωσία;» Τι να του πώ; ΟΧΙ; Ψέματα. Λίγο πολύ τη ζήσαμε.

Οχι βέβαια σ' όλες της τις πτυχές, σ' όλα της τα βήθη. Την είδαμε, τη γευτήκαμε. Την παρακολούθησαμε όσο ήτο δυνατό. Υπάρχουν, αναμφίβολα, πληθώρα άλλων που θα 'τανε σε καλύτερη θέση να μας αφηγηθούν, να μας θυμίσουν με λόγια και εικόνες ζωντανές τη νυχτερινή ζωή της παλιάς Λευκωσίας. Τη νύχτα όπως τη ζούσε, τη διασκεδάζε και τη χαιρότανε ο νέος άνθρωπος της δικής μας τάξης: Των νέων που στη τσιέπη τους τα χρήματα μετρούσαν... Ήτανε δεν ήτανε αρκετά για μια συντηρητική έξοδο μιας νύχτας, της Κυριακής. Γιατί ως επί το πλείστον, Κυριακή έβγαινε η νεολαία. Το Σάββατο ήτο μέρα σκληρής δουλειάς που τελειωνε αργά, ειδικά στους δουλεβτάδες της πέννας, του «Ασπρου κολλάρου» όπως μας αποκαλούσαν οι Εγγλέζοι. Μα κι η κίνηση τις άλλες μέρες, εκτός της Κυριακής ήτο λιγοστή. Κάποια σχετική κίνηση παρετηρείτο γύρω από την περιοχή της παλιάς Δημοτικής Αγοράς, του Παντοπωλείου όπως λεγόταν. Η μία του πλευρά είχε είσοδο την οδό Ερμού, η δυτική την οδό Χρυσόχων, και μια μεγάλη είσοδο, τη Βόρεια πούβγαινε στην οδό Αραστά - Σελημί.

Γύρω - γύρω, λοιπόν, που το παντοπωλείο ήταν και τα διάφορα λαϊκά εστιατόρια, τα «μασεϊκά», κουρεία, λαϊκές ταβερνίτσες και διάφορα μικρομάγαζα, που τη μέρα δούλευαν με τους χωρικούς που κατέβαιναν στη «χώρα» για δουλειά και βραδιάτικα με τους μεροκαματιάρηδες πούχαν σαν διαμονή τους συνήθως τη γύρω περιοχή, είτε στα χάνια είτε σε φτηνονοικιασμένα δωμάτια.

Στην γωνιά της Ερμού - Χρυσόχων με εισόδους και στους δύο δρόμους βρισκόταν η αξεχάστη ταβερνίτσα του ποδιού, οιονοπωλείου γνωστού για τα παστά του θαλασσινά που ανήκε στα Μουχταρούδκια.

Φιλήσυχους, λιγομίλητους, κλασικούς τύπους της αγοράς, που όπως άκουσα είχαν την καταγωγή από το χωριό Βώνη. Ήταν γνωστοί για το κρασί τους και για τα εισαγόμενα τους θαλασσινά: Ρέγγες, σαρδέλλες, διάφορων ειδών αντζούγιες μπακαλιάρω, χέλια κ.λπ. Ήτανε μοναδικοί στο φτιάξιμο ορεκτικών μεζέδων από θαλασσινά. Στο βάθος του μαγαζιού δίπλα στα ξύλινα βαρέλια του κρασιού, ο πάγκος: πάνω κάμποσα πατάκια με λαχταριστούς θαλασσινούς μεζέδες.

Αναθυμάμαι μια σύντομη - περαστική επίσκεψη μ' ένα φίλο εκεί, κι' αισθάνομαι τη γεύση της μυρωδάτης πικάντικης αντζούγιας να μου γαργαλάει ακόμη τη λαρύγγι. Δε νομίζω στη σωρεία της σύγχρονης μοντέρνας κουζίνας να υπάρχει κάτι που θα συγκρινόταν μαζί τους.

Με τα γεγονότα και το χρόνο χάθηκε όπως τόσα άλλα.

Προχωρώντας πιο κάτω σαν έπεφτε για τα καλά το βράδυ, έβλεπε να ξεφουτρώνουν όλα τα σχετικά στέκια, ανάμεσα στα εμπορικά μαγαζιά ξεφύτρωναν βραδιάτικα.

Θάταν άραγε πιο καλά ν' αφήναμε τη μνήμη να ζωντανέψει; Να μας πάρει πίσω λίγες δεκαετηρίδες; Να θυμηθούμε νυχτερινές, αξεχάστες πολύωρες, λίγο περιπετειώδεις περιπλανήσεις στους δρόμους και τα νυχτερινά καταφύγια της Λευκωσίας;

Χειμωνιάτικο, κυριακάτικο βραδινό. Γλυκιά ξάπτερη νύχτα. Συνάντηση για δείπνο προς από την κλειστή πόρτα του ταχτικού μας καθημερινού εστιατορίου. Μέρα Κυριακή, πλατεία περιορισμένη, λιγοστή. Ο εστιατορας νοστάλησε την οικογενειακή θαλωρή και «ευκαιρίας δωθείσης» το αποφάσισε να κλείσει νωρίς.

Και μεις, τρεις εργένηδες, χωρίς φαιμίλια, με το στομάχι δίχως καύσιμα έξω από το κλειστό εστιατόριο! Η επόμενη

μέρα, δε θυμάμαι γιατί, δεν ήταν εργάσιμος. Επέτρεπε κάποιο ξενύχτι. Κάποιος πετάει μια ιδέα: στο άψε σφύσε την υιοθετούμε. Να προσφύγουμε για φαί στα κέντρα της παλιάς Λευκωσίας. Στα τουρκικά. Διασχίσαμε τη Λήδρας, σταυρώσαμε την Ερμού, περάσαμε από την πλατεία του παλιού Γυναικοπάζαρου. Λεγόταν έτσι γιατί εκεί, άλλοτε, γινόταν κάθε Παρασκευή παζάρι. Κατέβαιναν από τα χωριά, τα περιχώρα, τη Χρυσάλι-νιώτισσαν κ.λπ. γυναίκες που 'φερναν τα υφαντά τους για πώληση. Αλατζιές, μεταξωτά, ταϊστά και δίμητα, κουρούκλες και πολλά παρόμοια, προσφερόντουσαν στο παζάρι κάθε Παρασκευή. Μετέπειτα το γυναικοπάζαρο γινόταν κάθε Παρασκευή πίσω από την Εμπορική Λέσχη σε ειδικό χώρο έντεχνα καλυμμένο για προστασία από τη βροχή και τον ήλιο.

Από ένα μικρό, σκοτεινό, φοβισαίρικο σοκάκι, πίσω από το παλιό γυναικοπάζαρο περάσαμε μπροστά από τις «επί Τουρκοκρατίας», παλιές Κεντρικές Φυλακές. Μια μικρή ηλεκτρική λαμπίτσα των 25 κηρίων συνέτεινε στο να κάμνει τη γύρω ατμόσφαιρα πιο ζοφερή. Οι αναθυμιάσεις, με τις αποκρουστικές δυσσομίες που 'βγαίνουν από το εσωτερικό του κτιρίου, μαζί με το ζοφερό γύρω περιβάλλον προκαλούσαν δέος κι' ανατριχίλα κι' αυθόρμητα ο διαβάτης τάχυνε το βήμα του.

Απ' ότι ακούσαμε μετά οι ένοικοι του φοβερού καταυλισμού ήτανε άστεγοι, ζητιάνοι, γυρολόγοι κι' αλήτες που κατέφευγαν εκεί για να βρουν καταφύγιο και προστασία, κάτω από στέγη - και τι στέγη - από το κρύο και τη παγωνιά. Ήτσι τ' άλλοτε ανήλιαγα, σκοτεινά, υγρά, μουχλιασμένα μπουντρούμια που παρείχαν στέγη, που δέχτηκαν στα κελιά τους, δε ξέρω ποιούς και πόσους αθώους και μη που τα Τουρκικά δικαστήρια με γνώμονα τη κρίση του εκάστοτε Καδής, και το Οθωμανικό δίκαιο, τώρα μετατράπηκαν σε καταφύγια μίας άλλης συγγενικής κοινωνικής τάξης.

Λίγο πιο ύστερα καθησμενί σε γειτονικό κέντρο, φαιδρολογώντας ο καλοκάγαθος Τούρκος εστιατορας μας έδειξε καθησμενί στη γωνιά του κέντρου του, ένα καμπουριασμένο, αμίλητο γηραιό Τούρκο που κάπνιζε και μας είπε: «Τον βλέπετε, ο ... είναι από τους τελευταίους κατάδικους των πολιών φυλακών. Καταδικάστηκε για κτηνοβοσίαν σε τρεις μήνες φυλακή κι υποχρεώθηκε ακόμη να πληρώσει και το «φόρεμα της γαϊδούρας» δηλ. τη κατασκευή ενός «στρατουριού». Σε τέτοιες περιπτώσεις η πείρα δείξει πως πολλά θ' ακούσει ένας κι' όσα θέλει μπορεί να πιστέψει.

Λίγα μέτρα, μετά από τες παλιές φυλακές, ήταν η μικρή πλατεία Ασμάλτι. Όψη διαφορετική θεαματική: φωνές, τραγούδια λαϊκού, ανατολίτικου αμανέ, αντηχούσαν απ' όλες τις πλευρές.

Εστιατόρια, πρόχειρα «σουβλιτζιδικά», καφενεία, ζαχαροπλαστεία, αμαξάκια με τυχερή ρουλέττα, «καζαντί». Ανάμεσα σε τούτο τον πανζουρλισμό, στη καπνιά και τη τσίκνα διακινούνταν άνδρες κεφάλτοι κι' εύθυμοι, Τούρκοι κι' Έλληνες, τραγουδούσαν, χαριεντολούσαν, διασκεδάζαν: ο καθένας με το τρόπο του.

Κοντοσταθήκαμε στη μια πλευρά της πλατείας μπροστά σε μια ορθάνοιχτη μεγάλη πόρτα, την είσοδο ενός μεγάλου - ανατολίτικου ρυθμού - εστιατορίου. Μας τράβηξε η μυρουδιά που αναδιδόταν από τη ψησταριά. Φάγαμε νόστιμα, εύγευστα αρνίσια σουβλάκια με πετυχημένο προβατίσιο γιαούρτι και ταλατούρι. Τα παγιδάκια, το συκώτι όλα από αρνί. Το χοιρινό, ως γνωστόν, όπως και το κρασί δεν είχαν θέση στα Τουρκικά εστιατόρια.

Σαν τελείωσε το κύριο φαγοπότι ο καλός και ολοπρόθυμος εστιατορας πρόσφερε σ' όσους ακόμη μπορούσαν να δεχτούν στο στομάχι τους κάτι νόστιμα, ελκυστικά ζαχαρωτά, «εκμέκ κατεϊφι», ή «σιάμαλι» και σ' άλλους μερακλίτικο, καϊμακλί καφέ.

Φύγαμε από το εστιατόριο της οδού Ασμάλτι. Μας συνόδεψε ως τη πόρτα ο ιδιοκτήτης και μας κατευόδωσε με το «κενε πουγιούρ», πάλι να κοπιάσετε.

Προχωρήσαμε, χορτάτοι κεφάλτοι, όλο κέφι, διάθεση για περιπλάνηση. Η ώρα προχωρημένη, όχι σε σημείο που να μη επιτρέψει συνέχεια. Πάμε στη τύχη. Περνάμε ανάμεσα σε δρομάκια και καντούνια που μόνο τη νύχτα ήταν ευκολόβρετα. Μπροστά από σπιτάκια με ημί-κλειστες πόρτες. Πίσω τους κάθεται, έχοντας ανάμεσα στ' ανοιχτά σκέλη της μια φουφού με λιγοστή φωτιά, μια μεσόκοπη, ρυτιδωμένη, φτηνοφτιασισμένη, με χεννοβαμμένα ξεθωριασμένα μαλιά, κοπέλλα. Η ίδια εικόνα, με μικρές παραλλαγές, σ' όλο το τετράγωνο.

Σ' ένα από τούτα τα σπιτάκια μπαίνουμε και μεις. Μας δέχεται στο «χώλ», η κοπέλλα που ο τρόπος της το παρουσιαστικό της η γενική της συμπεριφορά δεν αφήνει αμφιβολία πως ο «οίκος» είναι δικός της.

Με δεξιοτεχνία και μαστοριά χειρίζεται την ειδική γλωσσολογία της τέχνης της, δείχνοντας ξεκάθαρα πόσο η προσωπικότητα της επηρεάστηκε και διαμορφώθηκε από τη μακρόχρονη εμπειρία της σε τούτο το τομέα.

Μιλάει, στην αρχή συγκρατημένα: με γλυκόλογα κι' ανάλατες εκφράσεις: σιγά σιγά μπαίνει στο θέμα. Αρχίζει να μιλάει για τη τέχνη της, τη δουλειά της. Για το έμπειρο της μάτι. Τη δεξιοτεχνία της στην επιλογή του διαλεκτού εμπόρεματος: πάντα από τα σπάνια, φρέσκο, μικρό στην ηλικία, λιγοδουλεμένο «τίμια» αναγκάζεται μέσα μέσα, νάρχεται κρυφά που τους δικούς της εδώ αναγκασμένη από οικονομικές ανάγκες» μας λέει.

Εγώ, μας λέγει, ξενυχτάω, και δουλεύω αφιλόκερδα, μόνο και μόνο για να εξυπηρετήσω τους διαλεκτούς μου πελάτες. Έχω τάξιμο, συνεχίζει, να βοηθάω τους συνανθρώπους μου.

Και καταλήγει για να διαφημίσει το εμπόρεμα της, που θα το βλέπαμε σε λίγο, μια και ήταν απησχολημένη στο διπλανό καμαρίνι, είναι έτσι... κι' έτσι... Για την ευχάριστη συντροφιά της, δεν πληρώνεται περισσότερο από ...σελίνα.

Συνεχίζει να μιλάει, ωστόσο ανοίγει η διπλανή πόρτα. Βγαίνει ο πελάτης, καληνυχτίζει, φεύγει. Από το μέρος που καθόμαστε παρακολουθούμε σιωπηλοί, βυθισμένοι στις σκέψεις μας. Διακρίνουμε ανάμεσα στο λιγοστό φως της κάμαρας το «εμπόρεμα» που τόσο έντεχνα μας περιέγραψε πριν λίγο ο «μπρεσάριος» του.

Με τη σειρά μπαίνει η πελατεία. Και μεις ακόμη μισοξαπλωμένοι, μισοζαλισμένοι, παρακολουθούμε και χανόμαστε μέσα στον ωκεανό της σκέψης μας. Πολλά τα ερωτήματα. Μεγάλο, μπερδεμένο, το πρόβλημα. Ας μη δοκι-

μάσουμε να το λύσουμε εδώ.

Τα συναισθήματα ανάμικτα. Η μνήμη αδυνατεί να μας βοηθήσει να τοποθετήσουμε εδώ την αξιολόγηση των συναισθημάτων μας. Καλύτερα ας μένουν απλά περιγραφικά.

Η ώρα προχωρημένη. Τελείωσε η παραμονή μας εδώ. Δε χωράει άλλο. Καληνυχτίζουμε και φεύγουμε. Με κεφάλι βαρύ, στομάχι γιομάτο, με πόδια κουρασμένα. Τα συναισθήματα ανάμικτα. Σκέψεις μπερδεμένες.

Παίρνοντας το δρόμο της επιστροφής, περνάμε από δρομάκια μισοφωτισμένα, στενά, υγρά, με σπιτάκια παλιά, φτωχικά, που η όψη τους μόνο κάμνει το καθένα να αντιλαμβάνεται το εσωτερικό τους. Είμαστε στους φτωχομαχαλάδες τ' Αη Λουκά: παλιά γειτονιά με παράδοση. Πλησιάζουμε να βγούμε σε κύριο δρόμο και τούτο είναι φανερό από το φωτισμό που φαίνεται στο βάθος.

Στη γωνιά του δρόμου, ένα φωτισμένο μαγαζί. Ένα φως μπροστά από ένα ζωγραφισμένο σταυρό πάνω σε μια ταπελίτσα «ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ». Ήταν η εποχή που τ' Αφροδίσια νοσήματα πλήθαιναν: η εξάπλωση τους δεν είχε ακόμη αναχαιτισθεί μια και η πενισουλινή δεν είχε ακόμη μπει στο πλατύ εμπόριο.

Υπήρχαν κι' άλλοι τέτοιοι σταθμοί στη Λευκωσία που ανήκαν είτε σε ιδιώτες, αφροδισιολόγους γιατρούς είτε λειτουργούσαν υπό την αιγίδα του Υγειονομικού Τμήματος του δήμου. Σιγά σιγά με την πλατεία χρήση της πενισουλίνης οι σταθμοί τούτοι, όπως και πολλά άλλα εποχιακά «γιατροσόφια» εξέλειψαν. Θυμάμαι πως κοντοστάθηκα απ' όξω και παρακολούθησα για λίγο τη κίνηση. Σ' ένα καναπεδάκι ξύλινο τοποθετημένο στο προθάλαμο περίμεναν τη σειρά τους. Η ειδική θεραπεία γινότανε πιο μέσα: υπήρχε κατάλληλο μέρος αποκομμένο με «παραβάν». Η διαδικασία δεν κρατούσε πιο πολύ από μερικά λεπτά.

Εν πάσει περιπτώσει, με πιο βαρύ κεφάλι, συνεχίσαμε το δρόμο της επιστροφής.

Σέρνοντας σχεδόν τα πόδια, φτάσαμε στην οδό Άραστα, που ήταν η καπνοβιομηχανία Παττίκη. Πιο πέρα πλάι σ' ένα φουρνάδικο είχε το στέκκι του κάποιου πού φτιαχνε εκλεκτούς λοκουμάδες, «σιάμιση, και καττιμέρκα. Δε χρειάζεται ν' αναφερθούμε λεπτομερειακά σε τούτο του είδους τα Ανατολικά εντυπωσιακά ζυμαρικά που γλυκαίνουν και τέρπουν τον λάρυγγα. Υπάρχουν και τώρα. Μόνο που εκείνο ειδικά το μαγαζί δούλευε τις μικρές ώρες της νύχτας. Και πολλοί ήτανε οι πελάτες. Κουρασμένοι, βαρυστομαχιασμένοι, με το στόμα πικρό είθελαν και κάτι να γλυκάνει το στόμα και... τη διάθεση.

Χωρίς να το πολυαντιληφθούμε η ώρα προχώρησε αρκετά. Σαν φάγαμε τους λοκουμάδες ασυναίσθητα, γλύκανε κι' η διάθεση, ξαναβρέθηκε το κέφι και ταχύναμε το βήμα για να φτάσουμε το συντομώτερο στο κρεβάτι μας.

Εργαστήρι Χαλκογραφίας και Προυντζογραφίας

Τρικούπη · 33 τελέφωνο 461348

Οι για να χουμιστούμε μπορεί τζισι νάχουμε τη μεγαλύτερη συλλογή χαλκογραφημάτων τζισι προυντζογραφημάτων του παζαρκού. Τζισι σχεδόν ούλλα

καμνουμεν τα εμείς. Μπορέτε θέ-μα να μας δήτε -α δουλεύουμε. Άμαν έσιετε ώρα ελάτε να πού-με καφέ τζισι να κουβεγκιάσου-με.

Πρωτότυπες πίττες στη Λαϊκή γειτονιά

Σωκράτης, τηλ. 450683

Τυρόπιτες, ελιόπιτες, κοτόπιτες, φλαούνες, κινέζικες κρεατόπιτες, σουφλέ, καρπασίτικο, πσιήες, λουκουμάδες, χυμούς φρούτων κι άλλα ποτά.

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Οθέλλου 1, τηλ. 438052 (κοντά στη πύλη Αμμοχώστου). Κάτι για σήμερα μιας άλλης εποχής.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ

Αθήνας 52 54 Τηλ 450762

- Ταπέλλες και τέντες κάθε είδους
- Μεταξοτυπία σπέσιαλ
- Το γοργόν και χάριν έχει κι όποιος βιάζεται σκοντάφτει.

Ταβέρνα Αξιοθέα

Οδός Αξιοθέας 9 τηλ 430787 Αγίος Κασσιανός

- Πέρασε τη δραδιά σας στο κλασσικό παραδοσιακό δρομάκο με τα γεράνια

Μαζί με τ' όμορφο και δροσερό υπαρχει και η αντίτοχη κουζίνα ποιότητας

- Επίσης Σουβλάκια σιεφταλιά ττικ αγουί με δέκα (10) σελίνια τη πίττα.

Αγγειοπλαστέιο - Αγγειοπωλείο

Γ Κοντού στη Λαϊκή γειτονιά, τηλ 456977

- Όλα τα προϊόντα μας κατασκευάζονται από μας
- Μια αντιπροσωπική συλλογή της κυπριακής αγγειοπλαστικής η οποία ενσωματώνει πνεύμα έρευνας και ανανέωσης με σεβασμό της παράδοσης

ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ -ΤΕΙ·ΟΠΟΤΕΙΟΝ

Η Πρασινά Γραμμή

Αυτοκράτειρας Θεοδώρας Β Αγίος Κασσιανός

Λευκωσία «εντός των τειχών» - Τηλ. 435049

Διαχείριση: Σύμης Σουκιούρογλου Μαίρη Παπά.

ΤΑΠΕΛΛΟΓΡΑΦΕΙΟ «NEON LAMPS»

Χριστοδούλος Βιλανός Τρικούπη 44 τηλ 475297

Κάνω σας ταπέλλες καμνω σας τζ' ευκολίες φτάνει να με πικί ρώνετε με δίχως δυσκολίες

ΜΑΕΙΡΚΟ ΠΩΡΓΟΣ ΛΑΚΗΣ

Πειραιώς 10 τηλ 476420

Απέναντι που το πάρκι του παλαιού δημαρχείου

Μαιρκό για όσους βαστούν τζισι για όσους έββαστούν.

Ότι φαι πεθυμά ο καθένας

ΜΑΧΑΛΕΠΙ

Καλό τζισι φρέσκο μαχαλεπί καθημερινά στο έμπα του Κολοκάση. Έσιει τζισι ππεριβάξ στον οσιόν.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΣΑΒΒΑ

Σόλωνος 65 · Τηλ. 463444

- Μπορείτε να γευθείτε τη μεγαλύτερη ποικιλία φαγητών.

- Ολόφρεσκα κρέατα και χαλ-λουμότες της ώρας.

- Το εστιατόριο ανοίγει στις 7 το πρωί και μένει ανοικτό μέχρι τις 10 μ.μ.

- Το εστιατόριο κλείνει μόνο τις Κυριακές.

ΣΚΑΡΠΑΡΗΣ ΜΑΣΤΡΟ ΣΠΥΡΟΣ

Ισαάκιου Κομνηνού 7 τηλ 451803

- Κάνω παπούτσια παντός είδους κανονικά τζισι ορθοπεδικά

- Κάνω ΠΟΙΝΕΣ τσαγγαριμής, ΠΟΙΝΕΣ για τζινι ΠΟΙΝΕΣ με κεντηματα για Λουσο τζ' ότι χρωμα θέλετε ΠΟΙΝΕΣ χαμηλές

ΚΑΦΕΝΕΣ ΜΟΥΣΚΗ

στο έμπα του Κολοκάση

- Για καλό λευκωσιότικο καφέ του Μουσκή

- Για ραχατι στη πρωινή λιακάδα του Μουσκή

- Για ένα κονιάκι με κάτι τις του Μουσκή

- Για ιστορίες της παλιάς Λευκωσίας του Μουσκή με τον Μουσκή

Tel. 474070.

ΛΑΙΚΗ ΓΙΤΟΝΙΑ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΡΚΩΤΗΣ

Στοά Θεοδοουλίδη (δίπλα στο παλιό δημαρχείο) τηλ 465329-465085

- Το πρώτο γραφείο μεταφορών της Λευκωσίας με την ανάλογη πείρα, γρήγορη εξυπηρέτηση τζισι ζαμηλές τιμές.

εστιατοριο ματθαίος

δίπλα από τη Φανερωμένη και τη Τζαμουδά

- Ανοίγουμε στις 4.00 το πρωί και κλείνουμε στις 17.00 μ.μ.

- Σερβίρουμε όλων των ειδών σουπές και προγεύματα από το πρωί και όλα τα είδη κυπριακών φαγητών στη διάρκεια της ημέρας.

- Τραπεζάκια έξω στην πλατεία ούλλα.

ΚΑΦΕ-ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ Η ΠΙΑΤΣΑ

(νότια της πράσινης γραμμής στη πλατεία της Λαϊκής γειτονιάς. Σερβίρουμε

- Όλα τα είδη σάκας φαγητά του φούρνου, σαλάτες, φρούτα διαφόρων ειδών, και όλα τα ποτά
- Τιμές πραγματικής λαϊκής γειτονιάς

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

M + Γ Περικλέους Πειραιώς · 19 τηλ 475996-7

Μεταφέρω, κουβαλώ ότι θέλετε που μιτσίν ως μιάλο. Άψε σβήσε

Φκιερώνω τζισι βοθρους

ΛΑ·Ι·ΚΗ ΤΕΧΝΗ

Έλα στο κατάστημα «Λαϊκής τέχνης» στην Αριστοκυπρου 17 της λαϊκής γειτονιάς Θ' ανακαλύψεις ένα σωρό όμορφα χειροτεχνήματα. Άλλα παραδοσιακά κυπριακά καμωμένα από άπειρα χέρια κι άλλα φτιαγμένα από μας με κέφι και γούστα

«Φτωχή Φωλιά»

Η «Φτωχή Φωλιά» δίπλα από την Περβόλα του Μαύρου και την παλιά ηλεκτρική στην οδό Μάνης αρ. 5 λειτούργει σαν καφενείο και εστιατόριο από το πρωί μέχρι το βράδυ. Σερβίρουν τα φαγητά στα κάρβουνα, όπως καλαμάρια, σουπιές, και άλλ ψαρικά, περιστέρια, σουβλάκια και σιεφταλιά.

ΓΙΑΤΙ ΒΡΕ ΣΤΕΛΙΟ (συνέχεια)

Για να μίν τα πολυ είμονολογούτε η Λενάρα η κουλτουριάρη παντρεύ-
 τησε μικρή γιατί γούσταρε... φίλι . Ο άντρας της, ο Στέλιος, ήταν
 τυπος με προβόντα και ζητέρωβραδιαζόταν στον αχίνα . Δέν
 είχε απαιτήσεις και τα τιαύτα μα σαν χύριζε επίτι ήθελε να βρίςσει
 την Έλενα ευει: , . Κι αμα δέν ήταν
 ευει και κυρίως ευει δέν κρατιόταν ο άνθρωπος
 και ήθελε να την . Και επειδή η Λένα ήταν γυναίκα
 με δράση και ολο με άρχουσε ή ήταν κουρασμένη, ο Στελλάρας
 της έβφιγγε το λαμφουδάμ της τόσο όσο χρειαζόταν για να ζη-
 τήσει ευχώνη. Κι έτσι η Λενάρα η κουλτουριάρη
 φρουσε ζιβάγκο για να κρύβει τα «επιτάδια μιας άδικης
 ζωής» . Και ο Στέλιος πάντα την ευχωρούσε και
 η Έλενα ποτέ δεν μιλούσε .

ΤΕΛΟΣ

Τώρα δά μου σείτε είναι δυνατόν! Την βήτερον κήραν!
 Γιατί δεν τον χύριζε η Έλενα, ή να τον κλήσει τεβελ .
 Α... αυτό δέν το χύριζω. Τι αυτά, ως πάρει ο Κωστής
 μια συνέπτευξη της Λενάρας να του τε πεί. Ή ως ρωτήσε
 τον Στέλιο: Γιατί βρε Στέλιο, αφήνεις τη γυναίκα σου να
 ζστορτίξει και να ξεβηώνει τις γυναίκες, και πως να την
 πνίξεις για ένα πλάτο φράι και για ένα ;

LAMARQUE COLLEGE

Καρπενησίου 7B (Πάροδος Λεωφ. Μακαρίου),
ΤΗΛ: 451658 — Λευκωσία

**ΚΡΑΤΑ ΣΤΑΘΕΡΑ ΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ
ΣΕ ΣΟΒΑΡΑ ΕΠΙΠΕΔΑ**

Προσωπικό ενδιαφέρον — υπευθυνότητα και προπάντων μοναδική οργάνωση με διεθνή πρότυπα, συνθέτουν σήμερα την εικόνα του **LAMARQUE COLLEGE**.

Μια εικόνα που παρουσιάζει ολοφάνερα μια χαρούμενη οικογένεια γεμάτη ανθρωπιά και κατανόηση, για ένα καλύτερο μέλλον για τους νέους, με σοβαρή και υπεύθυνη μόρφωση.

LAMARQUE COLLEGE

Οι νέες εγγραφές για τις Γραμματειακές Σπουδές, τις ξένες γλώσσες (**Αγγλικά — Γαλλικά — Γερμανικά — Ιταλικά — Ισπανικά — Αραβικά — Ελληνικά**: για ξένους), τις εξετάσεις **G.C.E., LCCI, PITMAN** και τα τμήματα ειδικής προετοιμασίας **άρχισαν**.

Για Computer Studies
ελάτε στο LAMARQUE

* **ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΤΑΞΗ ΟΚΤΩ.**